

Kuntoutuspsykoterapia

04.10.2021

Sisällysluettelo

1	Etuusohje	1
1.1	Asiakkaan kokonaistilanne	1
1.1.1	Kokonaistilanteen hahmottaminen	1
1.2	Tavoite	2
1.2.1	Kuntoutuspsykoterapian tavoite	3
1.3	Oikeus ja edellytykset	3
1.3.1	Vakuutetun oikeus	4
1.3.1.1	Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat	4
1.3.1.2	Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat	5
1.3.2	Myöntämisedellytykset	5
1.3.2.1	Kohderyhmät	6
1.3.2.2	Alkuvaiheen hoito	7
1.3.2.3	Kuntoutussuunnitelma/lääkärintlausunto	8
1.3.2.4	Päihdeiden käyttö ja psykoterapia	10
1.3.2.5	Terapian tarpeen arviointi	11
1.3.2.6	Jatko- ja loppulausunnot	11
1.3.3	Korvattavat käyntikerrat	12
1.4	Suhde muuhun kuntoutukseen	16
1.4.1	Estävät kuntoutusetuudet	16
1.4.2	Asiakkaan ohjaaminen	18
1.4.2.1	Muut kuntoutuspalveluja järjestävät tahot	18
1.4.2.1.1	Kuntien järjestämisvelvollisuuden kuuluva lääkinnällinen kuntoutus	18
1.4.2.1.2	Päihdehuolto	19
1.4.3	Ulkomailta saatava kuntoutus	19
1.5	Toimenpiteet	19
1.5.1	Terapiamuodot ja -lajit	20
1.5.1.1	Yksilöterapia	20
1.5.1.2	Ryhmäterapia	21
1.5.1.3	Perheterapia	21
1.5.1.4	Paripsykoterapia	22
1.5.1.5	Kuvataideterapia	22
1.5.1.6	Musiikkiterapia nuorille	23
1.5.2	Terapian toteuttaminen	23
1.6	Kv-säännökset	25
1.6.1	Asetus 883/2004	25
1.6.1.1	Rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin	26
1.6.1.1.1	Eläkkeellä olevan rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin	27
1.6.1.2	Eläkkeenhakijan ja eläkkeensaajan siirtyminen palkkatyöhön	28
1.6.1.3	Eläkkeenhakijoiden ja eläkkeensaajien oikeus kuntoutusetuuksiin	28
1.6.1.3.1	Yhden tai useamman muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva eläke, kun oikeus luontoisetuuksiin on olemassa asuinjäsenvaltiossa (883/2004, art. 24)	29

1.6.1.3.2 Eläkkeensaajan tai hänen perheenjäsentensä oleskelu muussa jäsenvaltiossa kuin asuinjäsenvaltiossaan - oleskelu toimivaltaisessa jäsenvaltiossa - lupa välttämättömään hoitoon asuinjäsenvaltion ulkopuolella (883/04 art. 25)	30
1.6.1.4 Perheenjäsenen käsite ja ensisijaisuussääntö	31
1.6.1.4.1 Perheenjäsenten hoitoetuuksien eritelmät eri tilanteissa	31
1.6.1.5 Rekisteröitymismenettely luontoisuuksien saamiseksi	32
1.6.1.6 Laitosten väliset korvaukset	32
1.6.1.7 Kustannuksista vastaaminen	34
1.6.2 Kuntoutus ulkomailla (KKRL 16 §)	34
1.7 Hakeminen	35
1.7.1 Vireilletulo	35
1.7.1.1 Lähettäjän vastuu	37
1.7.1.2 Asiakirjan siirto	37
1.7.2 Kuka voi hakea etuutta?	37
1.7.2.1 Henkilö itse	37
1.7.2.2 Edunvalvoja	38
1.7.2.3 Edunvalvontavaltuutettu	38
1.7.2.4 Asiamies eli valtuutettu	39
1.7.2.5 Lähiomainen tai muu henkilö	39
1.7.2.6 Kunta	40
1.7.3 Haku-aika kuntoutusetuuksissa	40
1.7.4 Tiedonantovelvollisuus etuutta haettaessa	40
1.7.5 Lisäselvitysten pyytäminen	41
1.7.6 Ohjaus muuhun kuntoutukseen	43
1.7.7 Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen kuntoutuksessa	43
1.8 Ratkaiseminen	44
1.8.1 Käsitteilypaikka	45
1.8.2 Esteellisyydestä	47
1.8.2.1 Käsitteily- ja ratkaisukielto	47
1.8.2.2 Esteellisyyden toteaminen	47
1.8.3 Haastattelu	47
1.8.4 Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen	48
1.8.5 Kuuleminen	48
1.8.5.1 Milloin asiakasta on kuultava?	48
1.8.5.2 Miten kuullaan?	48
1.8.6 Päätöksen antaminen	49
1.8.6.1 Kuntoutuspäätöksen antaminen	49
1.8.7 Päätöksensaajat	52
1.8.7.1 Päätöksestä tiedottaminen	54
1.8.8 Asiakasmuistio - Työ- ja toimintakyvyn arviointi	55
1.8.9 Asiakkaan ohjaaminen	56
1.9 Maksaminen	56
1.9.1 Korvattavat kustannukset	56
1.9.1.1 Terapiakäynnit	57
1.9.1.2 Ohjauskäynnit	57
1.9.1.3 Lausuntopalkkiot	58

1.9.2 Kuntoutuskustannusten laskuttaminen	58
1.9.3 Laskutusaika	60
1.9.4 Maksunsaajat	60
1.9.4.1 Maksaminen kunnalle/kuntayhtymälle	61
1.9.4.2 Maksaminen ulosottoviranomaiselle	61
1.9.5 Maksuosoite	61
1.9.6 Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet	62
1.9.6.1 Ennakonpidätyksen perusteet	62
1.9.6.2 Lähdevero	63
1.9.6.3 Työkorvausten saajien verotus	64
1.9.6.4 Tietojen saanti ja käyttöönotto	64
1.9.6.4.1 Suorasiirtotiedot	65
1.9.6.4.2 Tiedot maksunsaajalta	65
1.9.6.4.3 Ennakonpidätyksen tallennus	66
1.9.6.4.4 Kelan selvitettävä	66
1.9.6.5 Toimittaminen	67
1.9.6.5.1 Kuntoutusetuudet	67
1.9.6.6 Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus	67
1.9.6.7 Takaisin maksetut etuudet	68
1.9.6.8 Regressisuoritukset	69
1.9.6.9 Vuosi-ilmoitukset	69
1.9.6.10 Kuukausivalvonta	70
1.10 Ilmoitusvelvollisuus	70
1.10.1 Olosuhteiden muutos	70
1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	70
1.12 Tarkistaminen	70
1.13 Keskeyttäminen	71
1.14 Lakkauttaminen	71
1.15 Liikamaksu	72
1.15.1 Takaisinperintä	72
1.15.2 Regressi	72
1.16 Muutoksenhaku	73
1.17 Kuntoutuspalvelujen hankinta	73
1.17.1 Terapeuttien hyväksyminen palveluntuottajaksi	73
1.17.1.1 Kuntoutusryhmän vahvistuksen hakeminen	74
1.17.1.2 Psykoterapeutin pätevyysvaatimukset	74
1.17.1.2.1 Pätevyyden vahvistaminen ja koulutusvaatimukset	74
1.17.1.2.2 Muut edellytykset	76

1 Etuosohje

Etuosohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuosohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuosohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1 Asiakkaan kokonaistilanne

Tarve selvittää asiakkaan kuntoutustarvetta tai hänen tilanteeseensa soveltuvia kuntoutusvaihtoehtoja voi tulla Kelassa esiin monen eri etuuden käsittelyn yhteydessä tai asiakaspalvelussa. Kun asiaa tarkastellaan tarpeen mukaisessa yhteistyössä asiakkaan, eri etuuden ratkaisutyön asiantuntijan ja/tai asiantuntijalääkärin kanssa, löytyy tilanteeseen usein vaihtoehtoisia ratkaisumalleja.

Kuntoutustarpeen tunnistaminen edellyttää huolellista asiakkaan kokonaistilanteen selvittämistä. Vuorovaikutus asiakkaan kanssa on aina olennainen osa suunnittelua ja kuntoutusprosessin käynnistämistä. Asiakkaaseen ollaan kuntoutusasian selvittelyn aikana yhteydessä tarpeen mukaisesti.

Asiakas tarvitsee runsaasti tietoa eri kuntoutusvaihtoehdoista, jotta hän voi punnita omaa ratkaisuaan ja siihen sitoutumista. Mahdollisuuksia tarjoamalla, voidaan myös tukea hänen motivoitumistaan. On tärkeää arvioida, kuka on asiakkaaseen yhteydessä ja pyrkiä siihen, ettei henkilö tarpeettomasti vaihdu.

Kun osallistut kuntoutuksen ratkaisutyön asiantuntijana yhteistyöhön

- selvitä asiakkaasta Kelassa jo oleva tieto
- tarkastele kokonaistilannetta laaja-alaisesti
- arvioi lisätiedon tarve ja muista, että useimmiten saat tiedon asiakkaalta itseltään
- valmistaudu kuntoutushaastatteluun kokoamalla asiat, joita asiakkaan kanssa on syytä käydä yhdessä läpi
- huomioi mahdollinen oikeus muuhun etuuteen.

Tiedonkulun varmistamiseksi kirjaa aktiivisesti tarpeelliset tiedot työkykyarvioinnin muistiinpanoihin (T).

Jos havaitset kokonaistilanteen kartoittamisessa, että asiakkaalla on useita tai isoja ongelmia terveydessä, elämänhallinnassa tai toimeentulossa, hän voi hyötyä moniammatillisesta palvelusta. Lue lisää moniammatillisesta palvelusta

Arvioi myös onko asiakkaan tilanteesta tarvetta ilmoittaa kuntaan.

1.1.1 Kokonaistilanteen hahmottaminen

Asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen on välttämätöntä, kun mietitään kuntoutustarvetta ja kuntoutuksen oikea-aikaisuutta. Tutustu käytettävissä olevien

selvitysten ja Oiwan tietojen pohjalta asiakkaan tilanteeseen. Pohdi asiakkaan toimintakykyä ja elämäntilannetta kokonaisuutena ICF-viitekehyksen mukaisesti. Kirjaa muistiin asioita, joista on vielä tarpeellista keskustella kuntoutushaastattelussa tai pyytää lisäselvitystä esim. hoitotalolta.

Hakemuksesta ja lääkärinlausunnosta saat tietoa siitä, minkälainen sairaus on ja millaisia rajoitteita se aiheuttaa työ- ja toimintakykyyn. Kiinnitä huomiota lisäksi yksilö- ja ympäristötekijöihin, jotka voivat kuormittaa asiakasta hänen elämäntilanteessaan ja heikentää elämänhallintaa. Ne voivat olla vaikuttamassa työ- tai opiskelukykyyn tai sen ennusteeseen. Etsi myös seikkoja, jotka toimivat voimavaroina asiakkaan elämässä.

Kun perehdyt tarkasti asiakkaan tietoihin ja niiden pohjalta haastattelet asiakasta, saat kokonaiskuvan asiakkaan elämäntilanteesta ja sairauden vaikutuksista opiskelu- tai työkykyyn.

Muista, että sairaustilanteen pitkittyessä kuntoutuksen tuloksellisuus usein heikkenee. Pidä lähtökohtana sitä, että kokonaistilanteen selvittelyssä mietit, miten asiakasta voitaisiin kuntoutuksen keinoin auttaa. Tee tarpeenmukaista yhteistyötä selvittelyn aikana.

Tietoa asiakkaan kokonaistilanteesta

Aloita asiakkaan kokonaistilanteen tarkastelu Kelassa jo olevien tietojen pohjalta.

Tutki

- kuntoutushakemus (mm. asiakkaan antamat tiedot työ- ja koulutustiedoista sekä kuntoutuksen ja avuntarpeesta)
- uusimmat lääkärinlausunnot ja muut terveydentilaa kuvaavat selvitykset (mm. B-lausunnossa kohta Työkykyarvio, jossa tietoa asiakkaan työ- ja koulutushistoriasta, nykyisestä työstä ja työn fyysistä ja psyykkistä kuormittavuudesta)
- etuustilanne
- aiemmat kuntoutuspäätökset ja sairauspäiväraha-kaudet
- viimeisimmät yhteydenotot ja viestit
- palvelutiedot näyttö (a)
- työkykyarvioinnin muistiinpanot (T)
- aiemmat Asiantuntijalääkärin arviot ja Asiantuntijan lausunnot esim. vammaisuuksia, kuntoutusta, sairauspäivärahaa koskien
- uusimmat sairauspäivärahan, työkyvyttömyyseläkkeen ja kuntoutusasioiden kommentit
- työkykyneuvonnan muistiinpanot
- mahdolliset kuntoutuspalautteet
- asiakkaan toimittamat lisäselvitykset

1.2 Tavoite

Kelalla on lakisääteinen velvollisuus järjestää ja korvata ammatillista ja lääkinnällistä kuntoutusta sekä kuntoutuspsykoterapiaa. Ammatillista kuntoutusta järjestetään vajaakuntoisille henkilöille työkyvyttömyyden estämiseksi tai työ- ja ansiokyvyn parantamiseksi. Läkinnällistä kuntoutusta järjestetään vaikeavammaisille henkilöille työ- tai toimintakyvyn turvaamiseksi tai parantamiseksi.

Kuntoutuspsykoterapiaa korvataan työ- tai opiskelukyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi henkilöille, joilla on todettu työ- tai opiskelukykyä uhkaava mielenterveyden häiriö.

Järjestämisvelvollisuuteen kuuluvan kuntoutuksen lisäksi Kela voi järjestää ja korvata harkinnanvaraista kuntoutusta eduskunnan vuosittain myöntämän rahamäärän puitteissa. Myös harkinnanvaraisen kuntoutuksen tavoitteena on työ- tai toimintakyvyn turvaaminen tai parantaminen.

Kuntoutuksen järjestämisen lisäksi Kela voi maksaa kuntoutuksen ajalta kuntoutusrahaa, jonka tavoitteena on toimeentulon turvaaminen kuntoutuksen ajalta.

Kelan kuntoutus perustuu lakiin (Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 566/2005). Tässä ohjeessa laista käytetään nimitystä Kelan kuntoutuslaki tai lyhennettä KKRL.

Kelalla on velvollisuus ohjata asiakasta muiden kuntoutuksen järjestäjien palveluihin ja tehdä yhteistyötä muiden kuntoutusta järjestävien tahojen kanssa.

Katso myös ammatillisen kuntoutuksen etuusohje, vaativan kuntoutuksen etuusohje, harkinnanvaraisen kuntoutuksen etuusohje sekä kuntoutusrahan etuusohje

1.2.1 Kuntoutuspsykoterapian tavoite

Kuntoutuspsykoterapian tavoitteena on kuntoutujan työ- tai opiskelukyvyn tukeminen tai parantaminen, kun mielenterveydenhäiriö uhkaa henkilön työ- tai opiskelukykyä. Kuntoutuksen keinoin pyritään turvaamaan työelämässä pysyminen, sinne siirtyminen tai mahdollistamaan sinne palaaminen. Tämä tarkoittaa, että terapian avulla pyritään esimerkiksi hidastamaan henkilön joutumista pois työmarkkinoilta mielenterveydellisten syiden vuoksi taikka auttamaan vasta työelämäänsä pyrkivää henkilöä pääsemään sinne sairaudestaan huolimatta. Opiskelukyvyn parantamisella pyritään puolestaan tukemaan henkilön opintojen edistymistä ja niiden loppuun saattamista.

Kuntoutuspsykoterapiana korvataan lääketieteellisesti perusteltua ja tutkimustietoon perustuvaa tarpeenmukaista kuntouttavaa psykoterapiaa. Tuettavan kuntoutuspsykoterapian tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista ja perustua erityisasiantuntemukseen ja erityisosaamiseen. Kuntoutuspsykoterapiaa voi antaa riittävän psykoterapeuttisen koulutuksen ja työnohjauksen saanut henkilö, jolla on oikeus käyttää psykoterapeutin nimikesuojattua ammattinimikettä.

Työ- ja opiskelukykyä tukeva ja parantava kuntoutuspsykoterapia on yksi kuntoutusmenetelmä ja osa potilaan kokonaisuhoitoa. Ennen kuin asiakasta terveydenhuollossa ohjataan hakeutumaan kuntoutuspsykoterapiaan, on keskeistä arvioida, mikä on asiakkaan tarpeiden kannalta paras hoito- ja kuntoutusmuoto. Kuntoutuspsykoterapian, kuten muunkin Kelan järjestämän kuntoutuksen, tehtävänä on täydentää tarkoituksenmukaisella tavalla julkisia palveluita. Kelan kuntoutusta saavan kuntoutujan kokonaisuhoitovastuu säilyy häntä hoitavalla taholla ja aina viime kädessä julkisella terveydenhuollolla.

1.3 Oikeus ja edellytykset

Kelan on korvattava tarkoituksenmukaista kuntoutuspsykoterapiaa siten kuin Kelan kuntoutuslain 11 a ja 11 b §:issä säädetään. Asiakkaalla on oikeus Kelan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaan kuntoutukseen, kun laissa mainitut edellytykset täyttyvät.

Kela maksaa kuntoutuspsykoterapiasta aiheutuvista kustannuksista valtioneuvoston asetuksessa vahvistettujen korvaustasojen perusteiden ja enimmäismäärien mukaisen korvauksen.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 11 a § ja 11 b §)

KKRL 16 §:ää ei sovelleta kuntoutuspsykoterapiaan. Vakuutetulle ei korvata ulkomailla annettua kuntoutuspsykoterapiaa.

1.3.1 Vakuutetun oikeus

Sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuja ovat:

- Suomessa vakinaisesti asuvat ja heihin rinnastettavat, ja
- Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat henkilöt, vaikka he eivät vakinaisesti asuisikaan Suomessa.

Ennen etuushakemuksen ratkaisemista varmista, että vakuuttaminen on selvitetty siltä ajalta, jolle etuutta on haettu.

1.3.1.1 Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat

Suomessa vakinaisesti asuva on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaan (SVL 1224/2004 1 luku 2 § 1 mom.). Vakainainen Suomessa asuminen ratkaistaan asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain mukaan ([AspSotuL 16/2019](#)).

Lue lisää vakinaisesta asumistarkoituksesta.

Suomessa asuviin rinnastetaan enintään 6 kuukauden ajan tilapäisesti ulkomailla oleskelevat henkilöt ([AspSotuL 6 §](#)).

Lisäksi vakuuttamislain 11–13 §:ssä mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvat ovat laissa säädetyin edellytyksin edelleen sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuja, myös yli 6 kuukautta kestävä ulkomailla oleskelun ajan. Tällaisia henkilöryhmiä ovat mm. valtion palveluksessa ulkomailla työskentelevät, kehitysyhteistyöntekijät, suomalaisella aluksella palvelevat merimiehet, lähetetyt työntekijät, suomalaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamat työntekijät, sekä päätoimiset opiskelijat ja tutkijat. Myös näihin ryhmiin kuuluvien mukana ulkomailla olevien perheenjäsenten oikeus Suomen sosiaaliturvaan voi säilyä saman ajan.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Huomaa, että työntekijöinä ja yrittäjinä EY-lainsäädäntöä soveltavassa [1] liikkuvien sosiaaliturva määräytyy EY:n sosiaaliturvalainsäädännön perusteella. Esimerkiksi lyhytaikainenkin työskentely muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa, voi johtaa Suomen sairausvakuutuksen päättymiseen.

Lue lisää EY:n sosiaaliturva-asetuksesta 883/2004 ja 1408/71.

[1] EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot

1.3.1.2 Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat

Suomessa työskentelevä tai yritystoimintaa harjoittava henkilö voi olla sairausvakuutettu, vaikka häntä ei pidettäisi vakinaisesti Suomessa asuvana (SVL 1224 /2004 1 luku 2 § 1 ja 2 mom.).

Työskentelyyn perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että työntekijä ansaitsee kuukausittain vähintään vakuuttamislain mukaisen rajapalkan verran. Työntekijä voi säilyä sairausvakuutettuna myös työskentelyn vähentyessä, keskeytyessä tai päättyessä, mikäli hän on oikeutettu työntekijän jälkisuojaan.

Lue lisää vakuuttamislain ([AspSotuL 16/2019](#)) mukaisesta työskentelyyn perustuvasta vakuuttamisesta.

Yritystoiminnan harjoittamiseen perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että yrittäjä on velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain (Yrittäjän eläkelaki 1272/2006) tai maatalousyrittäjän eläkelain ([Maatalousyrittäjän eläkelaki 1280/2006](#)) mukaisen vakuutuksen. Neljän kuukauden yritystoiminnan harjoittaminen on ehto Suomessa asuvien henkilöiden kuulumiseksi yrittäjän eläkelain soveltamisen piiriin, joten yrittäjän on käytännössä tullut harjoittaa yritystoimintaa yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ennen vakuuttamista koskevan hakemuksen jättämistä. Edellytykset täyttävä yrittäjä vakuutetaan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Lue lisää yrittäjästä.

[1] EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot

Harkitessasi sairausvakuuttamista työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella huomioi, että samat vakuuttamisen edellytykset koskevat sekä EU-lainsäädäntöä soveltavista maista [1] ja sosiaaliturvasopimusmaista, että kaikista muistakin maista tulevia työntekijöitä ja yrittäjiä. Lisäksi edellytetään oleskelulupavaatimuksen täyttymistä ([AspSotuL 4 §](#)). Lue lisää oleskeluluvasta. Sairausvakuutuslain ja vakuuttamislain työntekijän vakuuttamisen säännökset ovat melko yhtenäiset, mutta ne eroavat ns. kolmansista maista tulleiden yrittäjien osalta.

Sairausvakuutettuja eivät kuitenkaan ole Suomessa vieraan valtion edustustossa tai kansainvälisessä järjestössä työskentelevät ulkomaan kansalaiset.

1.3.2 Myöntämisedellytykset

Kela korvaa 16-67-vuotiaan vakuutetun työ- tai opiskelukyvyn tukemiseksi tai parantamiseksi tarkoituksenmukaista kuntoutuspsykoterapiaa, jos asianmukaisesti todettu ja diagnosoitu mielenterveyden häiriö uhkaa tämän työ- tai opiskelukykyä.

Kuntoutuspsykoterapian korvaaminen edellyttää, että henkilö on mielenterveyden häiriön toteamisen jälkeen ollut vähintään kolme kuukautta asianmukaisessa hoidossa. Asianmukaisella hoidolla tarkoitetaan julkisen tai yksityisen terveydenhuollon yksikössä annettua hyvän hoitokäytännön mukaista hoitoa, johon sisältyy henkilön tilanteen kannalta tarpeellinen lääketieteellinen, psykiatrinen ja psykoterapeuttinen tutkimus ja hoito. Kuntoutuspsykoterapiaa ei korvata, jos käytettävissä olevat muut hoito- tai kuntoutusmuodot ovat riittäviä henkilön työ- ja opiskelukyvyn parantamiseksi tai palauttamiseksi.

Kuntoutuspsykoterapian tulee perustua henkilön hoidosta vastaavassa terveydenhuollon yksikössä tehtyyn yksilölliseen kuntoutuksen tarpeen ja soveltuvuuden arvioon sekä kirjalliseen kuntoutussuunnitelmaan, joka sisältää psykiatrian erikoislääkärin lausunnon. Kuntoutussuunnitelmassa tulee perustella, miten henkilön hoito ja kuntoutuspsykoterapia muodostavat työ- ja opiskelukykyä tukevan ja parantavan toiminnallisen kokonaisuuden.

Katso Ohjaus kuntoutuspsykoterapiaan (koulutusesimerkki)

1.3.2.1 Kohderyhmät

Kuntoutujat jaetaan iän perusteella nuorten ja aikuisten kohderyhmiin.

Nuorten kohderyhmään kuuluvat 16–25-vuotiaat kuntoutujat. Kuntoutujan katsotaan kuuluvan nuorten kohderyhmään, jos hän ensimmäisen vuoden terapiajaksoa hakiessaan (hakemuspäivämäärä) on alle 26-vuotias.

Aikuisten kohderyhmään kuuluvat psyykkisesti sairaat 26–67-vuotiaat opiskelijat tai työelämässä olevat tai työelämään siirtyvät henkilöt.

Kuntoutuspsykoterapian korvaaminen päättyy aina sen kuukauden lopussa, jona kuntoutuja täyttää 68 vuotta.

Yllä mainittuihin kohderyhmiin kuuluvat ne psyykkisesti sairaat henkilöt, jotka

- lääketieteellisen arvion perusteella tarvitsevat kuntoutuspsykoterapiaa opiskelun tukemiseksi tai työelämässä pysymisen tai työelämään siirtymisen tukemiseksi sekä välttääkseen sairauslomia tai niiden pitkittymistä ja
- jotka todennäköisesti saavuttavat kuntoutuspsykoterapian tavoitteen.

Työelämässä olevilla tarkoitetaan myös, sekä nuorten että aikuisten kohderyhmässä, **henkilöitä, jotka ovat työmarkkinoiden käytettävissä ja aktiivisesti työelämään hakeutumassa.**

Työelämätavoite kuntoutuspsykoterapiassa tarkoittaa ansiotyötavoitetta. Jos hakija on jäänyt töistä äitiys/isyyslomalle tai hoitovapaalle tai asiakirjoista tavalla tai toisella ilmenee, että tarkoituksena on palata/siirtyä/hakeutua työelämään tai opiskelemaan, ei selvitystä työelämään paluusta erikseen tarvita.

Selvitys pyydetään hakijoilta, joiden tulevaisuuden opiskelu- tai työelämätavoite ei asiakirjoista ilmene.

Kuntoutuspsykoterapian tarvetta arvioitaessa keskeistä on, tarvitseeko kuntoutuja psykiatrisen hoidon lisäksi kuntoutuspsykoterapiaa pystyäkseen opiskelemaan tai pysyäkseen työkykyisenä tai välttääkseen sairauslomia tai työkyvyttömyyseläkkeelle joutumista. Pitkittyvät sairauspäivärahasotot lisäävät työkyvyttömyyseläkkeen todennäköisyyttä, joten ne tulee ottaa huomioon osana kuntoutustarvearviota.

Kuntoutuspsykoterapian tavoitteen saavuttamisella tarkoitetaan sitä, että sairauden ennuste ja muut kuntoutumiseen vaikuttavat tekijät huomioon ottaen kuntoutujan työkykyisenä pysyminen tai opinnoissa edistyminen ja valmistuminen on todennäköistä Kelan tukeman enintään kolme vuotta kestävä terapian avulla. Tavoitteen saavuttaminen voi merkitä myös kuntoutujan sairauslomien vähenemistä tai työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymisen myöhentymistä.

Eläkkeellä olevat

Kuntoutustuki ja työkyvyttömyyseläke

Työelämässä olevien ryhmään kuuluvaksi katsotaan myös kuntoutustuella olevat sekä sellaiset työkyvyttömyyseläkkeellä olevat henkilöt, jotka aiemmin myönnetystä työkyvyttömyyseläkkeestä huolimatta aktiivisesti pyrkivät työelämään ja joilla on realistinen ammatillisen kuntoutuksen suunnitelma.

Jos/kun kuntoutuja siirtyy pysyväälle työkyvyttömyyseläkkeelle kuntoutuspsykoterapiapäätöksen voimassa ollessa ja lopettaa työnteon, tulee kuntoutuspsykoterapiapäätös lakkauttaa. Tällaisen henkilön kohdalla ei enää täyty kuntoutuspsykoterapian tavoite, mikä on aina työelämä, joko työelämään siirtyminen, sinne palaaminen tai siellä jatkaminen. Kuntoutuspsykoterapia lakkautetaan siten, että kuntoutujalle ja terapeutille jää aikaa lopettaa terapia hallitusti. Tämä aika voi olla enintään kaksi kuukautta pysyvän työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta. Mikäli pysyvä työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, aika voi olla enintään kaksi kuukautta työkyvyttömyyseläkepäättöksen antamisesta.

Jos henkilö työkyvyttömyyseläkkeestä huolimatta jatkaa työelämässä, voidaan työelämätavoitteen edelleen katsoa täyttyvän.

Vanhuuseläke

Voimassaoleva kuntoutuspsykoterapiapäätös lakkautetaan myös silloin jos/kun kuntoutuja jää vanhuuseläkkeelle ja lopettaa työnteon. Kuntoutuspäätös lakkautetaan näissä tapauksissa kahden kuukauden kuluessa vanhuuseläkkeen alkamisesta.

Jos kuntoutuja jatkaa työntekoa vanhuuseläkkeellä ollessaan, voidaan työelämätavoitteen edelleen katsoa täyttyvän.

Taitelijaeläke

Taitelijaeläke ei ole varsinaiseen työeläkkeeseen verrattava vanhuuseläke eikä se näin ollen ole este kuntoutuspsykoterapian myöntämiselle, mikäli muut myöntöedellytykset täyttyvät.

Kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaiset eläkkeet

Pysyvästi sokealle, liikuntakyvyttömälle tai avuttomalle henkilölle maksettava työkyvyttömyyseläke (KEL 12 § 4 mom.) ei ole este kuntoutuspsykoterapian myöntämiselle, mikäli muut myöntöedellytykset täyttyvät.

1.3.2.2 Alkuvaiheen hoito

Kuntoutuspsykoterapian tarpeen arviointi on prosessi, joka etenee hoidon aikana.

Kuntoutuspsykoterapia voi alkaa vasta sen jälkeen, kun asiakas on saanut asianmukaista hoitoa vähintään kolme kuukautta diagnoosin tekemisen jälkeen.

Tarpeenmukaisen psykoterapeuttisen hoidon tulee olla keskeisellä sijalla jo potilaan alkuvaiheen hoidossa. Alkuvaiheen hoitoon kuuluu mm. [Käypä hoito -suositusten](#) mukaisesti vaikuttavaksi osoitettua aikarajoitteista lyhytpsykoterapiaa tai muuta psykososiaalista tukea.

Kun alkuvaiheen hoidon aikana on toteutettu asianmukainen lääketieteellinen ja psykoterapeuttinen hoito ja tehty hyvän hoitokäytännön mukainen kuntoutuspsykoterapian tarvearvio, voidaan tehdä lääketieteellinen arvio siitä:

- onko kuntoutuspsykoterapia oikea-aikaista
- onko asiakas siihen valmis ja kykenevä, jotta hän pystyy siitä myös hyötymään.

Hoitosuhteen tulee jatkua joko hoitavaan psykiatriin, työterveyslääkäriin tai muuhun hoitavaan lääkäriin myös kuntoutuspsykoterapian aikana. Kuntoutuspsykoterapiasuhte ei korvaa hoitosuhdetta hoitavaan tahoon.

Jos tietoa hoitavasta tahosta ei ole kirjattuna lääkärinlausuntoon eikä asiakkaan hakemukseen, tarkistetaan asia asiakkaalta ja/tai lausunnon kirjoittaneelta lääkäriltä. Ennen kuntoutuspsykoterapiapäätöksen tekemistä on oltava tiedossa, missä tai kenen toimesta lääk- ja/tai muuta hoitoa arvioidaan ja tilannetta seurataan kuntoutuspsykoterapian toteuttamisen aikana.

1.3.2.3 Kuntoutussuunnitelma/lääkärinlausunto

Kuntoutuspsykoterapia perustuu hoitosuhteen aikana tehtyyn yksilölliseen kuntoutuksen tarpeen ja soveltuvuuden arvioon sekä kuntoutussuunnitelmaan. Kuntoutussuunnitelma laaditaan asiakkaan hoidosta vastaavassa julkisen tai yksityisen terveydenhuollon yksikössä. Kuntoutussuunnitelma voi olla joko itsenäinen asiakirja tai tarvittavat tiedot sisältävä B-lääkärinlausunto. Kuntoutussuunnitelma ei ole Kelaa sitova asiakirja, vaan se on suositus, jota Kela käyttää muiden käytössään olevien tietojen ohella kuntoutuspäätöksen tekemiseen.

Kuntoutuspsykoterapian myöntäminen edellyttää, että kuntoutussuunnitelma sisältää **1. vuoden** kyseessä olleen psykiatrin, lastenpsykiatrin tai nuorisopsykiatrin lausunnon. Lausuntoa laativa psykiatri tekee arvion diagnoosista ja kuntoutustarpeesta ja selvittää käytetyt hoidot ja niiden vaikutukset ja myös sen, miksi ne eivät ole olleet riittäviä tai miksi ne eivät muutoin tule kyseeseen.

Julkisen terveydenhuollon psykiatrisissa yksiköissä psykiatria tai muuhun lääketieteen alaan erikoistuvien lääkärin lausunnot rinnastetaan mainittujen lääkärin lausuntoihin. (Lääkäri voi olla erikoistumassa muuhunkin kuin psykiatria, esimerkiksi työterveyshuoltoon tai yleislääketieteeseen.) Erikoistumiskoulutuksen aikana erikoistuva lääkäri saa tarpeellisen ohjauksen opintojaan ohjaavalta psykiatrilta.

Ylioppilaiden terveydenhuolto säätiöstä (YTHS) tulevat erikoistuvien lääkäreiden kuntoutuspsykoterapiasuositukset myös ensimmäiselle kuntoutuspsykoterapiavuodelle voi hyväksyä. YTHS huolehtii perehdytyksessään siitä, että 1. vuoden suosituksia tekevät YTHS:n toimipisteissä ainoastaan ne erikoistuvat lääkärit, joiden erikoistumispaikaksi yliopiston lääketieteellinen tiedekunta on kyseisen toimipisteen hyväksynyt.

Lausuntoa tekevän psykiatrin pitää tavata asiakas henkilökohtaisesti joko kasvokkain tai etävastaanotolla. Kuntoutuspsykoterapiasuosituksessa tulee olla riittävät tiedot kuntoutuspsykoterapian myöntöedellytysten arvioimiseksi.

2. tai 3. vuoden osalta voidaan hyväksyä myös muun hoitavan lääkärin lausunto, jos kuntoutus on edennyt suunnitelman mukaisesti. Jos terapiakäynnit ovat jääneet vähäisiksi, jos ne ovat toteutuneet epäsäännöllisesti, jos terapia on keskeytynyt tai jos terapiassa ei ole edistytty tavoitteiden mukaisesti, edellytetään psykiatrin lausuntoa.

Jos kuntoutuspsykoterapiasuosituksen tekee psykiatri, joka toimii myös asiakkaan terapeuttina, on tilanne poikkeuksellinen ja nämä tapaukset laitetaan Kelan asiantuntijalääkärin arvioitavaksi.

Kuntoutussuunnitelmassa/lääkärinlausunnossa tulee olla

- esitiedot

- selvitys mielenterveyden häiriön kehityksestä ja nykytilanteesta
 - elämänhistorian merkittävimmät kulmakivet ja käännekohtat
 - traumaattiset elämäntapahtumat
- sairauden aiheuttamat työkyvyttömyysjaksot
- sairaalahoitovaiheet
- lääkkeiden käyttö
- päihteiden käyttö (katso tarkemmin [päihteiden käyttö ja kuntoutuspsykoterapia](#))
- muut sairaudet ja elämäntilanteen vaikeudet
- ajankohtaiset oireet sekä toimintakyky
 - tutkimushavainnot
 - mahdolliset toimintakykymittarit ja arvio niiden merkityksestä asiakkaan tilanteessa
- ajankohtainen elämäntilanne ja työtilanne
 - mahdolliset työkykymittarit
- asianmukaisesti tehty diagnoosi, myös mahdolliset päihdediagnoosit
- selvitys
 - siitä, mitä muita hoito- ja kuntoutusmuotoja on käytetty ja/tai pohdittu
 - siitä, miksi ne eivät ole riittäviä tai miksi ne eivät muutoin tule kysymykseen (esimerkiksi kriisiterapia tai aikarajoitteinen lyhytterapia)
- kuvaus
 - mielenterveyden häiriön vaikutuksesta asiakkaan työ- tai opiskelukykyyn
 - kuntoutuksen tarpeesta ja tavoitteesta ennusteineen
 - aikaisemman hoidon ja kuntoutuksen tuloksellisuudesta
- tulevaisuutta ja muutosta koskevat toiveet
 - konkreettiset opiskelua tai työelämää koskevat tavoitteet
- arvio muutosvalmiudesta
 - onko asiakas valmis työskentelemään tavoitteiden saavuttamiseksi
- arvio työskentelyvalmiuksista
 - asiakkaan valmius vastavuoroiseen keskusteluun
 - asiakkaan valmius hallittuun tunteiden käsittelyyn
- selvitys
 - kuntoutuspsykoterapian tavoitteesta
 - kestosta ja käyntikertojen määrästä vuodessa
 - suositellusta psykoterapiamuodosta ja suuntauksesta
- suunnitelma siitä, kuinka kuntoutujan hoito jatkuu kuntoutuspsykoterapian aikana (hoito voi jatkua esimerkiksi psykiatrin, työterveyslääkärin tai muun hoitavan lääkärin seurannassa)
- suositus 16–25-vuotiaan nuoren omaisen ohjauksen ja seurauksista sekä perustelut niiden tarpeellisuudesta.

Lausunnosta tulee myös ilmetä:

- terapeutin nimi yhteystietoineen (jos tiedossa)
- mahdollisten vanhempien ohjauksen ja seurauksista terapeutin nimi, jos hän on eri terapeutti kuin kuntoutujalla (jos tiedossa)
- hoitava psykiatri tai hoitovastuussa oleva julkisen terveydenhuollon yksikkö yhteystietoineen
- miten yhteistyö psykiatrin tai muun hoitavan tahon, terapeutin ja kuntoutujan kanssa on suunniteltu.

Kuntoutussuunnitelman/lääkärinlausunnon lisäksi Kela voi tarvittaessa pyytää lisäselvityksenä

- tarkemman arvion hakijan psyykkisestä toimintakyvystä ja voimavaroista (esim. psykologin arvio)
- konsultointia työterveyshuollon kanssa hakijan työn luonteesta ja sen asettamista vaatimuksista tai
- selvitystä ammatillisen kuntoutuksen mahdollisesta tarpeesta ja edellytyksistä.

1.3.2.4 Päihteiden käyttö ja psykoterapia

Päihteiden käyttö ja kuntoutuspsykoterapia

Kuntoutuspsykoterapiaa voidaan korvata, kun päihdeongelman hoito on siinä vaiheessa, että tuloksellinen kuntoutuspsykoterapia on mahdollinen.

Jokaisessa kuntoutuspsykoterapiasuosituksessa (=B-lausunto) tulee olla päihdeanamneesi ja selvitys asiakkaan käytössä olevista lääkkeistä.

Jos asiakkaalla vaikuttaa olevan päihdeongelmaa, tulee asia perusteellisemmin selvittää.

Päihdeongelman määrittely

Arvioi

- onko kyse viihde-, riski- tai ongelmakäytöstä
- miten päihteiden käyttö vaikuttaa työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn
- onko krapulapäiviä
- sairaslomapäiviä liittyen viikonloppuihin tai muutoin paljon poissaoloja
- liittyvätkö kaikki sosiaaliset kontaktit päihteiden käyttöön/-käyttäjiin
- viivästyvätkö opinnot
- heikkeneekö työssä suoriutuminen.

Katso Käypä hoito -suositus riski- ja ongelmakäytön rajoista.

Diagnoosin varmistaminen

Kuntoutuspsykoterapian myöntäminen edellyttää, että asiakkaalla on asianmukaisesti diagnosoitu mielenterveydenhäiriö

- Samanaikaisten mielenterveyden häiriöiden luotettava diagnosointi edellyttää yleensä joko 4 viikon päihteetöntä jaksoa ohimenevien oireiden sulkemiseksi pois tai oireiden alkamista ennen päihteidenkäyttöä, oireilua raittiiden jaksojen aikana tai oireiden pitkäkestoisuutta
- Pitkäkestoinen tai massiivinen huumeiden käyttö saattaa edellyttää huomattavasti pidempää raitista jaksoa luotettavaan diagnoosiin pääsemiseksi

Päihdeongelman hoito

Päihdeongelman tulee olla hoidettu niin, että se ei häiritse tuloksellista terapiaa

- Kerro, millä tavoin ja kuinka tuloksellisesti päihdeongelmaa on hoidettu ja kuinka päihteiden käyttöä / päihteettömyyttä seurataan

Katso Käypä hoito -suositus.

Ajankohtaisen tilanteen arviointi

- Kohtuullinen alkoholinkäyttö ei ole este kuntoutuspsykoterapian myöntämiselle
- Satunnainen kannabiksen käyttö ei ole este kuntoutuspsykoterapian myöntämiselle

- Säännöllinen (viikoittainen) kannabiksen käyttö sen sijaan saattaa tulla esteeksi kuntoutuspsykoterapialle
- Jos päihteiden riskikäytöstä on viitteitä, pyydä hoitavalta taholta lisäselvitys laboratoriotuloksista ja/tai huumeseulasta ellei tietoja ole lääkärinlausuntoon kirjattu

Katso Käypä hoito -suositus.

Tavoite

Arvioi

- onko tavoitteena työ- ja opiskelukyvyn tukeminen
 - jos on
 - kuntoutuspsykoterapia on mahdollinen
 - jos päätavoite on raittius
 - kyse on päihdekuntoutuksesta ei kuntoutuspsykoterapiasta .

Kela ei järjestä eikä korvaa päihdekuntoutusta, päihdekuntoutus kuuluu kunnan järjestämismvastuulle.

1.3.2.5 Terapian tarpeen arviointi

Kuntoutuspsykoterapian tarvetta arvioitaessa otetaan huomioon asiakkaan kokonaistilanne.

Arvioi kuntoutuspsykoterapian myöntämisen edellytykset [Kuntoutussuunnitelma/lääkärinlausunto](#) -osioon kirjatut asiat huomioiden.

Huomioi erityisesti:

- asiakkaan tilanne suhteessa opiskelu- tai työkykyyn
- terapian oikea-aikaisuus (miten asiakasta on hoidettu ja kuntoutettu ja miksi toteutettu hoito ja muu kuntoutus ei ole ollut riittävää)
- asiakkaan valmiudet psykoterapiatyöskentelyyn
- miten asiakkaan päihteiden käyttöön liittyvät asiat on selvitetty ja mahdollinen päihdeongelman hoito toteutettu

1.3.2.6 Jatko- ja loppulausunnot

Terapian ja nuoren kuntoutujan omaisen ohjauskäyntien jatkopäätöstä varten riittää kuntoutujan kokonaishoidosta vastaavan lääkärin (esimerkiksi työterveyslääkärin tai muun hoitavan lääkärin) lausunto. Lisäksi terapeutin tulee laatia lausunto toteutuneesta terapiasta.

Silloin jos terapiakäynnit ovat jääneet hyvin vähäisiksi, terapia on toteutunut epäsäännöllisesti, terapia on keskeytynyt tai terapiassa ei ole edistytty tavoitteiden mukaisesti, tarvitaan terapian ja nuoren kuntoutujan omaisen ohjauskäyntien jatkopäätöstä varten kuntoutussuunnitelma/lääkärinlausunto, joka sisältää psykiatrian, lastenpsykiatrian tai nuorisopsykiatrian erikoislääkärin arvion.

Lisäksi terapeutin tulee laatia lausunto toteutuneesta terapiasta.

- Jos terapialle haetaan jatkoa, tulee palaute toimittaa Kelaan viimeistään 4 viikkoa ennen meneillään olevan terapian päättymistä.
- Jos terapiajakso keskeytyy tai terapeutti vaihtuu, tulee palaute toimittaa Kelaan viipymättä.

- Jos terapia jatkuu välittömästi sovitun keskeytyksen jälkeen, palautetta ei alkujaksosta tarvita.

Jos terapiapalautetta ei pyynnöistä huolimatta saada, ohjataan asia kuntoutusryhmään käsiteltäväksi.

Katso menettelyohje tilanteessa, jossa terapiapalautetta ei saada.

Jatkopäätöstä varten laadituista lausunnoista tulee selvitä:

- hoidon ja kuntoutuksen edistyminen
- hoidon ja kuntoutuksen vaikutus opiskelu- tai työkykyyn
- sairauden oireilu
- sairauden aiheuttamat haitat opiskelu- tai työkyvyllä
- ennuste terapian vaikutuksesta opiskelu- tai työkykyyn
- perustelu terapian jatkumiselle
- kuntoutujana sitoutuminen terapiaan ja käyntikertojen toteutuminen
- suositeltu käyntikertojen määrä/vuosi
- nuoren terapiaan liittyvien omaisen ohjauskäyntien tarve kuntoutuksen tavoitteiden kannalta.

Loppulausunto

Kuntoutuspsykoterapian päätyttyä terapeutin tulee laatia loppulausunto, josta ilmenee terapian toteutuminen ja tuloksellisuus terapialle asetetut tavoitteet huomioon ottaen sekä mahdollinen jatkohoitosuunnitelma. Terapeutti laatii loppulausunnon myös erillisistä nuoren terapiaan liittyvistä omaisen ohjauskäynneistä.

Loppulausunto toimitetaan Kelaan viipymättä kuntoutuspsykoterapian päätyttyä. Etuuskäsittelijä pyytää lausuntoa terapeutilta asiakaskirjeellä KUL 14, jos tämä ei ole sitä ohjeen mukaisesti toimittanut.

1.3.3 Korvattavat käyntikerrat

Asianmukaiseen hoitoon kuuluvat, aikarajoitteiset, hoidolliset lyhytterapiat eivät kuulu Kelan kuntoutuspsykoterapiana korvattaviin terapioihin. Lue lisää [Käypä hoito - suositukset](#)

Kela korvaa kuntoutuspsykoterapiaa enintään kolmen vuoden ajan. Vuodessa korvataan enintään 80 käyntikertaa ja kolmessa vuodessa yhteensä enintään 200 käyntikertaa. Kolmen vuoden enimmäisaikaan katsotaan kuuluviksi myös vuosittaiset, normaalit lomien aiheuttamat keskeytykset.

Mainitut määrät ovat enimmäismääriä, joita Kela voi korvata. Terapiamuodon vaihtuminen esimerkiksi yksilöterapiasta ryhmäterapiaan ei jatka kolmen vuoden enimmäiskorvausaikaa eikä oikeuta uuteen terapiajaksoon.

Kuntoutuspsykoterapia voi kuitenkin toteutua **lyhytkestoisempaa terapiana**. Lyhytkestoisessa terapiassa kertoja voi olla asiakkaan tarpeen mukaisesti vähemmän kuin 80 vuodessa. Kuntoutuspsykoterapia voi toteutua intensiivisesti esimerkiksi kertaviikkoisena vuotta lyhyemmän ajanjakson kuluessa. Kuntoutuspsykoterapiapäätös tehdään kuitenkin aina vuodeksi kerrallaan ja päätöksessä mainitaan, että kertoja vuoden aikana voi olla enintään 80.

Lyhytkestoisen kuntoutuspsykoterapian jälkeen kuntoutujalle on mahdollista myöntää tarvittaessa vielä 1–2 vuotta pitkäkestoisempaa terapiaa. Ensimmäinen jatkojakso voidaan myöntää noin vuoden kuluttua lyhytkestoisen terapian alkamisesta, jolloin terapiasta saatu hyöty on tiedossa. Jatkopäätös tehdään aikaisintaan siitä päivämäärästä eteenpäin, mihin aiempi, vuodeksi tehty päätös päättyi. Mahdollinen, pääsääntöisesti enintään vuoden mittainen väliaika, lasketaan myös alkavaksi tästä päivästä.

Psykoterapiaopintoihin liittyvää terapiaa ei kuntoutuspsykoterapiana korvata.

Perheterapiassa käyntikertoja voi olla 10–80 vuodessa.

Ohjauskäynnit

Kela voi korvata nuoren yksilö-, ryhmä-, kuvataide- tai musiikkiterapiaan liittyen omaisten ohjauskäyntejä enintään 20 kertaa vuodessa, jos ne ovat välttämättömiä tuloksellisen ja vaikuttavan terapian aikaansaamiseksi ja terapian tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjauskäyntien tarpeellisuus tulee perustella kuntoutussuunnitelmassa. Päätös ohjauskäynneistä tehdään aina enimmäismäärälle.

Ohjauskäynnit voi toteuttaa nuoren terapeutti tai toinen terapeutti. Jos ohjauskäynnit toteuttaa joku muu kuin nuoren oma terapeutti, tulee ohjauskäyntejä toteuttavalla terapeutilla olla koulutus joko samaan terapiaamuotoon, mikä nuorelle on myönnetty tai hänellä tulee olla pari- tai perheterapeutin koulutus.

Näin siksi, että vanhempien ohjauskäyntejä toteuttavalla terapeutilla tulee olla osaamista ja tietoa myös niistä menetelmistä, työskentelytavoista ja terapiaoihin liittyvästä dynamiikasta sen terapiaamuodon/-lajin osalta, jota asiakas (nuori) saa. Pari- ja perheterapeutit voivat toteuttaa ohjauskäyntejä siksi, että heillä on koulutus ja osaamista nimenomaan pariskuntien ja perheiden kanssa työskentelyyn.

Esimerkki:

- Nuorelle on myönnetty yksilöterapia > vanhempien ohjauskäynnit voi toteuttaa nuoren oma terapeutti, toinen yksilöterapeutti tai pari- tai perheterapeutti.
- Nuorelle on myönnetty ryhmäterapia > vanhempien ohjauskäynnit voi toteuttaa nuoren oma terapeutti, toinen ryhmäterapeutti tai pari- tai perheterapeutti.

Hoito- ja ohjausneuvottelu

Pääsääntöisesti yksi terapiakäynneistä (sekä aikuisten että nuorten terapiassa) vuodessa voidaan toteuttaa terapiaoihin liittyvänä hoitoneuvotteluna kuntoutujan, hoitotahon ja terapeutin kesken. Pääsääntöisesti yksi ohjauskäynneistä (nuorten terapiassa) vuodessa voidaan toteuttaa terapiaoihin liittyvänä ohjausneuvotteluna hoitavan tahon tai omaisten ja hoitavan tahon kanssa. Käynti voi tarvittaessa toteutua myös kaksoiskäyntinä.

Jos nuoren terapiaan liittyen on myönnetty ohjauskäyntejä myös vanhemmille ja ne toteutuvat eri terapeutin toimesta, voidaan pääsääntöisesti yksi terapia- tai ohjauskäynti vuodessa toteuttaa yhteisneuvotteluna terapeuttien, asiakkaan ja vanhempien kesken. Käynti voi tarvittaessa toteutua myös kaksoiskäyntinä.

Kuntoutuspsykoterapia etäkuntoutuksena

Yksilö-, perhe-, pari tai ryhmäpsykoterapiana myönnettyä kuntoutuspsykoterapiaa on mahdollista toteuttaa reaaliaikaisena etäkuntoutuksena.

Terapiaistunnot toteutuvat tällöin kuvallisen yhteyden välityksellä, siten että asiakas/asiakkaat ja palveluntuottaja ovat samanaikaisesti (reaaliaikaisesti) yhteydessä toisiinsa. Puhelimitse, ilman kuvallista yhteyttä toteutunutta terapiaa ei korvata.

Terapeutin ja asiakkaan tulee sopia etäkuntoutuksena toteutettavasta terapiasta. Terapiakerta on yhtä pitkä kuin kasvokkaisessa tapaamisessa.

Kuntoutuspsykoterapia tulee aina aloittaa kasvokkaisilla tapaamisilla. Näitä kasvokkaisia terapiatapaamisia on oltava terapian alkaessa vähintään kaksi.

Ainoastaan seuraavanlaisissa tilanteissa voi kuntoutuspsykoterapian aloittaa etäkuntoutuksena suoraan, ilman kasvokkaisia tapaamisia:

- asiakkaan omalla asuinalueella (= oman kunnan tai oman kuntayhtymän alue) ei ole saatavilla kuntoutuspsykoterapeuttia, joka voisi tarjota asiakkaan terveydentilan edellyttämää vaikuttavaa kuntoutusta
- asiakkaan omalla asuinalueella ei ole saatavissa kuntoutuspsykoterapiaa hänen omalla äidinkielellään
- asiakkaalla on fyysinen tai psyykinen liikkumisen rajoite

Kuntoutuspsykoterapian toteuttaminen etäkuntoutuksena edellyttää, että:

- asiakkaat tietävät terapian aloittaessaan, että terapia toteutuu pääosin reaaliaikaisena etäkuntoutuksena,
- asiakas, molemmat puoliset (paripsykoterapia), jokainen perheenjäsen (perheterapia) tai jokainen ryhmän jäsen (ryhmäterapia) on halukas osallistumaan reaaliaikaiseen etäkuntoutukseen,
- jokaisella terapiaan osallistuvalla jäsenellä on mahdollisuus ja tekniset valmiudet osallistua etäkuntoutukseen **ja**
- jokaisella terapiaan osallistuvalla on mahdollisuus käyttää tilaa, josta hän voi osallistua etäkuntoutukseen yksityisydensuoja huomioiden
- asiakkailla on mahdollisuus myös kasvokkain tapaamisiin terapian kuluessa.

Terapeutin tulee huolehtia siitä, että hänellä on ajantasainen toimintamalli reaaliaikaisen etäkuntoutuksen aikaisia hätätilanteita varten

- esimerkiksi jos asiakas etäyhteyden päässä ahdistuu tai saa paniikkikohtauksen (asiakasturvallisuus).

Lisäksi hänelle tulee olla toimintamalli tilanteeseen

- jossa asiakkaalla/asiakkailla on teknisiä haasteita, ettei terapia-aikaa mene teknisten ongelmien ratkomiseen

Etäkuntoutus on samalla tavoin luottamuksellista kuntoutusta kuin kasvokkain toteutettu kuntoutus. Etäkuntoutus tulee toteuttaa niiden ohjeiden mukaisesti, jotka Valvira on antanut [potilaille annettavista terveydenhuollon etäpalveluista](#). Terapeutin pitää huolehtia siitä, että jokaisen asiakkaan kohdalla tietoturva on Valviran ohjeiden mukainen ja asiakkaiden yksityisydensuoja säilyy.

Etäkuntoutuksessa käytettävän tietoliikenneyhteyden tulee olla salattu. Mikäli toimitaan suljetun verkon ulkopuolella, yhteys muodostetaan joko VPN -yhteydellä tai TLS -protokollan avulla. Vastuu tietosuojasta ja tietoturvallisuudesta on palveluntuottajalla. Kela ei korvaa suojatun yhteyden järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

Kuntoutuspsykoterapia ulkomailla

Kuntoutuspsykoterapiaa voidaan korvata **etäkuntoutuksena** myös silloin, jos asiakas esimerkiksi opiskelee tai on töissä ulkomaille. Edellytyksenä on, että asiakas on edelleen vakuutettuna Suomessa ja terapeutti työskentelee Suomessa.

Etäkuntoutuksena ulkomaille toteutettua kuntoutuspsykoterapiaa koskevat samat ohjeet, jotka on edellä kerrottu korvaamisen edellytyksistä Suomessa. Kuntoutuspsykoterapia ulkomaille voi alkaa suoraan etäkuntoutuksena ilman edeltäviä kasvokkaisia tapaamisia.

Huomioitava on, että Potilasvakuutuskeskuksen mukaan potilasvakuutusturva koskee vain Suomessa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Etälääketieteen keinoin annettava hoito/kuntoutus katsotaan annetuksi Suomessa, jos sekä potilas että hoitoa/kuntoutusta antava terveydenhuollon ammattihenkilö ovat fyysisesti Suomessa. Hoitotapahtumaan ei sovelleta potilasvahinkolakia, jos potilas/kuntoutuja on hoitohetkellä ulkomailla.

KKRL 16 §:ää ei sovelleta kuntoutuspsykoterapiaan eikä vakuutetulle korvata muutoin ulkomailla annettua kuntoutuspsykoterapiaa.

Terapian korvaaminen laitoshoidon aikana

Ympäri vuorokautisen psykiatrisen osastohoidon aikana ei ole tarkoituksenmukaista jatkaa kuntoutuspsykoterapiaa. Näissä tilanteissa pitää terapia keskeyttää ja sitä voi jatkaa kun osastohoito päättyy ja kuntoutujan tilanne on siinä määrin kohentunut, että kuntoutuspsykoterapia on jälleen tarkoituksenmukaista.

Mikäli hoitovaihe kestää pidempään kuin kaksi kuukautta, on terapiapäätös lakkautettava ja tilanteen korjaannuttua tehdään tarkistuspäätös ja jatketaan kuntoutuksen aikaa keskeytystä vastaavalla ajalla.

Avomuotoisen hoidon aikana, kuten esimerkiksi päiväosasto- tai kotisairaalahoidon aikana, terapian tukemista on mahdollista jatkaa. Tämä edellyttää, että terapia ei toteudu päivittäisen osastolla olon aikana. Jatkamisen tarkoituksenmukaisuus arvioidaan aina tapauskohtaisesti kuntoutujan kokonaistilanne huomioon ottaen ja yhteistyössä terapeutin ja hoitavan tahon kanssa.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 11 §) sekä **asetus** avohoidon ja laitoshoidon määrittelyn perusteista (1507/2007)

Uusi terapiajakso

Kela voi korvata kuntoutuspsykoterapiana uuden enintään kolme vuotta kestävästä terapiajaksosta, kun

- sen myöntämiseen on erityisiä syitä ja
- edellisen jakson päättymisestä on kulunut vähintään viisi vuotta.

Uuden jakson myöntäminen on perusteltua esimerkiksi silloin, kun joku menetys tai muu kielteinen elämäntapahtuma, psykososiaalisesti kuormittava elämäntilanne, opintojen loppuunsaattaminen, työelämään siirtyminen tai muu vastaava tapahtuma

- vaikeuttaa aiempaa mielenterveyden häiriötä tai
- aiheuttaa jonkin uuden mielenterveyden häiriön,

joka uhkaa asiakkaan työ- tai opiskelukykyä.

Uutta terapiajaksoa koskevaa hakemusta käsiteltäessä noudatetaan samoja perusteita kuin kuntoutuspsykoterapiaa ensimmäistä kertaa myönnettäessä.

Kuntoutussuunnitelmasta/lääkärintlausunnosta tulee selvittää, miten hakija on hyötynyt aikaisemmasta psykoterapiasta työ- tai opiskelukykyensä kannalta.

Katso [3.1. Myöntämisedellytykset](#)

Aiemmin myönnetty psykoterapia harkinnanvaraisena kuntoutuksena

Harkinnanvaraisena kuntoutuksena (KKRL 12§ mukaan), ennen 1.1.2011 myönnettyä psykoterapiaa ei huomioida kuntoutuspsykoterapiajaksona (KKRL 11 a§ ja b §), koska kyse on eri lakiperusteen mukaan myönnetystä kuntoutuksesta.

Tämä tarkoittaa sitä, että:

- erityisiä syitä ei tarvitse tutkia sellaisen asiakkaan kohdalla, joka on aiemmin (ennen 1.1.2011) saanut ainoastaan harkinnanvaraista psykoterapiaa Kelan korvaamana
- asiakas, joka on saanut psykoterapiaa harkinnanvaraisena kuntoutuksena ja lisäksi saanut yhden Kelan korvaaman kuntoutuspsykoterapiajakson, voi saada erityisistä syistä Kelasta korvausta uudellekin kuntoutuspsykoterapiajaksolle viiden vuoden kuluttua aiemman kuntoutuspsykoterapiajakson päättymisestä.

1.4 Suhde muuhun kuntoutukseen

Kelan kuntoutuslaissa on määritelty sellaiset estävät kuntoutusetuudet, jotka rajoittavat Kelan velvollisuutta järjestää ja korvata kuntoutusta. Kelalla on lakisääteinen velvollisuus ohjata asiakasta oikean palvelun piiriin silloin, kun kuntoutusvastuu kuuluu jollekin toiselle taholle.

1.4.1 Estävät kuntoutusetuudet

Kela ei järjestä kuntoutusta, jos asiakas voi saada kuntoutusta tai korvausta sen kustannuksista jonkin seuraavan lain perusteella:

- Työtapaturma- ja ammattitautilaki
- Maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaki
- Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta
- Sotilasvammalaki (Ennen 1.1.1991 sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)
- Sotilastapaturmalaki (Ajalla 1.1.1991 - 31.12.2016 sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)
- Laki sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta (1.1.2017 alkaen sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)
- Laki tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä (1.1.2017 alkaen sattuneet sotilastapaturmat ja palvelussairaudet)

Edellä mainittujen lisäksi sama koskee myös työtapaturma- ja ammattitautilain 188 §:ssä tarkoitettua vapaaehtoisen vakuutuksen perusteella korvattavaa kuntoutusta ja maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 21 §:ssä tarkoitettua maatalousyrittäjän erityisissä olosuhteissa sattunutta tapaturmaa.

Tällöin kuntoutuksen korvausvelvollisuus on kokonaan vakuutusyhtiöllä tai Valtiokonttorilla.

Kun on kysymys tapaturmasta, liikennevahingosta tai sotilasvammasta, selvittää, onko kuntoutujalla oikeus yllä mainittujen lakien perusteella korvattavaan

kuntoutukseen. Pyydä asiakasta toimittamaan vakuutusyhtiön tai Valtiokonttorin antama kuntoutuspäätös tai viivästyminen todistus. Viivästyminen todistuksella tarkoitetaan ensisijaisen korvausvelvollisen (eli vakuutusyhtiön / Valtiokonttorin) antamaa todistusta siitä, että se maksaa myönteisen päätöksen annettuaan Kelalle takaisin sille aiheutuneet kustannukset kuntoutuksen järjestämisestä.

Tekstin luettavuuden vuoksi Valtiokonttori rinnastetaan jatkossa tässä ohjeen kohdassa vakuutusyhtiön mainitsematta sitä erikseen.

Kuntoutusta ei ole haettu vakuutusyhtiöstä tai kuntoutusasian käsittely on kesken

Ohjaa asiakasta hakemaan kuntoutus ensisijaisesti vakuutusyhtiön kautta. Jos asiakas hakee kuntoutusta samanaikaisesti Kelalta, Kela tarvitsee vakuutusyhtiön antaman viivästyminen todistuksen. Asiakas voi toimittaa tarvittaessa käsittelyn pitkittyessä viivästyminen todistuksen joko itse tai pyytää vakuutusyhtiötä lähettämään sen Kelalle. Voit hyödyntää kirjepohjaa KUL21 tarvittaessa. Kelan järjestämän kuntoutuksen aloittaminen edellyttää myöntämisedellytysten täyttymistä ja viivästyminen todistuksen saamista.

Vakuutusyhtiö on antanut päätöksen kuntoutuksesta

Huomioi, että alla esitetyt kohdat edellyttävät, että vakuutusyhtiö on antanut päätöksen kuntoutuksesta. Päätös ansionmenetykskorvauksesta ei vastaa kuntoutuspäätöstä. Jos asiakkaalla ei ole vakuutusyhtiön antamaa päätöstä kuntoutuksesta, ohjaa asiakasta hakemaan kuntoutusta ensisijaisesti vakuutusyhtiön kautta.

Jos vakuutusyhtiö on hylännyt asiakkaan oikeuden kuntoutukseen kokonaisuudessaan ja hylkäävä päätös on toimitettu Kelaan, voidaan haettu kuntoutus myöntämisedellytysten täytyessä myöntää. Asiakasta voidaan tarvittaessa ohjata valittamaan vakuutusyhtiön hylkäävästä päätöksestä. Lähetä vakuutusyhtiölle asiakaskirje KUV31 riippumatta siitä, onko asiakas valittanut päätöksestä. Lisää asiakkaalle annettavaan päätökseen fraasi KKBDD.

Jos vakuutusyhtiö on korvannut osan ja hylännyt osan kuntoutuksesta, koska sitä ei ole katsottu tarpeelliseksi tapaturman, liikennevahingon tai sotilasvamman perusteella, Kela ei voi järjestää hylättyä kuntoutusta. Kela ei voi myöskään järjestää kuntoutusta, jos vakuutusyhtiö on hylännyt kuntoutuksen jatkon sillä perusteella, että se ei ole tarpeen. Kelassa kuntoutustarpeen arvioimisessa noudatetaan vakuutusyhtiön linjaa. Vakuutusyhtiö korvaa tarvittavan kuntoutuksen asiakkaalle. Lisää asiakkaalle annettavaan päätökseen fraasi KKB45.

Jos vakuutusyhtiö on korvannut osan ja hylännyt osan kuntoutuksesta, koska se ei katso kuntoutustarpeen johtuvan tapaturmasta, liikennevahingosta tai sotilasvammasta, voidaan haettu kuntoutus myöntämisedellytysten täytyessä myöntää. Näin toimitaan myös silloin, kun kuntoutuksen jatko on hylätty sillä perusteella, että tarve ei johdu tapaturmasta. Ohjaa asiakasta tarvittaessa valittamaan vakuutusyhtiön hylkäävästä päätöksestä.

Lähetä vakuutusyhtiölle asiakaskirje KUV31 riippumatta siitä, onko asiakas valittanut päätöksestä. Asiakkaalle annettavaan päätökseen lisätään fraasi KKBDD. Luo Oiwaan seurantatyö, jonka perusteella vakuutusyhtiöstä voi tarkistaa käsittelytilanteen. Kirjaa seurantatyön tarkenteeksi regressi ja tarkenteen lisätiedoksi vakuutusyhtiö.

Sovellettava lainkohta (KKRL 13 §)

Katso lisää [Työtapaturma- ja ammattitauti-](#) ja [liikennevakuutuslakien perusteella järjestettävä kuntoutus](#)

1.4.2 Asiakkaan ohjaaminen

Kelalla on velvollisuus ohjata ja neuvoa asiakasta kuntoutusmahdollisuuksien selvittämiseksi ja tarpeellisen kuntoutuksen järjestämiseksi.

Jos asiakas tarvitsee sellaista kuntoutusta, jota Kela ei järjestä, asiakasta ohjaavan toimihenkilön on annettava tarvittaessa tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista tai palveluista ja niitä toteuttavista tahoista.

Etuuskäsittelijän on tehtävä tarpeen mukaisesti yhteistyötä muita palveluita järjestävien tahojen kanssa, jotta asiakas saisi sujuvasti tarvitsemansa palvelut.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 54 §)

Lue lisää [asiakkaan haastattelemisesta ja kuntoutustarpeen selvittämisestä](#).

1.4.2.1 Muut kuntoutuspalveluja järjestävät tahot

Kelan lisäksi lääkinällistä kuntoutusta järjestävät myös kunnat. Psykoterapia on lääkinällistä kuntoutusta.

1.4.2.1.1 Kuntien järjestämisvelvollisuuteen kuuluva lääkinällinen kuntoutus

Kansaneläkelaitos korvaa kuntoutuspsykoterapiaa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. Siltä osin kuin Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspsykoterapian järjestämisen edellytykset eivät täyty, vastuu tarvittavan psykoterapeuttisen kuntoutuksen järjestämisestä on julkisella terveydenhuollolla.

Kunnan on huolehdittava siitä, että mielenterveyspalvelut järjestetään sisällöltään ja laadultaan sellaisiksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kuntien järjestämisvelvollisuus perustuu mielenterveyslakiin, terveydenhuoltolakiin, kansanterveyslakiin ja erikoissairaanhoidolakiin.

Mielenterveislain 3 §:n 2 momentin perusteella sairaanhoitopiiriin tulee huolehtia alueellaan erikoissairaanhoidona annettavista mielenterveyspalveluista, kuten lääkinälliseen kuntoutukseen kuuluvasta psykoterapiasta.

Jos kuntoutuksen järjestäminen ei ole Kelan tehtävä, asiakas tulee ohjata asuinkuntansa terveyspalveluiden piiriin. Kuntoutuspalvelut järjestää kunnassa terveyskeskus tai sairaala joko omana toimintana tai ostopalveluna.

Voit lukea lisää

[Mielenterveyslaki 1116/1990](#)

Terveydenhuoltolaki 1326/2010

Kansanterveyslaki 66/1972

Erikoissairaanhoidolaki 1062/1989

1.4.2.1.2 Päihdehuolto

Kunnan on huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnassa järjestämismääräyksiä kuuluu yhteisesti sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnalle. Päihdehuollon järjestämistä koskevia säännöksiä on päihdehuoltolaissa ja -asetuksessa sekä sosiaalihuoltolaissa ja -asetuksessa.

Kela ei järjestä varsinaisia päihdehuollon kuntoutuspalveluja. Päihdehuollon kuntoutuspalvelujen saamiseksi asiakas tulee ohjata ottamaan yhteyttä kunnan sosiaali- tai terveystieteiden palvelujen puoleen.

Kela maksaa kuntoutusrahaa päihdehuoltolain mukaiseen perhekuntoutukseen osallistuville ja tiettyjen edellytysten täytyessä myös yksilökuntoutukseen osallistuville.

Päihdehuollon palveluista saa tietoa A-klinikkasäätiön internetsivuilta www.a-klinikka.fi. Sivuilta löytyy mm. luettelo A-klinikoista.

Katso Kuntoutusrahan maksaminen päihdekuntoutukseen osallistuville.

Voit lukea lisää

[Päihdehuoltolaki 41/1986](#)

[Päihdehuoltoasetus 653/1986](#)

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Sosiaalihuoltoasetus 607/1983

1.4.3 Ulkomailta saatava kuntoutus

Jos Suomesta kuntoutusetuutta hakeva tai saava saa ulkomailta etuutta, joka Suomesta saatuna vaikuttaisi kuntoutuksen järjestämismääräyksiin tai kustannuksista maksettavien korvausten määrään, tämä ulkomainen etuus rinnastetaan vastaavaan suomalaiseen etuuteen.

Jos vakuutettu on saanut ulkomailta siellä sovellettavien lakien tai muiden velvoittavien määräysten nojalla korvausta esimerkiksi tapaturmasta, ammattitaudista tai liikennevahingosta ja korvaukseen sisältyy kuntoutus, tällainen ulkomainen etuus syrjäyttää Kelan järjestämismääräyksiin samalla tavalla kuin vastaava kotimainen etuus Kelan kuntoutuslain 13 §:n mukaan.

Korvausta ei makseta Kelan kuntoutuslain mukaan, jos kuntoutuja on saanut korvauksen, joka vastaa oleskelumaan vakuutettujen korvausta kuntoutuksesta. Tämä koskee esimerkiksi EU-maissa annettua kuntoutusta silloin, kun vakuutetulla on oikeus kuntoutustoimenpiteisiin ja etuuksiin samasta kuntoutuksesta sosiaaliturva-asetuksen (883/2004) perusteella.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 16 §)

1.5 Toimenpiteet

Kela korvaa kuntoutuspsykoterapiana lääketieteellisesti perusteltua kuntouttavaa psykoterapiaa. Kuntoutuspsykoterapian tulee olla hyvän kuntoutuskäytännön mukaista ja perustua erityisasiantuntemukseen ja -osaamiseen.

Kelan kuntoutuslaissa ei ole yksilöity korvattavia psykoterapiamuotoja, vaan kuntoutuspsykoterapiana korvataan hyvän kuntoutuskäytännön mukaista vaikuttavaa psykoterapiaa. Hyvällä kuntoutuskäytännöllä tarkoitetaan sitä kuntoutuskäytäntöä, jota Kelan ja julkisen terveydenhuollon kuntoutuksessa yleisesti hyväksyttynä noudatetaan. Yleisesti hyväksytyksi kuntoutus katsotaan vakiintuneen ja kokemusperäisesti perustellun kuntoutuskäytännön tai tieteellisen vaikuttavuustiedon perusteella. Kela käyttää myös omia asiantuntijaryhmiään määritellessään hyvää kuntoutuskäytäntöä.

1.5.1 Terapiamuodot ja -lajit

Kela korvaa kuntoutuspsykoterapiana

- yksilöterapiaa
- ryhmäterapiaa
- perheterapiaa
- paripsykoterapiaa ja
- kuvataideterapiaa (taidepsykoterapia) yksilö- tai ryhmäterapiana ja
- musiikkiterapiaa yksilö- tai ryhmäterapiana (vain nuorille)

Katso myös [korvattavat käyntikerrat > kuntoutuspsykoterapia etäkuntoutuksena ja kuntoutuspsykoterapia ulkomailla](#).

Kelan kuntoutuspsykoterapiaa antavalla terapeutilla tulee olla vahvistus haettuun terapiaan. Kuntoutuspäätöstä tehdessään etuuskäsittelijän tulee tarkastaa terapeutin vahvistus palveluntuottajarekisteristä (OSKY-kysely).

Katso Terapeuttien hyväksyminen palveluntuottajaksi

Vieraan kielen tulkkausta kuntoutuspsykoterapiassa voidaan järjestää vain yksilöterapiassa ja alle 26 -vuotiaiden nuorten terapiaoihin liittyvissä vanhempien ohjauksikäynneissä. Pari-, perhe- ja ryhmäterapiaoihin tulkkausta ei järjestetä.

Katso lisää

Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen

1.5.1.1 Yksilöterapia

Yksilöterapiaa voidaan korvata kolmen vuoden aikana enintään 200 käyntikertaa. Kuntoutuspäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan ja vuodessa terapiaa voidaan korvata enintään 80 käyntikertaa. Kuntoutuspäätös tehdään 26–67-vuotiaiden aikuisten psykoterapiana tai 16–25-vuotiaiden nuorten psykoterapiana.

Yksittäisille terapiakäynneille on mahdollista, terapeutin ja asiakkaan harkinnan perusteella, pyytää mukaan myös asiakkaan puoliso tai perhe, silloin kun se terapian etenemisen kannalta on tarpeen. Näistä yksittäisistä käynneistä ei tehdä erikseen päätöstä eikä niistä makseta erillistä korvausta vaan ne sisältyvät yksilöterapiaprosessiin.

Yksilöterapian rinnalle voidaan myöntää perhe- tai pariterapiaa (tehdä erikseen perhe- tai pariterapiapäätös), jos asiakkaan tilanne on sellainen, että se edellyttää

pidempikestoista työstämistä yhdessä perheen tai puolison kanssa. Tällöin perhe- tai pariterapian tarve tulee yksilöllisesti perustella kuntoutussuunnitelmassa/ lääkärintilauksessa. Terapioiden yhteenlaskettu käyntimäärä ei saa ylittää 80 kertaa vuodessa eikä 200 kertaa kolmessa vuodessa.

Katso lisää terapiakäyntien korvaamisesta.

1.5.1.2 Ryhmäterapia

Ryhmäterapiaa voidaan korvata kolmen vuoden aikana enintään 200 käyntikertaa. Kuntoutuspäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan ja vuodessa terapiaa voidaan korvata enintään 80 käyntikertaa. Kuntoutuspäätös tehdään 26–67-vuotiaiden aikuisten psykoterapiana tai 16–25-vuotiaiden nuorten psykoterapiana.

Katso lisää terapiakäyntien korvaamisesta.

1.5.1.3 Perheterapia

Perheterapiaa voidaan korvata kolmen vuoden aikana enintään 200 käyntikertaa. Kuntoutuspäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan ja vuodessa terapiaa voidaan korvata 10–80 käyntikertaa enimmäismäärien puitteissa. Kuntoutuspäätös tehdään 26–67-vuotiaiden aikuisten psykoterapiana tai 16–25-vuotiaiden nuorten psykoterapiana.

Yleisimmin perheterapia toteutuu kerran viikossa tai harvemmin (1–3 kertaa kuukaudessa), jolloin terapiakertoja on yleensä 10–40 kertaa vuodessa. Perheen tilanteesta riippuen terapian kesto voi olla 60 tai 90 minuuttia. Jos hakemuksesta tai lääkärintilauksesta ei ilmene perheterapiakerran kesto, tehdään kuntoutuspäätös 90 minuutin mukaan. Meneillään olevan perheterapian käyntikerran kesto voidaan muuttaa 60 minuutista 90 minuuttiin terapeutin selvityksen perusteella.

Perheterapia toteutuu terapeutin ja perheen välisen vuorovaikutuksen kautta siten, että terapeutti/terapeutit tapaavat yhtä aikaa terapiaistunnoissa useampaa perheenjäsentä. Perheterapiaan voi osallistua kuntoutujan lisäksi esim. puoliso, kuntoutujan vanhemmat ja tarvittaessa sisarusia, kokoonpano eri terapiakerroilla voi vaihdella. Kyse on perheen terapiasta, jossa pääasiallisesti työskennellään koko perheen kanssa. Perheterapiaan voi sisältyä ainoastaan yksittäisiä tapaamisia kahden kesken kuntoutujan kanssa.

Perheterapia voi toteutua myös siten, että vastaanotolla on ainoastaan pariskunta. Tällöin pariskunnan valitsema perheterapeutti voi toteuttaa terapian pariskunnalle ja päätös tehdään perheterapiasta. Kun kyse on perheterapiasta, voi siihen sisältyä ainoastaan yksittäisiä tapaamisia kahden kesken kuntoutujan kanssa.

Varhaisen vuorovaikutuksen terapia on oma psykoterapiamuotonsa. Varhaisen vuorovaikutuksen terapiaopinnot suorittaneille terapeuteille pätevyys Kelassa vahvistetaan perheterapiaan. Jos kuntoutuspsykoterapiasuosituksessa erikseen perustellusti suositellaan varhaisen vuorovaikutuksen terapiaa, voidaan terapiapäätös tehdä perheterapiana, vaikka terapiaistunnoissa olisikin paikalla vain raskaana oleva äiti tai äiti ja pieni lapsi.

Perheterapiassa on mahdollista myös se, että kaksi terapeuttia tapaa perhettä tai perheenjäseniä samanaikaisesti. Jos perheterapiapäätös tehdään pariskunnalle, terapian voi toteuttaa vain yksi terapeutti. Kuntoutussuunnitelmassa/lääkärinlausunnossa tulee olla perustelu kahden terapeutin tarpeellisuudesta. Terapiakertoja korvataan, molempien terapeuttien toteuttamat kerrat yhteen laskien, vuodessa enintään 80 ja kolmessa vuodessa enintään 200 kertaa.

Perheterapian rinnalla voidaan myöntää yksilöterapiaa, kun sen tarve on kuntoutussuunnitelmassa/lääkärinlausunnossa yksilöllisesti perusteltu. Terapioiden yhteenlaskettu käyntimäärä ei saa ylittää 80 kertaa vuodessa eikä 200 kertaa kolmessa vuodessa.

Katso lisää terapiakäyntien korvaamisesta.

1.5.1.4 Paripsykoterapia

Kela korvaa paripsykoterapiaa samoin edellytyksin kuin muitakin terapioita. Paripsykoterapiaa korvataan asiakkaan työ- tai opiskelukyvyyn tukemiseksi tai parantamiseksi, jos asianmukaisesti todettu ja diagnosoitu mielenterveyden häiriö uhkaa hänen työ- tai opiskelukykyään.

Katso myöntämisedellytyksistä, alkuvaiheen hoidosta, ja kuntoutussuunnitelmasta tai lääkärinlausunnosta.

Paripsykoterapiaa voidaan korvata kolmen vuoden aikana enintään 200 käyntikertaa. Kuntoutuspäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan ja vuodessa terapiaa voidaan korvata enintään 80 käyntikertaa. Kuntoutuspäätös tehdään 26–67-vuotiaiden aikuisten psykoterapiana tai 16–25-vuotiaiden nuorten psykoterapiana.

Paripsykoterapiaan osallistuu kuntoutujan lisäksi hänen puolisonsa (myös avopuoliso) joko kaikilla käyntikerroilla tai osalle niistä. Koska kyse on paripsykoterapiasta, työskentely tapahtuu lähtökohtaisesti molempien puolisoitten kanssa.

Pariterapian rinnalla voidaan myöntää yksilöterapiaa, kun sen tarve on kuntoutussuunnitelmassa/lääkärinlausunnossa yksilöllisesti perusteltu. Terapioiden yhteenlaskettu käyntimäärä ei saa ylittää 80 kertaa vuodessa eikä 200 kertaa kolmessa vuodessa.

Terapiassa voi olla kertaviikkoisesti toteutuvaa ja myös harvemmin toteutuvaa osuutta. Käyntikerran kesto voi olla kuten perheterapiassa tilanteesta riippuen 60 tai 90 minuuttia.

Katso lisää terapiakäyntien korvaamisesta.

1.5.1.5 Kuvataideterapia

Kuvataideterapiaa (taidepsykoterapiaa) voidaan korvata sekä nuorille (16 - 25 -vuotiaat) että aikuisille (26 - 67 -vuotiaat) kolmen vuoden aikana enintään 200 käyntikertaa. Kuntoutuspäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan ja vuodessa terapiaa voidaan korvata enintään 80 käyntikertaa. Kuvataideterapiaa koskevat kuntoutuspäätökset tehdään nuorten ja aikuisten psykoterapian erityismuotona (KUV). Kuva-aideterapia voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäterapiana.

Katso lisää terapiakäyntien korvaamisesta.

1.5.1.6 Musiikkiterapia nuorille

Kela korvaa musiikkiterapiaa vain 16-25-vuotiaille nuorille. Musiikkiterapiaa voidaan korvata kolmen vuoden aikana enintään 200 käyntikertaa. Kuntoutuspäätökset tehdään vuodeksi kerrallaan ja vuodessa terapiaa voidaan korvata enintään 80 käyntikertaa. Kuntoutuspäätös tehdään nuorten musiikkiterapiana. Musiikkiterapia voidaan toteuttaa yksilö- tai ryhmäterapiana.

Katso lisää terapiakäyntien korvaamisesta.

1.5.2 Terapian toteuttaminen

Kuntoutuspäätökset tehdään aina vuodeksi kerrallaan. Psykoterapian alkamisajankohtaa voidaan tarkistaa kuntoutuspäätöksen voimassaoloaikana.

Jatkopäätös 2. ja 3. vuosi

Myönteinen terapian jatkopäätös toiselle ja kolmannelle vuodelle tehdään, mikäli saatujen lausuntojen ja asiakkaan kokonaistilanteen perusteella terapiaa edelleen tarvitaan kuntoutustavoitteen saavuttamiseksi tai jo saavutettujen tulosten turvaamiseksi. Myös nuorten terapioihin liittyvistä omaisten ohjauskäyntien tarpeellisuudesta tarvitaan terapeutin lausunto. Viimeistä terapiajaksoa koskevassa kuntoutuspäätöksessä tulee ilmoittaa kolmen vuoden enimmäisajan täyttymisestä.

Jos hakemus toisen tai kolmannen vuoden kuntoutuspsykoterapiaan tulee myöhässä perustellun syyn, esimerkiksi lääkärin vastaanoton viipymisen vuoksi, mutta terapia on keskeytyksettä jatkunut ja myöntöedellytykset edelleen täyttyvät, voidaan jatkopäätös tehdä suoraan edellisen vuoden terapian päättymisestä vuodeksi eteenpäin.

Uusi hakemus jatkoterapiasta tulee tehdä pääsääntöisesti viimeistään vuoden kuluessa edellisen terapiajakson päättymisestä.

Kuntoutuksena tuettava psykoterapia koostuu yhdestä terapiakokonaisuudesta, minkä vuoksi samaan kokonaisuuteen sisältyvä terapian tauko ei pääsääntöisesti voi olla vuotta pidempi. Erityisistä syistä voidaan kuntoutuspsykoterapia myöntää vuotta pidemmänkin tauon jälkeen. Näissä poikkeustilanteissa asiantuntijalääkäri arvioi asiakkaan psykiatrisen tilanteen perusteella, voidaanko jatkoterapian katsoa kuuluvan samaan psykoterapiakokonaisuuteen.

Sovitut keskeytykset

Sovittu keskeytys tarkoittaa sitä, että terapeutti ja kuntoutuja yhdessä sopivat terapian keskeyttämisestä erityisestä syystä tietyksi määräajaksi, jonka jälkeen terapia taas sovitusti jatkuu.

Terapian voi keskeyttää, jos keskeytys kestää yli kaksi kuukautta. Alle kahden kuukauden mittaisten taukojen kohdalla terapiakäyntejä voi tiivistää joko ennen tai jälkeen tauon.

Terapia voidaan sovitusti keskeyttää esimerkiksi kuntoutujan pakollisen ulkomailla tai muulla kuin asuin-/opiskelupaikkakunnalla toteutuvan opiskelu- tai työharjoittelun, terapeutin sairauden tai muun perustellun syyn vuoksi. Loma, sen pituudesta riippumatta, ei ole perusteltu keskeytyksen syy. Terapiakäyntejä voidaan tiivistää ennen tai jälkeen loman.

Tärkeää on keskeytystilanteissa ilmoittaa ja sopia keskeytyksestä, jotta kolmen vuoden enimmäiskorvausaika ei keskeytyksen aikana kulu. Voimassa oleva kuntoutuspäätös tarkistetaan ja kuntoutusaikaa jatketaan keskeytystä vastaavalla ajalla kuntoutuspsykoterapian jälleen jatkuessa. Keskeytys ei pääsääntöisesti saa olla vuotta pidempi.

Katso esimerkki Päätöksen tarkistaminen sovitun keskeytyksen jälkeen

Muut keskeytykset ja terapian jatko

Jos terapia on jäänyt täysin kesken eikä jatkosta ole tuolloin sovittu ja terapeutin palautteesta käy selvästi ilmi, että asetettuja tavoitteita ei terapian keskeytymisen vuoksi saavutettu, voidaan keskeytyneelle terapialle myöntää jatkoa, jos myöntöedellytykset täyttyvät.

Keskeytys ei pääsääntöisesti saa olla vuotta pidempi. Jos kuitenkin terapia on tosiasiaa keskeytynyt ennen kuin se edes kunnolla alkoi ja uusi terapia alkaa käytännössä kokonaan alusta (uusi terapeutti, mahdollisesti uusi terapiamuoto), voi keskeytys olla yhtä vuotta pidempikin.

Keskeytyneen terapian jälkeen myönnettävässä kuntoutuspsykoterapiassa ja siitä tehtävässä päätöksessä on aina huomioitava aiemmin maksetut kerrat ja korvattu aika.

Terapeutin vaihto kesken meneillään olevan terapian

Terapeuttia on mahdollista vaihtaa:

1) jos terapeutti sairastuu tai joutuu muutoin keskeyttämään terapiatyöskentelyn (poissa toista yli 2 kk) tai muuttaa toiselle paikkakunnalle eikä etäterapia ole mahdollinen

- terapeutin tai asiakkaan ilmoitus asiasta riittää > terapiapäätös lakkautetaan

Asiakkaan on hyvä olla yhteydessä omaan hoitavaan tahoonsa, vaikka uutta kannanottoa/suosituksia ei näissä tapauksissa hoitavalta taholta edellytetäkään. Jos asiasta ilmoittaa terapeutti, tulee asiakkaaseen olla vielä Kelasta yhteydessä ja häntä tulee ohjata asiassa. Jos ohjaus toteutuu puhelimitse, voi myös kuuleminen olla suullinen > kirjaus asiakirjoihin.

2) jos asiakas haluaa vaihtaa terapeuttia jostakin muusta kuin edellä mainitusta syystä, tarvitaan

- asiakkaan oma perustelu asiasta (haastattelu)
- terapeutin kannanotto > palaute toteutuneesta terapiasta
- hoitavan tahon kannanotto (hoitava taho vastaa asiakkaan kokonaishoidosta!)
 - hoitavan tahon kannanotto voi olla myös asiakkaalta saatu tieto siitä, että hoitavan tahon kanssa on asiasta keskusteltu

Kummassakin tapauksessa päätös uudelle terapeutille tehdään alkaen siitä, kun terapia uuden terapeutin kanssa alkaa ja päätöstä jatketaan keskeytystä vastaavalla ajalla. Päätökseen kirjataan myös käytettävissä olevat kerrat (huomioitava myös mahdollisesti vielä maksussa olevat/maksuun tulevat kerrat) ja perustelu ”Tämän päätöksen perusteella korvataan xx terapiakertaa, koska aiemmin ajalla xx.xx.xxx – xx.xx.xxx on jo korvattu xx terapiakertaa.”

Kolmannen vuoden aikana toteutuvien vaihtojen osalta asia arvioitava erityisen tarkkaan, onko terapia-aikaa jäljellä niin paljon, että uuden terapeutin kanssa voisi tavoitteen saavuttaa.

1.6 Kv-säännökset

Kuntoutusetuuksiin sovelletaan EY-asetusta (EY) N:o 883/2004, joka on yhdessä täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kanssa tullut sovellettavaksi 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden kansalaisten liikkeessä EU-jäsenvaltioiden välillä. Kuntoutusetuudet rinnastetaan asetuksessa 883/2004 tarkoitettuihin sairausetuuksiin.

EY-asetusten 883/2004 ja 1408/71 soveltamisalaan kuuluvat sekä työskentelyyn perustuvat etuudet (työeläke- ja tapaturmavakuutus) että Kansaneläkelaitoksen hoitamat asumiseen perustuvat etuudet, jotka on lueteltu soveltamisalalaissa (pl. äitiysavustus, yleinen asumistuki, rintamasotilaseläke ja elatustuki sovellettaessa asetusta 883/2004).

Lisäksi asetuksen piiriin kuuluvat lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettu lasten kotihoidon tuki, sekä seuraavien lakien mukaiset etuudet: sairausvakuutuslaki, työttömyysturvalaki, vammaisetuslaki ja laki Kansaneläkelaitoksen järjestämistä kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista.

Asetuksen 883/2004 lisäksi Kelan kuntoutuslain (566/2005) 16 §:ssä on säädetty Suomessa vakuutetun henkilön oikeudesta saada kuntoutusta ulkomailla. KKRL 16 §:ssä määritellyjä edellytyksiä sovelletaan riippuen siitä, onko kysymyksessä Euroopan unionin jäsenvaltiossa tai jossain muussa valtiossa järjestettävä kuntoutus.

1.6.1 Asetus 883/2004

Yhteiset säännöt sosiaaliturvan yhteensovittamisesta on annettu EY-asetuksella (EY) N:o 883/2004, joka on yhdessä täytäntöönpanoasetuksen 987/2009 kanssa tullut sovellettavaksi 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden kansalaisten liikkeessä EU-jäsenvaltioiden välillä.

EY:n sosiaaliturva-asetusta 1408/71 sovelletaan 1.5.2010 jälkeenkin toistaiseksi tilanteissa, joissa asetus 883/2004 ei sovellu EU/ETA-alueella (ml. Sveitsi) liikkuvaan henkilöön.

Euroopan talousalueesta (ETA) tehdyn sopimuksen perusteella asetusta 1408/71 sovelletaan myös EFTA-maihin (ETA-maihin) lukuun ottamatta Sveitsiä.

Sveitsin ja EU:n välisen vapaata liikkuvuutta koskevan sopimuksen perusteella asetusta 1408/71 sovelletaan kuitenkin myös Sveitsin ja EU:n välillä liikkuviin EU-maiden ja Sveitsin kansalaisiin.

Asetus 883/2004 jakaantuu seitsemään osastoon. Lisäksi siinä on yksitoista liitettä sisältävä liiteosa. Asetuksen ensimmäinen osasto (artiklat 1 - 10) sisältää yleisiä määräyksiä. Osastossa on mm.

- käsitteiden määrittelyt,
- henkilöllistä ja asiallista soveltamisalaa koskevat määräykset,
- jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisen kohtelun turvaava määräys,
- asetuksen ja muiden kansainvälisten sosiaaliturvaa koskevien järjestelyiden välistä suhdetta koskevat määräykset,
- asuinmaata koskevien edellytysten syrjäytymistä koskeva määräys sekä

- etuuksien päällekkäisyyden estämistä koskeva määräys (tarkemmat eläkkeitä koskevat määräykset ovat kolmannen osaston luvussa kolme).

Toisen osaston (artiklat 11–16) määräykset koskevat sovellettavan lainsäädännön määrittelyä. Sovellettavan lainsäädännön määrittelystä on annettu tarkempia ohjeita Vakuuttaminen EU-maissa työskenneltäessä -ohjeisto.

Kolmas osasto sisältää eri etuuksien ryhmiä koskevia erityissäännöksiä.

- 1 luku: Sairausetuudet sekä äitiys- ja vastaavat isyysetuudet
- 2 luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet
- 3 luku: Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät avustukset
- 4 luku: Työkyvyttömyysetuudet
- 5 luku: Vanhuuseläkkeet ja perhe-eläkkeet
- 6 luku: Työttömyysetuudet
- 7 luku: Varhaiseläke-etuudet
- 8 luku: Perhe-etuudet
- 9 luku: Erityiset maksuihin perustumattomat rahaetuudet

1.6.1.1 Rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin

18 artikla Oleskelu toimivaltaisessa jäsenvaltiossa, kun asuinpaikka on toisessa jäsenvaltiossa – rajatyöntekijöiden perheenjäseniä koskevat erityissäännöt

1. Ellei 2 kohdassa toisin säädetä, 17 artiklassa tarkoitettu vakuutettu ja hänen perheenjäsenensä ovat oikeutettuja luontoisetteuksiin myös oleskellessaan toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Toimivaltainen laitos myöntää luontoisetuudet omalla kustannuksellaan ja soveltamansa lainsäädännön mukaisesti, ikään kuin asianomaiset henkilöt asuisivat tässä jäsenvaltiossa.

2. Rajatyöntekijän perheenjäsenet ovat oikeutettuja luontoisetteuksiin oleskellessaan toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Jos toimivaltainen jäsenvaltio sisältyy liitteen III luetteloon, rajatyöntekijän perheenjäsenet, jotka asuvat samassa jäsenvaltiossa kuin rajatyöntekijä, ovat kuitenkin oikeutettuja luontoisetteuksiin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa ainoastaan 19 artiklan 1 kohdassa säädetyin ehdoin.

Rajatyöntekijä on työntekijä, joka toimii palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana yhdessä jäsenvaltiossa, mutta asuu toisessa jäsenvaltiossa, johon hän palaa pääsääntöisesti päivittäin tai vähintään kerran viikossa (883/04 art.1 f).

Rajatyöntekijällä on oikeus kuntoutusetuuksiin sekä asuinvaltiossaan että työskentelyvaltiossa samoin ehdoin kuin siellä asuvilla (883/04 art. 18.1).

Muualla kuin Suomessa asuvalla rajatyöntekijällä on oikeus sairaanhoitoon Suomessa asuinjäsenvaltiossa toimivaltaisen jäsenvaltion eli työskentelyvaltion kustannuksella.

Oikeus sairaudenhoitoon ja kuntoutukseen Suomessa, jos Suomi on työskentelyvaltio (883/04 art. 18).

1.6.1.1.1 Eläkkeellä olevan rajatyöntekijän oikeus kuntoutusetuuksiin

28 artikla *Eläkkeellä olevia rajatyöntekijöitä koskevat erityissäännöt*

1. Iän tai työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeelle jääneellä rajatyöntekijällä on sairastuessaan oikeus edelleen saada luontoisetuuksia siinä jäsenvaltiossa, jossa hän on viimeksi toiminut palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, jos kyseessä on mainitussa jäsenvaltiossa aloitetun hoidon jatkaminen. "Hoidon jatkamisella" tarkoitetaan sairauden tutkimisen, diagnosoimisen ja hoidon jatkamista koko sen keston ajan.

Ensimmäistä alakohtaa sovelletaan tarvittavin muutoksin entisen rajatyöntekijän perheenjäseniin, paitsi jos jäsenvaltio, jossa rajatyöntekijä viimeksi harjoitti toimintaansa, on mainittu liitteessä III olevassa luettelossa.

2. Eläkkeensaajalla, joka on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen tosiasiallista alkamisajankohtaa edeltävinä viitenä vuotena toiminut vähintään kaksi vuotta palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana rajatyöntekijänä, on oikeus saada luontoisetuuksia siinä jäsenvaltiossa, jossa hän toimi rajatyöntekijänä, jos sekä tämä jäsenvaltio että se jäsenvaltio, jossa eläkkeensaajalle hänen asuinjäsenvaltiossaan myönnettyjen luontoisetuuksien kustannuksista vastuussa oleva toimivaltainen laitos sijaitsee, ovat valinneet tämän vaihtoehdon ja ovat molemmat liitteen V luettelossa.

3. Edellä 2 kohtaa sovelletaan *mutatis mutandis* entisen rajatyöntekijän perheenjäseniin tai hänen jälkeensä eläviin, jos heillä oli oikeus luontoisetuuksiin 18 artiklan 2 kohdan mukaisesti tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen ajanjaksojen aikana, vaikka rajatyöntekijä olisi kuollut ennen eläkkeelle jäämistään, edellyttäen että hän oli toiminut palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana rajatyöntekijänä vähintään kaksi vuotta kuolemaansa edeltävien viiden vuoden aikana.

4. Edellä 2 ja 3 kohtaa sovelletaan siihen asti, kunnes asianomaisesta tulee jonkin jäsenvaltion lainsäädännön alainen palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisen perusteella.

5. Edellä 1–3 kohdassa tarkoitettujen luontoisetuuksien kustannuksista vastaa toimivaltainen laitos, joka on vastuussa eläkkeensaajalle tai hänen jälkeensä eläville heidän asuinjäsenvaltiossaan myönnettyjen luontoisetuuksien kustannuksista.

Eläkkeellä olevan rajatyöntekijän oikeus saada kuntoutusetuuksia riippuu siitä, onko kyseessä hoidon jatkamiseen rinnastettava tilanne vai kokonaan uusi kuntoutushakemus.

Hoidon jatkaminen

Eläkkeelle jäävällä rajatyöntekijällä on oikeus edelleen kuntoutusetuuksiin valtiossa, jossa hän on viimeksi toiminut palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, jos kyseessä on mainitussa jäsenvaltiossa aloitetun hoidon jatkaminen.

Hoidon jatkamisella tarkoitetaan sairauden tutkimisen, diagnosoimisen ja hoidon jatkamista (883/04 art. 28.1). Kuntoutusetuuksissa hoidon jatkamisena voidaan pitää lähinnä sairauden diagnosoimisen perusteella myönnettyä kuntoutusta ja sen jatkamista.

Eläkkeensaajalla on velvollisuus todistaa, että kyseessä on entisessä työskentelyvaltiossa aloitetun hoidon jatkaminen. Asiakkaan tulee siten esittää tarpeellinen selvitys, jonka perusteella Kelassa voidaan todeta kyseessä olevan hoidon jatkaminen.

Uusi kuntoutushakemus

Eläkkeensaajalla, joka on vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkkeen tosiasiallista alkamisajankohtaa edeltävinä viitenä vuotena toiminut vähintään kaksi vuotta palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana rajatyöntekijänä, on oikeus edelleen saada luontoisetuuksia siinä jäsenvaltiossa, jossa hän toimi rajatyöntekijänä. (883/04 art. 28.2)

Oikeus syntyy silloin, kun valtio jossa henkilö toimi rajatyöntekijänä ja valtio, jossa hoitoetuksista kustannuksista vastuussa oleva toimivaltainen laitos sijaitsee, on molemmat mainittu asetuksen 883/04 liitteessä V. Suomea ei ole mainittu liitteessä V, joten artikla ei koske tilanteita, joissa Suomi on eläkkeensaajan entinen työskentelyvaltio.

Vastaava oikeus hoitoetuuksiin entisessä työskentelyvaltiossa on myös entisen rajatyöntekijän perheenjäsenillä tai hänen jälkeensä elävillä. (art. 28.3)

1.6.1.2 Eläkkeenhakijan ja eläkkeensaajan siirtyminen palkkatyöhön

Jos eläkkeensaaja ottaa vastaan palkkatyön tai toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana (art. 31), häneen ei sovelleta asetuksen 883/04 eläkkeensaajia ja heidän perheenjäseniänsä koskevia säännöksiä, vaan artiklojen 17–21 mukaista perheenjäsenen käsitystä. Palkkatyöhön siirtyminen laajentaa perheenjäsenen oikeutta saada luontoisetuuksia.

1.6.1.3 Eläkkeenhakijoiden ja eläkkeensaajien oikeus kuntoutusetuuksiin

22 artikla Eläkkeenhakijat

1. Vakuutettu, joka eläkehakemuksen esittäessään tai hakemuksen käsittelyn aikana menettää oikeuden luontoisetuuksiin sen jäsenvaltion lainsäädännön perusteella, joka oli viimeksi toimivaltainen, on edelleen oikeutettu luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön perusteella, jos eläkkeenhakija täyttää 2 kohdassa tarkoitetun jäsenvaltion lainsäädännön edellytykset vakuutuksen saamiseksi. Myös eläkkeenhakijan perheenjäsenillä on oikeus luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltiossa.

2. Luontoisetuusten kustannuksista vastaa sen jäsenvaltion laitos, josta 23–25 artiklan mukaisesti tulisi toimivaltainen eläkettä myönnettäessä.

Kustannusvastuu eläkkeenhakijoiden kuntoutusetuuksista kuuluu sille valtiolle, josta tulee toimivaltainen valtio eläkettä myönnettäessä (883/2004 art. 22).

23 artikla Oikeus luontoisetteuksiin asuinjäsenvaltion lainsäädännön perusteella.

Henkilö, joka saa eläkettä tai eläkkeitä kahden tai useamman jäsenvaltion, joista yksi on hänen asuinjäsenvaltionsa, lainsäädännön nojalla ja jolla on oikeus luontoisetteuksiin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, saa, samoin kuin hänen perheenjäsenensä, luontoisetteudet asuinpaikanlaitokselta ja kyseisen laitoksen kustannuksella ikään kuin hän olisi eläkkeensaaja, jolle eläkettä maksettaisiin yksinomaan kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

Eläkkeensaajilla on oikeus kuntoutusetetteuksiin asuinvaltiossa sen lainsäädännön mukaisesti (883/04 art. 23).

Jos eläkkeensaaja saa eläkettä kahdesta tai useammasta valtiosta, joista yksi on eläkkeensaajan asuinvaltio ja jos eläkkeensaajalla on oikeus kuntoutusetetteuksiin asuinvaltiossa, saa hän hoitoetteudet asuinvaltion kustannuksella.

1.6.1.3.1 Yhden tai useamman muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva eläke, kun oikeus luontoisetteuksiin on olemassa asuinjäsenvaltiossa (883/2004, art. 24)

24 artikla Oikeutta luontoisetteuksiin ei ole asuinjäsenvaltion lainsäädännön perusteella

1. Henkilö, joka saa eläkettä tai eläkkeitä yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön nojalla ja jolla ei ole oikeutta luontoisetteuksiin asuinjäsenvaltionsa lainsäädännön nojalla, saa kuitenkin omalta osaltaan ja perheenjäseniensä osalta tällaiset etteudet siltä osin kuin hänellä olisi ollut niihin oikeus sen jäsenvaltion tai vähintään yhden sellaisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, joka olisi toimivaltainen hänen eläkkeidensä osalta, jos hän asuisi kyseisessä jäsenvaltiossa. Luontoisetteudet myöntää 2 kohdassa tarkoitettun laitoksen kustannuksella asuinpaikan laitos, ikään kuin asianomainen olisi oikeutettu eläkkeeseen ja luontoisetteuksiin kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön nojalla.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa määritetään luontoisetteuksien kustannuksista vastaava laitos seuraavien sääntöjen mukaisesti:

a) jos eläkkeensaajalla on oikeus luontoisetteuksiin vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, kyseisen jäsenvaltion toimivaltainen laitos vastaa kustannuksista;

b) jos eläkkeensaajalla on oikeus luontoisetteuksiin kahden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, kustannuksista vastaa sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännön alaisuuteen asianomainen on kuulunut pisimpään; jos tämän sääntönnön soveltamisesta seuraisi, että etteuksien kustannuksista vastaisi useampi laitos, kustannuksista vastaa sitä lainsäädäntöä soveltava laitos, jonka alaisuuteen eläkkeensaaja viimeksi kuului.

Useasta valtiosta eläkettä saavan eläkkeensaajan asuinvaltiostaan saamien luontoisetteuksien kustannuksista vastaava valtio määräytyy 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti:

Jos eläkkeensaajalla on oikeus luontoisetuuksiin vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, tämän valtion toimivaltainen laitos vastaa niiden kustannuksista.

Jos eläkkeensaaja saa eläkettä useamman jäsenvaltion lainsäädännön mukaan, vastaa kustannuksista sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jossa eläkeläinen on ollut pisimmän ajan vakuutettuna.

Jos eläkeläinen on ollut vakuutettuna yhtä pitkän ajan useassa jäsenvaltiossa, vastaa kustannuksista sen jäsenvaltion toimivaltainen laitos, jonka lainsäädännön alainen eläkkeensaaja viimeksi oli.

Eläkkeenhakijan ja -saajan oikeudet asumisen ja tilapäisen oleskelun aikaisiin kuntoutusetuuksiin (883/04 art. 22–26) vastaavat asetuksessa 1408/71 säädettyjä oikeuksia.

1.6.1.3.2 Eläkkeensaajan tai hänen perheenjäsentensä oleskelu muussa jäsenvaltiossa kuin asuinjäsenvaltiossaan - oleskelu toimivaltaisessa jäsenvaltiossa - lupa välttämättömään hoitoon asuinjäsenvaltion ulkopuolella (883/04 art. 25)

25 artikla Yhden tai useamman muun jäsenvaltion kuin asuinjäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva eläke, kun oikeus luontoisetuuksiin on olemassa asuinjäsenvaltiossa

Jos henkilö, joka saa eläkettä tai eläkkeitä yhden tai useamman jäsenvaltion lainsäädännön nojalla, asuu sellaisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaan oikeus saada luontoisetuuksia ei edellytä vakuutusta tai toimimista palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, ja jos asianomainen ei saa eläkettä kyseiseltä jäsenvaltiolta, asianomaiselle ja tämän perheenjäsenille myönnettävien luontoisetuuksien kustannuksista vastaa 24 artiklan 2 kohdan mukaisesti määritetty laitos jossakin hänen eläkkeidensä osalta toimivaltaisista jäsenvaltioista siltä osin kuin mainitulla eläkkeensaajalla ja hänen perheenjäsenillään olisi oikeus tällaisiin etuuksiin, jos he asuisivat kyseisessä jäsenvaltiossa.

Oikeus lääketieteellisesti välttämättömiin hoitoetuuksiin muussa kuin asuinvaltiossa oleskeltaessa on eläkkeensaajan osalta toimivaltaisen valtion kustannusvastuulla Suomen kustannusvastuulle kuuluvat eläkkeensaajat ovat oikeutettuja etuuksiin Suomen EHCillä (European Health Insurance Card) 1.5.2010 lukien.

Eläkkeensaajan ja perheenjäsenten oikeus kaikkiin hoitoetuuksiin toimivaltaisessa valtiossa tilapäisen oleskelun aikana edellyttää, että toimivaltainen valtio sisältyy perusasetuksen liitteeseen IV. Suomi ei kuulu liitteessä mainittuihin maihin, joten oikeus hoitoetuuksiin tilapäisen oleskelun aikana ei koske niitä eläkkeensaajia joiden toimivaltainen valtio on Suomi. Siten näillä eläkkeensaajilla on oikeus Suomessa oleskellessaan vain lääketieteellisesti välttämättömiin hoitoetuuksiin EHCillä.

1.6.1.4 Perheenjäsenen käsite ja ensisijaisuussäntö

Perusasetuksessa perheenjäsenellä tarkoitetaan henkilöä, joka määritellään tai tunnustetaan perheenjäseneksi tai katsotaan talouteen kuuluvaksi jäseneksi sen jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa asianomainen (perheenjäsen) asuu. (883/04 art. 1 i)

32 artikla Luontoisetuuksia koskevien oikeuksien ensisijaisuus – erityissäntö perheenjäsenten oikeudesta etuuksiin asuinjäsenvaltiossa

1. Jäsenvaltion lainsäädäntöön tai tähän lukuun perustuva itsenäinen oikeus luontoisetuuksiin on ensisijainen perheenjäsenille maksettavia etuuksia koskeviin johdettuihin oikeuksiin nähden. Johdettu oikeus luontoisetuuksiin on kuitenkin ensisijainen itsenäisiin oikeuksiin nähden, kun itsenäinen oikeus asuinjäsenvaltiossa perustuu suoraan ja yksinomaan siihen, että asianomainen henkilö asuu kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Kun vakuutetun perheenjäsenet asuvat sellaisessa jäsenvaltiossa, jonka lainsäädännön mukaisesti oikeus luontoisetuuksiin ei edellytä vakuutusta tai toimimista palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana, luontoisetuudet myönnetään heidän asuinjäsenvaltionsa toimivaltaisen laitoksen kustannuksella, jos vakuutetun aviopuoliso tai hänen lapsistaan huolehtiva henkilö toimii palkkatyössä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana tässä jäsenvaltiossa tai saa palkkatyöhön tai itsenäiseen ammatinharjoittamiseen perustuvaa eläkettä tästä jäsenvaltiosta.

Jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuva itsenäinen oikeus luontoisetuuksiin on ensisijainen perheenjäsenille maksettavia etuuksia koskeviin johdettuihin oikeuksiin nähden.

Johdettu oikeus luontoisetuuksiin on kuitenkin ensisijainen itsenäisiin oikeuksiin nähden, kun itsenäinen oikeus asuinjäsenvaltiossa perustuu suoraan ja yksinomaan siihen, että asianomainen henkilö asuu kyseisessä jäsenvaltiossa. (883/04 art. 32.1)

1.6.1.4.1 Perheenjäsenten hoitoetusoikeudet eri tilanteissa

Perusasetuksen III osaston 1 luvun luontoisetuuksia koskevien artiklojen osalta perheenjäsenten oikeuksia hoitoetuuksiin on säännelty mm. seuraavissa tilanteissa:

- Asuminen 883/04 art. 17 ja 987/09 art. 24 (vakuutetut ja perheenjäsenet)
- Tilapäinen oleskelu toimivaltaisessa valtiossa (rajatyöntekijöiden ja perheenjäsenten erityissäännöt) 883/04 art. 18 vakuutetuilla ja heidän perheenjäsenillään on oikeus kuntoutusetuuksiin myös heidän oleskellessaan toimivaltaisessa valtiossa, joka ei ole heidän asuinvaltionsa.

1.6.1.5 Rekisteröitymismenettely luontoisetuuksien saamiseksi

24 artikla Asuminen muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa

1. Sovellettaessa perusasetuksen 17 artiklaa vakuutetun ja/tai hänen perheenjäsentensä on rekisteröidyttävä asuinpaikan laitokseen. Heidän oikeutensa luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltiossa on todistettava toimivaltaisen laitoksen vakuutetun tai asuinpaikan laitoksen pyynnöstä antamalla todistuksella.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu asiakirja on voimassa, kunnes toimivaltainen laitos ilmoittaa asuinpaikan laitokselle sen peruuttamisesta. Asuinpaikan laitoksen on ilmoitettava toimivaltaiselle laitokselle kaikista 1 kohdan mukaisista rekisteröitymisistä, sekä kaikista muutoksista niihin tai rekisteröinnin peruuttamisesta.

3. Tätä artiklaa sovelletaan perusasetuksen 22, 24, 25 ja 26 artiklassa tarkoitettuihin henkilöihin tarvittavin muutoksin.

Sovellettaessa perusasetuksen 17 artiklaa vakuutetun ja/tai hänen perheenjäsentensä on rekisteröidyttävä asuinpaikan laitokseen. Heidän oikeutensa luontoisetuuksiin asuinjäsenvaltiossa on todistettava toimivaltaisen laitoksen vakuutetun tai asuinpaikan laitoksen pyynnöstä antamalla todistuksella (987/2009 art. 24).

Rekisteröitymiseen käytettävä asiakirja on voimassa, kunnes toimivaltainen laitos ilmoittaa asuinpaikan laitokselle sen peruuttamisesta.

Asuinpaikan laitoksen on ilmoitettava toimivaltaiselle laitokselle kaikista rekisteröitymisistä, sekä kaikista muutoksista niihin tai rekisteröinnin peruuttamisesta.

Perheenjäseniä koskeva poikkeus (883/04 art. 18.2), perusasetuksen liite III rajoittaa perheenjäsenten oikeuksia jos toimivaltainen valtio on mainittu liitteessä. Suomi on mainittu liitteessä III, joten Suomessa työskentelevän rajatyöntekijän perheenjäsenet ovat oikeutettuja Suomessa oleskellessaan vain lääketieteellisesti välttämättömäksi tuleviin hoitoetuuksiin.

1.6.1.6 Laitosten väliset korvaukset

62 artikla Periaatteet

1. Sovellettaessa perusasetuksen 35 artiklaa ja 41 artiklaa toimivaltainen laitos korvaa etuudet antaneelle laitokselle luontoisetuuksista aiheutuneiden kustannusten todellisen määrän, jonka etuudet antaneen laitoksen tilit osoittavat, paitsi sovellettaessa täytäntöönpanoasetuksen 63 artiklaa.

2. Jos 1 kohdassa tarkoitettu etuuksista aiheutuneiden todellisten kustannusten määrä ei kokonaan tai osittain käy ilmi etuudet antaneen laitoksen tileistä, palautettava määrä määritetään kiinteämääräisen summan perusteella laskemalla se kaikesta asianmukaisesta tiedosta, joka on saatu käytettävissä olevista lähteistä. Hallintotoimikunta arvioi perusteet, joita käytetään kertasuorituksen laskemisessa, ja vahvistaa sen määrän.

3. Korvauksessa ei voida ottaa huomioon korkeampia tasoja kuin ne, joita sovelletaan sellaisille vakuutetuille annettuihin luontoisetuksiin, jotka ovat 1 kohdassa tarkoitettut etuudet antaneen laitoksen soveltaman lainsäädännön alaisia.

Jäsenvaltion laitoksen toisen jäsenvaltion laitoksen puolesta suorittamat kuntoutusetuudet korvataan pääsääntöisesti todellisten kustannusten mukaisesti.

Jos todelliset kustannukset eivät käy ilmi, korvataan kiinteämääräisten kustannusten perusteella (987/09 art. 62.2). Koska kuntoutuksessa ei ole määritelty kiinteitä korvauksia, tulee korvaukset määrittellä kohtuulliseksi katsottavan hintatason mukaan.

66 artikla Laitosten välisiä korvauksia koskeva menettely

1. Asianomaisten jäsenvaltioiden väliset korvaukset suoritetaan mahdollisimman nopeasti. Jokaisen asianomaisen laitoksen on korvattava saatavat ennen tässä jaksossa mainittuja määräaikoja heti kun se on sille mahdollista. Tiettyä saatavaa koskeva riita ei saa estää muiden saatavien korvaamista.

2. Perusasetuksen 35 ja 41 artiklassa säädetyt korvaukset jäsenvaltioiden laitosten välillä suoritetaan yhteyselimen välityksellä. Perusasetuksen 35 artiklan mukaisista korvauksista voi huolehtia eri yhteyseliniin kuin 41 artiklan mukaisista korvauksista.

Jäsenvaltioiden välillä korvaukset suoritetaan mahdollisimman nopeasti.

Saatavaa koskeva riita ei saa estää muiden saatavien suorittamista toiselle jäsenvaltiolle.

67 artikla Saatavien esittämistä ja maksamista koskevat määräajat

1. Todellisiin kustannuksiin perustuvat saatavat on esitettävä velallisjäsenvaltion yhteyselimelle 12 kuukauden kuluessa sen kalenterivuosisuoliskon päättymisestä, jona nämä saatavat on merkitty velkojalaitoksen kirjanpitoon.

2. Kiinteisiin määriin perustuvat saatavat kalenterivuoden osalta on esitettävä velallisjäsenvaltion yhteyselimelle 12 kuukauden kuluessa sen kuukauden jälkeen, jona kyseistä vuotta koskevat keskimääräiset kustannukset on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Täytäntöönpanoasetuksen 64 artiklan 4 kohdassa tarkoitettut luettelot on esitettävä viitevuotta seuraavan vuoden loppuun mennessä.

3. Täytäntöönpanoasetuksen 6 artiklan 5 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettussa tapauksessa tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa säädetty määräaika alkaa kulua vasta, kun toimivaltainen laitos on määritetty.

4. Edellä 1 ja 2 kohdassa mainittujen määräaikojen jälkeen esitettyjä saatavia ei oteta huomioon.

5. Velallislaitoksen on maksettava saatavat täytäntöönpanoasetuksen 66 artiklassa tarkoitettulle velkojajäsenvaltion yhteyselimelle 18 kuukauden kuluessa sen kuukauden päättymisestä, jona saatavat esitettiin velallisjäsenvaltion yhteyselimelle. Tätä ei sovelleta saataviin, jotka velallislaitos on tuon ajan kuluessa hylännyt pätevästä syystä.

6. Saatavaa koskeva riita on ratkaistava viimeistään 36 kuukauden kuluessa sen kuukauden jälkeen, jona saatava on esitetty.

7. Tilintarkastuslautakunta helpottaa tilien lopullista selvittämistä tapauksissa, joissa sopuun ei päästä 6 kohdassa säädetyssä ajassa, ja se antaa jommankumman osapuolen esittämästä perustellusta pyynnöstä lausuntonsa riita-asiassa kuuden kuukauden kuluessa sen kuukauden jälkeen, jona asia osoitettiin sille.

Lähtökohtaisesti korvaukset tulee maksaa heti kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään ennen art. 67 säädettyjen määräaikojen umpeutumista.

1.6.1.7 Kustannuksista vastaaminen

Perheenjäsenen/jälkeen elävän oikeus syntyy, jos rajatyöntekijän entinen työskentelyvaltio ei ole mainittu 883/04 liitteessä III. Suomi on mainittu liitteessä III, joten ei koske tilanteita jossa Suomi on rajatyöntekijän entinen työskentelyvaltio.

Kustannuksista vastaaminen

Kuntoutusetuuksien myöntämisestä syntyvistä kustannuksista vastaa kaikissa tapauksissa laitos, joka vastaa eläkkeensaajalle tai tämän jälkeen eläville asuinvaltiossa myönnettyjen kuntoutusetuuksien kustannuksista.

Entisellä rajatyöntekijällä ja perheenjäsenellä on velvollisuus toimittaa oleskelupaikan laitokselle toimivaltaisen laitoksen antama asiakirja, jos entinen työskentelyvaltio ei ole enää toimivaltainen valtio ja rajatyöntekijä tai hänen perheenjäsenensä matkustaa tähän valtioon saadakseen hoitoetuksia perusasetuksen art. 28 nojalla (987/09 art. 29).

1.6.2 Kuntoutus ulkomailla (KKRL 16 §)

Kela korvaa tietyissä tapauksissa ulkomailla annettavaa kuntoutusta. Siitä säädetään Kelan kuntoutuslain 16 §:ssä. (KKRL 566/2005 16 §). KKRL 16 §:ää ei sovelleta kuntoutuspsykoterapiaan.

Huomioitava on, että Potilasvakuutuskeskuksen mukaan potilasvakuutusturva koskee vain Suomessa annettavaa terveyden- ja sairaanhoitoa. Etälääketieteen keinoin annettava hoito/kuntoutus katsotaan annetuksi Suomessa, jos sekä potilas että hoitoa/kuntoutusta antava terveydenhuollon ammattihenkilö ovat fyysisesti Suomessa. Hoitotapahtumaan ei sovelleta potilasvahinkolakia, jos potilas/kuntoutuja on hoitohetkellä ulkomailla.

Vaativa lääkinällinen kuntoutus ulkomailla

Terapia voi jatkua ja sitä voidaan korvata **videon välityksellä toteutettuna** myös silloin, jos asiakas muuttaa **meneillään olevan terapian** aikana esimerkiksi opiskelemaan tai töihin ulkomaille. Edellytyksenä on, että asiakas on edelleen vakuutettuna Suomessa ja terapeutti työskentelee Suomessa.

Kuvallisen videoyhteyden välityksellä ulkomaille toteutettua terapiaa koskevat samat ohjeet, jotka on kerrottu korvaamisen edellytyksistä Suomessa.

Kuntoutuspsykoterapia ulkomailla

Kuntoutuspsykoterapiaa voidaan korvata **etäkuntoutuksena** silloin, jos asiakas esimerkiksi opiskelee tai on töissä ulkomaille. Edellytyksenä on, että asiakas on edelleen vakuutettuna Suomessa ja terapeutti työskentelee Suomessa.

Kuvallisen videoyhteyden välityksellä ulkomaille toteutettua terapiaa koskevat samat ohjeet, jotka on kerrottu korvaamisen edellytyksistä Suomessa.

1.7 Hakeminen

Kuntoutuspsykoterapiaa haetaan kirjallisesti kuntoutushakemuslomakkeella [KU 131](#). Kuntoutusasia ei tule vireille pelkästään Kelaan toimitetun kuntoutussuunnitelman/lääkärintilausannon perusteella.

Hakemukseen liitetään ajantasainen, kuitenkin enintään vuoden vanha, kuntoutussuunnitelma/B-lääkärintilausunto. Lausunnossa tulee olla suositus kuntoutuksesta perusteluineen, selvitys sairauden tai vamman nykytilasta ja kuntoutustarpeesta sekä kuntoutuksen tavoitteista. Alkuperäisen lääkärintilausannon lisäksi voidaan hyväksyä lääkärintilausunkopio tai sähköisenä liitteenä toimitettu lääkärintilausunto, ellei ole aiheutta epäillä sen alkuperäisyyttä. Lisäksi voidaan hyväksyä etävastaanoton perusteella laadittu lääkärintilausunto. Valvira on antanut ohjeet [potilaille annettavista terveydenhuollon etäpalveluista](#). Omakannasta tulostetut ja kopiaidut tiedot eivät korvaa lääkärintilausuntoa tai sen kopiota. Niitä voidaan kuitenkin tapauskohtaisesti käyttää lisäselvityksinä, jos niiden aitoutta ei ole syytä epäillä.

Hakemuksen tueksi voidaan liittää myös terapeutin lausunto, jos terapia on jo alkanut. Terapian tarpeen tulee perustua hyvän hoidon ja kuntoutuksen tarpeen kuvaavaan arviointiläusuntoon.

Hakijoina voivat olla kuntoutuja, holhoustoimesta annetussa laissa (442/1999) tarkoitettu edunvalvoja, lähiomainen tai muu kuntoutujasta pääasiallisesti huolehtiva henkilö. Hakemista koskevat kirjepohjat ovat KUH04-KUH22.

Katso lisää Kuntoutussuunnitelma/lääkärintilausunto

1.7.1 Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuksien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat [Hakemuslomakkeen täydentäminen](#) ja [Allekirjoitus](#).

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä

hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisesti OmaKelan kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä sähköistä OmaKela -palvelua.

Asiakkaan on tällöin tunnistauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. OmaKelan kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu [verkkoasiointiin Kelassa](#).

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etuusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjää koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja sähköpostilla. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etuusasioita voidaan lähettää. Katso ohje miten toimia, kun asiakas lähettää sähköpostilla etuushakemuksen, liitteitä tai valituksen. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [OmaKela -palvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etuusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle.

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.7.1.1 Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#) .

1.7.1.2 Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.7.2 Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuksien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.7.2.1 Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomainen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomainen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
 - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea etuutta**
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.7.2.2 Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on määrätty hoitamaan päämiehen (edunvalvonnan alainen henkilö) **taloudellisia asioita** tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**. Jos etuutta hakee tai hakemuksen on allekirjoittanut päämies itse, on **edunvalvojaa kuultava asiassa**.
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** holhousasioiden rekisterikyselyllä. Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomainen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työväliteet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päätyminen.

1.7.2.3 Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon – tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- **Holhousasioiden rekisteristä** rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, pyydä edunvalvontavaltuutetulta kopio edunvalvontavaltakirjasta.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.7.2.4 Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luettelo (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.7.2.5 Lähiomainen tai muu henkilö

Lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii henkilöstä **voi hakea etuutta toisen puolesta**

- jos henkilö **ei** sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia **itse pysty** hakemaan etuutta (tai muutoin huolehtimaan eduistaan ja oikeuksistaan) eikä hänellä ole **edunvalvojaa**. Tämä edellyttää myös sitä, että Kela **hyväksyy** lähiomaisen tai muun henkilön toimimaan toisen puolesta ja että **etuuslaissa on tästä asiasta säännös**
- kansaneläkelain etuudet (KEL 568/2007 54 § 2 mom.)
- vammaisetuudet (570/2007 15 § 2 mom.)
- kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet (566/2005 5 luku 42 §)
- eläkkeensaajan asumistuki (EAL 571/2007 3 luku 20 § 2 mom.)

- sairausvakuutuslain mukaiset etuudet (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 3 mom.) ja
- vammaisten henkilöiden tulkkau palvelua koskevat asiat (133/2010 13 § 2 mom.)

Tällaisen henkilön ei tarvitse esittää valtakirjaa, vaan hänen esiintymisensä perustuu Kelan hyväksyntään.

Lue lisää miten lähiomainen tai muu päämiehestä huolehtinut henkilö voi käyttää puhevaltaa ja miten hyväksyminen kirjataan.

1.7.2.6 Kunta

Jos lapsi on otettu kunnan sosiaalihuollon toimielimen huostaan, sillä on oikeus hakea lapselle kuuluvaa etuutta.

Perhehoitaja voi olla mukana kuntoutuksen suunnittelussa ja hakemisessa, mutta lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee olla tietoinen kuntoutuksen tarpeesta ja hakemisesta. Tämän vuoksi sosiaalityöntekijä allekirjoittaa hakemuksen. Sosiaalityöntekijä tiedottaa perhehoitajaa myös päätöksestä.

Perhehoitaja tai muu lapsen sijaishuoltopaikan edustaja ei voi hakea etuutta. Jos perhehoitaja tai muu lapsen sijaishuoltopaikan edustaja on allekirjoittanut huostaan otetun lapsen kuntoutushakemuksen, kuntoutushakemus tulee vireille, mutta lapsen asioista vastaavalta sosiaalityöntekijältä tulee pyytää suostumus kuntoutuksen hakemiseen.

Jos perhehoitaja on toimittanut hakemuksen, lähetä hänelle ilmoituskirje KUI41. Siinä kerrotaan, ettei perhehoitajalla ole oikeutta hakea etuutta lapsen puolesta. Ole sosiaalityöntekijään yhteydessä ensisijaisesti puhelimitse. Mikäli et tavoita sosiaalityöntekijää tällä tavoin, voit käyttää lomaketta KUL30, jossa sosiaalityöntekijää pyydetään vahvistamaan Kelalle tullut kuntoutushakemus. Tulosta kirje toimistosta ja laita sen liitteeksi kopio perhehoitajan täyttämästä hakemuksesta, jotta sosiaalityöntekijä voi ottaa kantaa kuntoutuksen hakemiseen. Kirjeen tiedot voi myös kopioida lähetettäväksi suojattuna sähköpostina yhdessä Oiwasta liitetyn hakemuslomakkeen kanssa.

1.7.3 Haku aika kuntoutusetuuksissa

Kuntoutusta järjestetään ja korvataan aikaisintaan sen kalenterikuukauden alusta lukien, jona kuntoutushakemus jätettiin Kelalle. Kuntoutus voidaan erityisestä syystä myöntää takautuvasti, kuitenkin enintään kuuden kuukauden ajalta, ennen sen hakemista. Erityisenä syynä voidaan pitää esimerkiksi kuntoutujan vaikeaa sairautta, joka on estänyt kuntoutuksen hakemisen ajoissa.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 41 §)

1.7.4 Tiedonantovelvollisuus etuutta haettaessa

Asiakkaan on haettava kuntoutusetuutta kirjallisesti Kelalta. Hänen on esitettävä Kelalle selvitys kuntoutuslain mukaista etuutta koskevan hakemuksen ratkaisuun, kuntoutuksen sisältöön ja etuuden määrään vaikuttavista seikoista sekä annettava muut etuuksien maksamista varten tarpeelliset tiedot.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 43 § 1 mom.)

Mikäli asiakas ei omatoimisesti esitä vaadittuja tietoja ja selvityksiä, etuuskäsittelijän on pyydettävä niitä häneltä. Asiakkaalle tulee varata kohtuullinen määräaika tietojen ja selvitysten esittämiseksi. Kohtuullisena aikana pidetään yleensä kahta viikkoa, mutta vaaditun selvityksen laadusta riippuen aika voi olla pitempikin. Tarpeellisia tietoja ja selvityksiä pyydetessä asiakkaalle tulee kertoa, että tietojen toimittamatta jättäminen johtaa asian ratkaisemiseen käytettävissä olevien tietojen perusteella.

Jos asiakas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy antamasta hakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellista tietoa tai esittämästä sellaista selvitystä, jota häneltä kohtuudella voidaan vaatia, kuntoutushakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella. Käytännössä tämä tarkoittaa yleensä hakemuksen hylkäämistä.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 44 §)

1.7.5 Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytettävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää tietojen saamisesta muilta tahoilta.

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimella sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.
- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti [OmaKelassa](#) Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soimitaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 16100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuskien omat viestimallit löytyvät Etuuskien ohje –sivuilta Työvälineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuskissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydetyt lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaikaa lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.

- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisääaikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisääaikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.7.6 Ohjaus muuhun kuntoutukseen

Kelalla on velvollisuus ohjata ja neuvoa asiakasta kuntoutusmahdollisuuksien selvittämiseksi ja tarpeellisen kuntoutuksen järjestämiseksi. Jos asiakas tarvitsee sellaista kuntoutusta, jota Kela ei järjestä, on asiakasta ohjaavan etuuskäsittelijän annettava tarvittaessa tietoa muista kuntoutusmahdollisuuksista tai palveluista ja niitä toteuttavista tahoista.

Kelan etuuskäsittelijä tekee tarpeen mukaisesti yhteistyötä muita palveluita järjestävien tahojen kanssa, jotta asiakas saisi sujuvasti tarvitsemansa palvelut.

Asiakasta voidaan ohjata hakemaan harkinnanvaraista kuntoutusta, jos hän ei täytä järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan kuntoutuksen edellytyksiä, mutta soveltuisi harkinnanvaraisen kuntoutuksen toimenpiteisiin. Hakemus voidaan näissä tilanteissa asiakkaan luvalla käsitellä harkinnanvaraisen kuntoutuksen hakemuksena. Asiakkaalta saatu lupa hakemuksen muuttamiseen tulee kirjata OIWAn yhteydenoton lisätietoon, jos tieto on saatu puhelimitse tai asiakaspalvelussa. Yhteydenotto tulee liittää ko. työhön. Jos lupa on tullut kirjallisesti paperilla, joka on skannattu OIWAan, liitetään ko. asiakirja ko. työhön.

Katso lisää Asiakkaan ohjaamisesta.

1.7.7 Vieraan kielen tulkkauksen järjestäminen kuntoutuksessa

Asiakkaan vieraan kielen tulkkauksen tarve arvioidaan aina kuntoutushakemuksen käsittelyn yhteydessä.

Tietoa asiakkaan kielitaidosta ja tulkkauksen tarpeesta voi löytyä esimerkiksi hakemuslomakkeelta, kuntoutussuunnitelmasta, lääkärinlausunnosta tai Oiwasta asiakkaan palvelutiedoista, yhteydenotoista tai työkykyarvioinnin muistiinpanoista. Tietoa kielitaidosta voi saada myös kuntoutushaastattelun avulla.

Kieli ja murre

Jos asiakaspalvelutilanteessa on mahdollista selvittää asiakkaalta tai hänen asianhoitajaltaan tulkettava kieli murteineen, tulee se kirjata asiakkaan tietoihin asiakkaan palvelutiedot-kohtaan. Asiakkaan ei tässä tapauksessa tarvitse erikseen täyttää lomaketta KU106, jos tulkin tarve ja tulkettava kieli murteineen ilmenee palvelutiedot-kohdasta.

Suomen-, ruotsin- ja saamenkielen tulkkaus

Kela pyrkii järjestämään suomea, ruotsia tai saamenkieltä puhuville asiakkaille kuntoutuspalveluja heidän äidinkielellään kielilakien perusteella. Kurssissa ja moniammatillisessa yksilökuntoutuksessa ei aina ole tarjolla ruotsin- tai saamenkielistä kuntoutusta. Kurssia hakeneeseen ruotsin- tai saamenkielisen asiakkaaseen ollaan yhteydessä ja pyritään ohjaamaan hänet moniammatilliseen yksilökuntoutukseen, ellei kurssin myöntämiselle ole erityisiä perusteita.

Ruotsin- ja saamenkielinen tulkkaus järjestetään myönnettävän kuntoutuspalvelun palvelukuvauksen mukaisen ohjelman ajalle myös kursseilla.

Vieraan kielen tulkkauksen periaatteet

Kela järjestää vieraan kielen tulkkauksia tilanteissa, jotka ovat keskeisiä kuntoutuksen toteuttamisen kannalta. Tulkkauksia ei järjestetä koko kuntoutusjaksolle eikä kaikkeen kuntoutukseen.

Tulkin tarve ilmenee kuntoutuspäätöksen antamisen jälkeen

Yhteydenottaja on useimmiten asiakas itse tai asiakkaan asianhoitaja tai palveluntuottaja. Kysy häneltä, millä kielellä ja murteella tulkkauksia tarvitaan. Tee toimeksianto vakuutuspiiriin selvitettävänä asiana ja lisää toimeksiannon tarkennekohtaan ”tulkin tarve”.

Asiakkaalle on jo haettu tai myönnetty vieraan kielen tulkkaus kuntoutuspalveluun

Asiakas tai asiakkaan asianhoitaja on yhteydessä Kelaan ja tiedustelee, saako tulkkauksen kuntoutukseen. Vieraan kielen tulkkaus on kirjattu Oiwa-järjestelmän asiakastietoihin. Tieto näkyy avoimena työnä ”tulkkauksen järjestäminen”.

Katso lisää vieraan kielen tulkkauksen järjestämisestä:

[päättöksen teossa huomioitavaa](#)

vieraan kielen tulkkaus Kelan kuntoutustoimenpiteissä, sisältää tulkkauksen määrät toimenpiteittäin

prosessi

1.8 Ratkaiseminen

Kuntoutushakemus käsitellään ja ratkaistaan siinä vakuutuspiirissä, johon hakijan kotipaikkakunta kuuluu, ellei jäljempänä toisin sanota. Työn tasaamisen toimenpiteenä hakemuksia voidaan siirtää ratkaistaviksi muualla kuin kotitoimistossa tai vastuuyksikössä siten kuin siitä erikseen sovitaan.

Kuntoutushakemusta ratkaistaessa on tarpeen arvioida asiakkaan kokonaistilanne. [Kokonaistilanteen arviointi](#) on tarpeen erityisesti tilanteissa, joissa asiakkaalla on useita Kelan etuuksia vireillä samanaikaisesti.

Kts. turvakieltoasiakkaiden kuntoutusasioita käsittelevät yhteyshenkilöt (Ratkaisutyö > Ammatillinen kuntoutus > Kurssien esivalinta > Liite 3 Esivalintakurssien Kelan yhteyshenkilöt).

1.8.1 Käsittelypaikka

- [Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)
- [Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)
- [Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työnkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta Vankilassaolo ja Kelan etuudet sekä prosessikuvauksesta Vankilailmoitusten käsittely.

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasian käsittelee se yksikkö, johon Oiwa työn ohjaa. Lue myös erityismenettelyistä muutoksenhakuasian käsittelyssä.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan eräänntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan eräänntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE- takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE- järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija päättää tutkintapyyntöön tekemisestä tai päättää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää:

Väärinkäytösepäilyn tunnistaminen

Väärinkäytökset

Etuuksien väärinkäytösten tunnusmerkkejä

1.8.2 Esteellisyydestä

Hallintolaissa säädettyjä virkamiesten esteellisyysperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin.

Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.8.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.8.2.2 Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.8.3 Haastattelu

Etuuskäsittelijä arvioi alustavasti asiakkaan kuntoutustarpeen käytettävissä olevien asiakirjojen perusteella. Tässä arvioinnissa otetaan huomioon asiakkaan

- sairauden tai vamman laatu ja ennuste
- elämäntilanne
- fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen ja kognitiivinen toimintakyky
- itsenäinen selviytyminen ja siihen vaikuttavat uhkat
- ammatti ja työtehtävät.

Kuntoutuspsykoterapiaa hakeva asiakas haastatellaan aina silloin, kun kysymyksessä on psykoterapian ensimmäisen vuoden myöntäminen. Asiakas kutsutaan toimistoon tai haastattelu voidaan toteuttaa puhelimitse, jos asiakkaan henkilökohtaista tapaamista ei pidetä välttämättömänä. Asiakkaan haastattelu voidaan tehdä tarvittaessa myös haettaessa jatkovuosia, kun halutaan selvittää kuntoutuksen jatkamisen tarkoituksenmukaisuutta.

Asiakasta ei tarvitse haastatella silloin, kun

- ratkaisun tekemiseksi on olemassa riittävät tiedot eikä haastattelulla ole odotettavissa lisähyötyä asiakkaan informoinnin, ratkaisun tai kuntoutuksen etenemisen kannalta
- kysymyksessä on jatkopäätöksen tekeminen eikä haastattelun avulla ole tarvetta saada lisätietoja ratkaisun tueksi.

Haastattelun tarkoituksena on, että etuuskäsittelijä ja asiakas kartoittavat yhdessä asiakkaan kuntoutuksen tarvetta ja tavoitteita sekä asiakkaan kuntoutukselle asettamia odotuksia. Lisäksi haastattelu- ja suunnitellaan kuntoutusta ja ohjataan asiakasta. Haastattelu tukee kuntoutuspäätöksen tekemistä ja kuntoutuksen tavoitteen määrittämistä sekä vähentää tarvetta lisäselvitysten pyytämiseen.

Asiakkaan haastattelussa

- selvitetään mahdollisimman perusteelliset tiedot asiakkaan terveyden- ja elämäntilanteesta sekä koulutus- ja työhistoriasta
- selvitetään aiemmin tehdyt ja mahdollisesti suunnitellut lääketieteelliset tutkimukset ja annetut hoidot sekä toteutuneet kuntoutustoimenpiteet
- keskustellaan asiakkaan kuntoutustoiveista ja -suunnitelmista sekä motivoidaan kuntoutukseen
- annetaan tietoa kuntoutuksen tarkoituksesta, sisällöstä ja toteutuksesta
- keskustellaan eri kuntoutusmahdollisuuksista sekä harkitaan käytettävissä olevien kuntoutusmuotojen soveltuvuus ja tarkoituksenmukaisuus
- tehdään yhdessä asiakkaan kanssa alustava suunnitelma siitä, miten kuntoutuksessa edetään, ja määritellään kuntoutuksen tavoitteet
- pyydetään tarvittavat lisäselvitykset
- kerrotaan hänen oman aktiivisuutensa merkityksestä kuntoutuksen onnistumiselle sekä hänen velvollisuuksistaan kuntoutuksen aikana
- kerrotaan kuntoutuksen aikaisesta toimeentulosta ja matkakorvauksista sekä niiden hakemisesta.

1.8.4 Asiantuntijalääkärin arvion pyytäminen

Lue lisää asiantuntijalääkärin arvion pyytämisestä (Menettelyohjeet > Asiantuntijalääkärin arvio).

1.8.5 Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.8.5.1 Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.8.5.2 Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.8.6 Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta. Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella. Huomaa myös tilanteet, joissa päätös annetaan asiakkaan käyttämällä saamen kielellä.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perustelevien.

1.8.6.1 Kuntoutuspäätöksen antaminen

Kuntoutushakemukseen annetaan aina kirjallinen päätös, josta käy ilmi asian ratkaisu (myöntö, hylkäys, tarkistaminen, lakkauttaminen, takaisinperintä) perusteluineen. Edellä mainitusta poiketen lakkauttamispäätöstä ei anneta, jos kuntoutuspäätös lakkautetaan kuntoutujan kuoleman vuoksi.

Päätöksestä tulee käydä ilmi kuntoutuksen tavoite ja kuntoutuksen toteuttamiseksi tarvittavat tiedot.

Eryteisesti hylkäävä päätös tulee perustella selkeästi, yksilöllisesti ja ymmärrettävästi. Jos päätös perustuu keskeisiltä osin lääketieteellisiin seikkoihin, perustelujen tulee sisältää arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset. Päätöksessä tulee tuoda esiin kaikki ratkaisuun vaikuttavat seikat.

Myöntöaika

Myönteisen päätöksen voi tehdä sen kalenterikuukauden alusta, jolloin hakemus jätettiin Kelaan. Tämä edellyttää, että

- käytettävissä on riittävät tiedot sisältävä kuntoutussuunnitelma:
 - jossa on henkilökohtaiseen tapaamiseen/tapaamisiin perustuva psykiatrin, lastenpsykiatrin tai nuorisopsykiatrin arvio diagnoosista ja kuntoutuksen tarpeesta ja
 - jonka pohjalta voidaan tehdä asianmukainen arvio siitä, että kaikki kuntoutuspsykoterapian myöntämisen edellytykset hakemiskuukauden alussa täyttyvät

toisin sanoen:

- asiakkaalla on diagnosoitu mielenterveydenhäiriö, joka uhkaa hänen opiskelu- tai työkykyään
- hän on saanut asianmukaista hoitoa vähintään kolme kuukautta diagnoosin tekemisen jälkeen
- kuntoutuspsykoterapian on arvioitu olevan tarkoituksenmukainen kuntoutusmuoto, muusta kuntoutuksesta ei ole ollut riittävää apua tai se ei muutoin tule kyseeseen
- asiakkaan voidaan arvioida saavuttavan opiskelu- tai työkykytavoitteen enintään kolmen vuoden terapian turvin

Erikseen ei tarvitse hylätä tätä aiempaa aikaa, vaikka asiakas olisi hakemukseensa kirjannut terapian aloituspäivän aiemmaksi. Myönteiseen päätökseen kirjautuu fraasi, jossa kerrotaan, että ilman erityistä syytä terapia voidaan myöntää aikaisintaan hakemiskuukauden alusta.

Jos terapia tulee myönnettäväksi hakemiskuukauden alkua myöhäisemmältä ajalta, tulee asia päätöksessä perustella. Perustelua ei tarvita, jos terapia voidaan myöntää asiakkaan hakemukseensa kirjaamasta alkamisajankohdasta.

Jos hakemuksesta, esimerkiksi lisätieto-kohdasta ilmenee, että tapauksessa saattaisi olla erityisiä syitä, joiden perusteella terapian voisi myöntää hakemiskuukautta aiemmalta ajalta, tulee asiakkaaseen olla yhteydessä ja selvittää asia.

Jos asiakas valittaa hakemiskuukauden alkua aiemmasta ajasta ja toimittaa sellaiset selvitykset, joiden pohjalta terapia olisi mahdollista kuitenkin aiemmaltakin ajalta myöntää, voidaan asia hoitaa itseoikaisuna.

Kuntoutuspsykoterapiamatkat

Jos asiakas haluaa mennä terapiaan kauemmas kuin oman kunnan tai kuntayhtymän alueelle (vaikka omassa kunnassa olisi sopiva palveluntuottaja), on ensimmäisen vuoden kuntoutuspsykoterapiapäätökseen lisättävä myös fraasi matkojen korvaamisesta enintään niiden kustannusten mukaisesti, jotka syntyisivät matkasta oman kunnan tai kuntayhtymän pääterveysasemalle (fraasi KKW44). Tämä asia on asiakkaan kanssa myös ennen terapiapäätöksen tekemistä selvitettävä. Jos terapia jatkuu 2. tai 3. terapiavuonna edelleen oman kunnan tai kuntayhtymän ulkopuolella, tulee fraasi matkojen korvaamisesta lisätä myös näihin päätöksiin. Muutokset meneillään olevan terapian aikana selvitetään tapauskohtaisesti ja fraasin käyttö harkitaan näissä tapauksissa erikseen.

Katso lisää matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

Asiakas ei ole ilmoittanut terapeuttia

Jos asiakas ei ole hakemuksessaan ilmoittanut terapeuttia, lähetetään hänelle lisäselvityspyyntö (asiakaskirje KUL01). Lisäselvityspyynnössä asiakasta pyydetään etsimään terapeutti, jonka Kela on hyväksynyt ja toimittamaan tällaisen terapeutin nimi hakemuksensa käsittelemiseksi. Vaikka hakemuksesta puuttuu terapeutin nimi, laitetaan asiakkaan kuntoutusasia eteenpäin asiantuntijalääkärille.

Jos terapia voitaisiin myöntää, mutta asiakas ei ole määräpäivään mennessä toimittanut terapeutin nimeä, antaa käsittelijä hylkäävän päätöksen valitsemalla Erytisperusteet-näytöllä hylkäämisen syykoodin 01 ja lisäämällä päätökseen fraasin KKBCI.

Asiakkaan ilmoittama terapeutti ei ole Kelan hyväksymä

Jos asiakkaan hakemuksessaan ilmoittama terapeutti ei ole Kelan hyväksymä, lähetetään hänelle lisäselvityspyyntö (asiakaskirje KUL01). Lisäselvityspyynnössä asiakasta pyydetään etsimään terapeutti, jonka Kela on hyväksynyt ja toimittamaan tällaisen terapeutin nimi hakemuksensa käsittelemiseksi. Vaikka hakemuksesta puuttuu Kelan hyväksymän terapeutin nimi, laitetaan asiakkaan kuntoutusasia eteenpäin asiantuntijalääkärille.

Jos terapia voitaisiin myöntää, mutta asiakas ei ole määräpäivään mennessä toimittanut Kelan hyväksymän terapeutin nimeä, antaa käsittelijä hylkäävän päätöksen valitsemalla Erytisperusteet-näytöllä hylkäämisen syykoodin 01 ja lisäämällä päätökseen fraasin KKBCJ.

Asiakkaan ilmoittamalla terapeutilla ei ole pätevyyttä kyseisen terapialajin antamiseen

Jos asiakkaan hakemuksessaan ilmoittamalla terapeutilla ei ole pätevyyttä kyseisen terapialajin antamiseen, lähetetään hänelle lisäselvityspyyntö (asiakaskirje KUL01). Lisäselvityspyynnössä asiakasta pyydetään etsimään terapeutti, jonka Kela on hyväksynyt ja jolla on vaadittava pätevyys kyseisen terapialajin antamiseen ja toimittamaan tällaisen terapeutin nimi hakemuksensa käsittelemiseksi. Vaikka hakemuksesta puuttuu vaadittavan pätevyyden omaavan terapeutin nimi, laitetaan asiakkaan kuntoutusasia eteenpäin asiantuntijalääkärille.

Jos terapia voitaisiin myöntää, mutta asiakas ei ole määräpäivään mennessä toimittanut sellaisen terapeutin nimeä, jolla on vaadittava pätevyys kyseisen terapialajin antamiseen, antaa käsittelijä hylkäävän päätöksen valitsemalla Toimenpide-näytöllä syykoodin 67, jonka perusteella päätökseen tuodaan fraasi KKB20.

Asiakas hakee terapiaa siinä vaiheessa, kun B-lausunto on vanhenemassa

Jos asiakas hakee kuntoutuspsykoterapiaa vasta siinä vaiheessa, kun B-lausunto on jo menossa vanhaksi, myöntöedellytykset kuitenkin täyttyisivät mutta terapeutti ei ole tiedossa ja terapia joudutaan hylkäämään, menetellään seuraavasti:

- ennen päätöksen tekemistä otetaan asiakkaaseen yhteyttä ja kerrotaan, että päätös voidaan tarkistaa, kun terapeutti on tiedossa
- samalla asiakkaalle kerrotaan, että jos terapeutti löytyy ja terapia alkaa vasta sen jälkeen, kun kuntoutuspsykoterapiasuositus (lääkärinlausunto) on mennyt vanhaksi = yli vuoden vanha, tarvitsemme tarkistus päätöstä varten asiakkaan hoitavalta lääkäriltä päivityksen asiakkaan ajankohtaisesta tilanteesta ja kuntoutuspsykoterapian tarpeesta
- päätökseen lisätään fraasi KKBBK

Päätöksen liitteenä lähetetään ohjekirje, jossa kerrotaan kuntoutuksen toteuttamisesta.

Sovellettava lainkohta KKRL 566/2005 45 § 1 mom., KEL 22 a §, [HL 45 §](#))

Päätökseen liitettävät ohjekirjeet vieraan kielen tulkkauksesta

Kun kuntoutuspalvelun valmistelussa on ilmennyt tarve tulkkaukseen, liitetään päätökseen ohjekirje mahdollisuudesta järjestää vieraan kielen tulkkaus osaan kuntoutusta. Edellytyksenä on, että asiakkaalle myönnetään toimenpide, johon tulkkaus voidaan järjestää, katso kohta Vieraan kielen tulkkaus Kelan kuntoutustoimenpiteissä.

Asiakkaan päätöksen liitetään ohjekirje KU037Palveluntuottajan päätökseen liitetään ohjekirje KU38P

Katso päätöksenteon jälkeiset toimintaohjeet Vieraan kielen tulkkauksen järjestämistä koskevasta prosessista.

1.8.7 Päätöksensajaajat

Kuntoutuspäätös ja valitusosoitus annetaan seuraaville tahoille:

- **kuntoutuja**
- **kuntoutujan huoltaja**, kun kuntoutuja on alaikäinen
- **sosiaalihuollosta vastaava toimielin**, kun lapsi (alle 18-vuotias) on otettu lastensuojelulain mukaisesti huostaan
- **edunvalvoja, joka hoitaa asiakkaan taloudellisia asioita**
- **edunvalvontavaltuutettu, kun valtuutus kattaa taloudelliset asiat**

Kuntoutuja ja kuntoutujan huoltaja

Etuuskäsittelijä lähettää kuntoutuspäätöksen:

- 18 vuotta täyttäneelle kuntoutujalle itselleen.
- Alle 15-vuotiaan huoltajalle. Kun huoltajat asuvat keskenään samassa osoitteessa, lähetetään päätös etuutta hakeneelle huoltajalle. Jos huoltajat asuvat eri osoitteissa, päätös lähetetään molemmille huoltajille.
- 15-17-vuotiaalle ja hänen huoltajalleen tai tarvittaessa molemmille huoltajille (katso edellä).

Oheishuoltaja

Vanhemmat voivat sopia tai tuomioistuin voi päättää, että lapsen huolto uskotaan vanhempien tai toisen vanhemman ohella muulle henkilölle eli oheishuoltajalle. Oheishuoltaja on lakimääräisen huoltajan kanssa samassa asemassa. Päätös tulee siten lähettää myös oheishuoltajalle. Lue lisää Alaikäisen edunvalvoja (**huoltaja**)

Sijaishuoltaja

Tuomioistuin voi määrätä vanhempien sijasta huoltajaksi sijaishuoltajan. Sijaishuoltaja on lakimääräisen huoltajan kanssa samassa asemassa. Päätös tulee siten lähettää myös sijaishuoltajalle. Lue lisää Alaikäisen edunvalvoja (**huoltaja**)

Huolto jaettu

Silloin, kun tuomioistuin on antanut huoltajien välisen tehtävänjakomääräyksen tai huoltajat ovat sosiaalitoimessa keskenään sopineet huollonjaosta, näkyy se Oiwassa lapsen Perhetiedoissa Huolto jaettu-tietona. Huolto jaettu- tiedolla ei ole vaikutusta huoltajan oikeuteen saada tiedoksi huollettavansa kuntoutusetuusasioita. Tämän

vuoksi Huolto jaettu- tiedon sisältöä ei ole kuntoutusetuuksissa tarpeen selvittää Väestötietojärjestelmästä (VTJ) silloin, kun huoltajuus on voimassa.

Lue lisää Alaikäisen edunvalvoja (huoltaja)

Lue myös Oiwan Perhetietojen tulkinnasta Asiakaspalvelun ohjeesta.

Milloin päätöstä ei anneta huoltajalle?

Kuntoutuspäätöstä ei anneta tiedoksi asiakkaan huoltajalle, jos on jokin syy epäillä, että päätöksen tiedoksi antaminen huoltajalle olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeätä yksityistä etua (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 11 §). Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, kun asiakas on käyttänyt terveydenhuollossa potilaslain 9 §:n mukaista kielto-oikeuttaan tietojensa luovuttamiseen huoltajalle. Kela ei ole potilaslakia soveltava viranomainen mutta kielto-oikeus on huomioitava harkittaessa päätöksen tiedoksi antamista alaikäisen huoltajalle. Kyse on kokonaisharkinnasta, jossa on huomioitava alaikäisen itsemääräämisoikeus, yksityisyys ja huoltajan tiedonsaantioikeus.

- Ota tällaisissa tilanteissa yhteyttä osaamiskeskukseen.

Sosiaalihuollosta vastaava toimielin

Jos alaikäinen on huostaanotettu, huoltajan asema lapsen edunvalvojana ja huoltajana säilyy ennallaan, ellei toisin ole päätetty. Kuntoutuspäätös annetaan tällöin tiedoksi hänen huoltajalleen (tarvittaessa molemmille) ja sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle.

Kun lapsi on huostaanotettu, lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on päätöksensaaaja. Sosiaalityöntekijä tiedottaa perhehoitajaa tai muuta lapsen sijaishuoltopaikan edustajaa kuntoutuspäätöksestä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä voi myös ilmoittaa Kelaan suullisesti tai kirjallisesti, että päätös voidaan lisäksi lähettää perhehoitajalle tiedoksi.

Miksi toimimme näin?

Lapsen huostaanotolla ei ole vaikutuksia lapsen huoltajuuteen tai lapsen edunvalvontaan. Siten lapsen huoltajuus tai oikeus päättää lapsen taloudellisista tai muista edunvalvontaan liittyvistä asioista ei siirry sosiaalihuollon toimielimelle. Kuitenkin valtaosa lapsen hoitoon liittyvistä tehtävistä siirtyy sosiaalihuollon toimielimelle. Kun lapsi on otettu huostaan, sosiaalihuollosta vastaavalla toimielimellä (eli sosiaalitoimella) on oikeus huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseksi päättää lapsen olinpaikasta sekä hoidosta, kasvatuksesta, valvonnasta ja muusta huolenpidosta ja näiden toteuttamiseksi tarpeellisesta opetuksesta ja terveydenhuollosta.

Lastensuojelulaki 45 §

Kuntoutuspäätös pyynnöstä ilman valitusosoitusta

Lähiomainen tai muu henkilö

Jos Kelan hyväksymä lähiomainen tai muu henkilö (KKRL 42 §) on hakenut etuutta etuudensaajan puolesta, päätös postitetaan etuudensaajalle itselleen hänen osoitteellaan. Pyyntöstä päätös voidaan postittaa myös puhevaltaa käyttäneelle henkilölle.

Lisätietoa asiasta lähiomaisen tai muun päämiehestä huolehtineen henkilön puhevalta (ns. lähiomaistilanteet)

Tiedonsaantioikeutettu

Tuomioistuimien voi päättää tai huoltajat voivat sosiaalitoimen vahvistamalla huollonjakosopimuksella sopia, että henkilöllä, joka ei ole lapsen huoltaja, on oikeus saada lasta koskevia salassa pidettäviä tietoja. Tällaisesta henkilöstä käytetään nimitystä tiedonsaantioikeutettu. Tiedonsaantioikeus ei koske taloudellisiksi asioiksi luokiteltavia Kela-asioita.

Jos henkilö, joka ei ole lapsen huoltaja, pyytää lasta koskevaa kuntoutuspäätöstä, tulee hänen esittää Kelalle huoltajien tekemä ja sosiaalilautakunnan vahvistama sopimus tai tuomioistuimen antama päätös. Jos Kelaan toimitetussa sopimuksessa tai päätöksessä ei nimenomaisesti anneta oikeutta saada lasta koskevia tietoja Kelasta, tietojen saamiseen tarvitaan huoltajan valtuutus. Tiedonsaantioikeuden laajuutta ei voi tarkistaa luotettavasti VTJ-kyselyltä, koska päätös on kirjattu sinne lyhennettynä.

Lue lisää tiedonsaantioikeutetuista Tietojen luovuttaminen ohjeesta.

Lue myös Oiwan Perhetietojen tulkinnasta Asiakaspalvelun ohjeesta.

1.8.7.1 Päätöksestä tiedottaminen

Kelan tulee ilmoittaa kuntoutuspäätöksestä eri yhteistyötahoille. Tieto kuntoutuspäätöksestä on annettava kuntoutuksen toteuttajalle sekä muulle kuntoutujan hoidosta ja kuntoutuksesta sekä kuntoutussuunnitelman laatimisesta vastaavalle taholle. Kuntoutuspäätöksen sisällöstä saa luovuttaa tietoa vain siltä osin kuin tiedot ovat välttämättömiä kuntoutuksen toteuttamiseksi.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 63 §).

Etuuskäsittelijä lähettää terapeutille

- tiedon myönteisestä kuntoutuspäätöksestä maksusitoumuksena
- myönteisen päätöksen liitteenä kopiot kuntoutujan hakemuksesta ja muista kuntoutuksen toteuttamisen kannalta välttämättömistä asiakirjoista kuten kuntoutussuunnitelmasta ja lääkärinlausunnosta
- terapeutin vaihtuessa terapiapalautteen aiemmasta terapiasta asiakkaan suostumuksella, jos terapeutti sitä pyytää.

Etuuskäsittelijä lähettää kuntoutujan hoidosta ja kuntoutuksesta vastaavalle kuntoutusaloitteen tekijälle tiedoksi

- myönteisen päätöksen kuntoutuspsykoterapiasta
- hylkäävän päätöksen (vastuu kuntoutusasian hoidosta siirtyy tällöin kuntoutusaloitteen tekijälle)
- terapiapalautteen, jos hoitava lääkäri sitä pyytää.

Kuntoutuksessa turvakieltoasiakkaiden osoite-, sähköpostiosoite-, ja puhelinnumerotiedot tulee peittää yhteistyötahoille lähetettävistä päätöksistä ja muista asiakirjoista. Tietoja ei voi jättää näkyviin edes asiakkaan suostumuksella. Asiakasta ohjataan olemaan itse yhteydessä palveluntuottajaan. Tarvittaessa yhteydenpito palveluntuottajan ja turvakieltoasiakkaan välillä voi tapahtua Kelan välityksellä.

1.8.8 Asiakasmuistio - Työ- ja toimintakyvyn arviointi

Asiakkaan työ-, opiskelu- ja toimintakykyyn liittyvät olennaiset tiedot kirjataan Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin asiakasmuistioon (ASMU). Kirjaaminen sujuvoittaa asiakkaan kokonaistilanteeseen perehtymistä ja kuntoutustarpeen arviointia. Asiakasmuistiossa on selkeä rakenne ja otsikot, jotka ohjaavat sinua kirjaamisessa.

Kirjaa asiakasmuistioon ne asiat, joista voi olla hyötyä seuraavalle etuuskäsittelijälle tai palveluneuvojalle. Kullakin asiakkaalla on yksi Työ- ja toimintakykyarvioinnin asiakasmuistio, jonka aloitat, kun tarve kirjaamiselle ilmenee. Jos asiakkaalla on muistio jo valmiina, muokkaa tätä. Varmista, että asiakasmuistion tiedot ovat ajan tasalla.

Lue lisää teknisestä ohjeesta.

Digitaalisen työkaverin tekemä kirjaus asiakasmuistioon sairaus- ja osasairauspäivärahassa

Digitaalinen työkaveri kirjaa Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin muistiinpanot aina, kun

- sairauspäivärahan ratkaisussa ylittyy 61 tai 150 suorituspäivää tai
- osasairauspäivärahaa myönnetään.

Käsitellessäsi sairauspäivärahaa tai osasairauspäivärahaa on erittäin tärkeää täyttää Onni -järjestelmän paneelit huolellisesti, jotta tarvittavat tiedot asiakkaan tilanteesta siirtyvät muistiinpanoon. Katso teknisestä ohjeesta erityisesti kohdat:

- Työ ja toiminta
- Kuntoutustarpeen selvittäminen

Katso sairauspäivärahan työvälaineet, Digitaalisen työkaverin ("Tarmo" -robotin) poimimat tiedot, ja lue, mitkä tiedot digitaalinen työkaveri poimii Onnista kirjausta tehdessään.

Jos Onniin vietyjen tietojen lisäksi ilmenee tarve kirjata Työ- ja toimintakyvyn arvioinnin muistiinpanoihin jotain muuta asiakkaan tilanteesta, kirjaa tiedot.

Huomautus

Kun sairauspäivärahan enimmäisaika on täyttynyt ja asiakas hakee päivärahaa uudelleen, joudut selvittämään oikeutta sairauspäivärahaan. Tallenna näihin tilanteisiin liittyvän selvittämistyön johtopäätökset aina Työ- ja toimintakykyarvioinnin muistiinpanoihin, vaikka robotti kirjaisikin muistiinpanot muilta osin. Kirjaa tieto siitä, onko 12 kuukauden työkykyisyys täyttynyt enimmäisaikaan nähden ja mitkä sairaudet ovat aiheuttaneet enimmäisajan aikana työkyvyttömyyttä. Kirjaa myös tieto lisäpäiväoikeudesta ja lisäpäivien suorituspäivistä.

Huomautus

Digitaalinen työkaveri ei kirjaa muistiinpanoa tarkistus- ja oikaisuratkaisuissa. Tallenna tarvittaessa myös näihin liittyvät asiat itse Työ- ja toimintakykyarvioinnin muistiinpanoihin.

1.8.9 Asiakkaan ohjaaminen

Asiakasta on tarpeenmukaisesti ohjattava muiden kuntoutusmahdollisuuksien tai palvelujen piiriin, jos hänen kuntoutushakemuksensa hylätään Kelassa.

Katso myös Asiakkaan ohjaaminen

1.9 Maksaminen

Kela korvaa kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset kuntoutujalle tai kuntoutuspalvelun tuottajalle.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 14 §).

Lisäksi Kela korvaa kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset.

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 15 §).

1.9.1 Korvattavat kustannukset

Kela korvaa terapiakäynneistä, nuoren terapiaan liittyvistä ohjauskäynneistä, lausuntopalkkioista sekä matkoista aiheutuvia kustannuksia. Kela ei korvaa terapiasuhteen aloittamiseen liittyviä arviointikäynnejä. Kaikki kuntoutuspäätökseen perustuvat terapiakustannukset, matkoja lukuunottamatta, korvataan kuntoutusvaroista. Myös silloin, kun kuntoutuspsykoterapiaa antaa lääkäri, koko korvaus maksetaan kuntoutusvaroista, eikä käynneistä makseta sairausvakuutuslain mukaista korvausta.

Nuorten kuntoutuspsykoterapiana alkanut terapia korvataan koko kolmen vuoden enimmäisajan nuorten terapiana, vaikka kuntoutuja täyttäisi 26 vuotta kesken kolmen vuoden terapiakokonaisuuden.

Katso matkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

Katso myös [korvattavat käyntikerrat >kuntoutuspsykoterapia etäkuntoutuksena ja kuntoutuspsykoterapia ulkomailla](#).

Sovellettavat lainkohdat (KKRL 566/2005 14 §) ja (SVL 1224/2004 2 luku 3 §).

1.9.1.1 Terapiakäynnit

Kuntoutuspsykoterapiakäynnit korvataan kuntoutuspäätöksen perusteella. Maksamisen yhteydessä seurataan terapiakäyntien toteutumista päätöksessä mainittujen enimmäismäärien puitteissa. Kuntoutuspsykoterapiaa korvataan enintään 80 käyntikertaa vuodessa ja yhteensä enintään 200 käyntikertaa kolmen vuoden aikana. Näiden enimmäismäärien yli meneviä käyntikertoja ei korvata.

Kuntoutuspsykoterapiasta aiheutuvista kustannuksista korvataan kuntoutujalle enintään vahvistetun korvaustason mukainen määrä. Kuntoutujan maksettavaksi jää terapeutin perimän palkkion ja maksettavan terapiakorvauksen välinen erotus käyntikerralta.

Kuntoutuspsykoterapian korvaustason perusteet ja enimmäismäärät vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella (Valtioneuvoston asetus kuntoutuspsykoterapian korvaustasosta 10.12.2015/1469). Korvaustasoa määrättäessä otetaan huomioon kuntoutusterapian laatu, sen vaatima työ ja aiheuttama kustannus.

Käyntikerrasta maksetaan pääsääntöisesti yhden käyntikerran korvaus. Käyntikerran kesto on yleensä 45–60 minuuttia ja perhe- ja paripsykoterapiassa 60 tai 90 minuuttia.

Terapiakäynti voidaan toteuttaa ja korvata kaksoiskäyntinä (yksilö- ja ryhmäterapiassa 90 – 120 minuuttia) jos kuntoutujan olosuhteet tai terapiamenetelmä edellyttävät terapian toteuttamista kaksoiskäyntinä. Kaksoiskäyntien tulee aina pohjautua kuntoutujan tilanteeseen ja tarpeisiin.

Jos terapia toteutuu kaksoiskäyntinä, pitää myös terapeutin tilityksessä tai asiakkaan korvaushakemuksessa näkyä kaksi käyntikertaa samalle päivälle. Näissä tilanteissa asiakkaalta menee samalla myös kaksi käyntikertaa ja hän maksaa kaksi omavastuuta.

Hoitoneuvotteluna toteutuneesta käyntikerrasta korvataan terapeutille terapiakäynnin mukainen korvaus. Terapeutille korvataan myös terapiaan liittyvästä hoitoneuvottelusta aiheutuneet matkakustannukset. Matkakustannukset korvataan verohallinnon voimassa olevien kilometrikorvausten mukaisesti. Niille musiikkiterapeuteille, jotka ovat arvonlisäverovelvollisia, voidaan korvata myös matkakorvaukseen liittyvä arvonlisäveron osuus.

Kuntoutujan maksettavaksi jää hoitotahon/hoitavan lääkärin perimät palkkiot. Kuntoutujalla voi olla mahdollisuus saada lääkärinpalkkiosta sairausvakuutuslain mukainen korvaus.

Katso Kuntoutuspsykoterapiasta maksettavat [enimmäismäärät](#)

Kuntoutuspsykoterapiasta maksettavat enimmäiskorvaukset löytyvät myös Kelan internetsivuilta kohdasta www.kela.fi/Kuntoutuspalvelut/Kuntoutuspsykoterapia.

Katso terapiamatkojen korvaamisesta Sairaanhoidonkorvausten etuusohjeesta kohdasta Kelan kuntoutus.

1.9.1.2 Ohjauskäynnit

Kuntoutuksesta aiheutuvina tarpeellisina kustannuksina korvataan myös nuoren terapiaan osallistuvilla omaisilla tai muilla läheisillä kuntoutukseen liittyvistä ohjauskäynneistä aiheutuvia kustannuksia, jos omaisen tai muun läheisen osallistuminen sisältyy 11 b §:n mukaiseen kuntoutukseen.

Ohjauskäyntien korvaamisessa noudatetaan samoja korvauserusteita kuin terapiakäyntien korvaamisessa.

Katso ohjauskäyntien myöntämisestä Korvattavat käyntikerrat

Katso ohjauskäyntien korvaamisesta [Kuntoutuspsykoterapian enimmäiskorvausmäärät kuntoutuspsykoterapiassa](#).

1.9.1.3 Lausuntopalkkiot

Kuntoutuspsykoterapian hakemista varten tehtyjä lääkärinlausuntoja ei korvata.

Mikäli Kela tarvitsee kuntoutushakemuksen liitteenä olevan kuntoutussuunnitelman/ lääkärinlausunnon lisäksi muita lääketieteellisiä lausuntoja tai selvityksiä, ne voidaan korvata erillisen Tutkimuslausunto-päätöksen perusteella. Näistä lausunnoista maksetaan kohtuullinen korvaus.

Kela korvaa psykoterapeuttien laatimat, kuntoutuspsykoterapian jatkohakemusta varten tehdyt terapiapalautelausunnot ja terapian loppulausunnot. Lausuntopalkkio maksetaan sen jälkeen kun terapeutti on toimittanut Kelaan vaadittavan lausunnon.

Terapiapalautepalkkioiden enimmäismäärät vahvistetaan valtioneuvoston asetuksella ja palkkio maksetaan kuntoutuksena.

Katso [kuntoutuspsykoterapiasta maksettavat enimmäismäärät](#).

1.9.2 Kuntoutuskustannusten laskuttaminen

Korvaukset maksetaan pääsääntöisesti niistä vakuutuspiirien toimistoista, joihin maksaminen on keskitetty. Korvauksen hakijan on esitettävä selvitys kustannuksista.

Kuntoutuja laskuttaa kustannukset käyttämällä

- lomaketta KU 204 Kuntoutuslasku

Lomakkeeseen on liitettävä selvitys niistä kuntoutukseen liittyvistä kustannuksista, joista haetaan korvausta. Kuntoutuslaskulomakkeeseen tulee liittää kuitti tai terapiakustannusten lasku tai laskun kopio, josta tulee ilmetä terapian käyntipäivät ja –kerrat.

Palveluntuottaja laskuttaa kustannukset käyttämällä tilityslomaketta, joka toimii yksittäisten henkilöiden laskujen viitenumerollisena yhteenvetolomakkeena. Tilityslomakkeeseen liitetään henkilöiden yksilöidyt laskut. Laskuissa käytetään Kelan hyväksymiä hintalajeja ja hintoja. Käytettävät lomakkeet ovat

- lomake KU 206 Tilitys kuntoutuskustannuksista

- henkilöiden yksilöidyt laskulomakkeet, jotka ovat KU 205 harkinnanvarainen kuntoutus ja kuntoutuspsykoterapia.

Palveluntuottaja voi käyttää sekä tilityslomakkeena että laskulomakkeina omia lomakkeitaan, joissa ovat Kelan lomakkeita vastaavat tiedot. Lomakkeesta tulee käydä ilmi, että se koskee kuntoutuskustannuksia.

Palveluntuottajan esittämä tilitys maksetaan sen jälkeen, kun palveluntuottaja on toimittanut maksamiseen vaadittavan selvityksen. Jaksotetussa kuntoutuksessa voidaan aloitusjaksolta tai välijaksoilta toimittaa pelkkä läsnäolotodistus tai lyhyt kuntoutuspalaute, jonka perusteella kustannukset voidaan maksaa.

Kelan tulee noudattaa kuntoutuskustannusten maksamisessa maksuehtolain (Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista, 30/2013) mukaista maksuaikaa, joka on enintään 30 päivää laskun vastaanottamisesta. Edellytyksenä on, että palveluntuottajan toimittamassa laskussa on riittävät tiedot ja selvitykset laskun maksamiseksi.

Jos Kela maksaa laskun myöhässä, maksetaan viivästysseuraamukset ilman palveluntuottajan erillistä vaatimusta. Jos laskun maksaminen on viivästynyt palveluntuottajasta johtuvasta syystä, ei palveluntuottajalle makseta maksun viivästymisestä johtuneita kuluja.

Viivästyskorkoon oikeuttavien korkopäivien laskeminen alkaa välittömästi 31. päivästä laskun vastaanottamisesta. Laskun maksamiseen annettua 30 päivää ja korkopäivien määrää laskettaessa otetaan huomioon arki- ja pyhäpäivät. Viivästyskorko kaupallisissa sopimuksissa on 8 % + viitekorko. Kulloinkin voimassa oleva viivästyskorko kaupallisissa sopimuksissa tulee tarkistaa Suomen pankin sivuilta.

Viivästyskorko lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

Kaupallisten sopimusten viivästyskorko x korkopäivät x laskun summa

100 x 360

Viivästyskoron laskemisessa voidaan käyttää apuna viivästyskorkolaskuria, joka löytyy Windowsin tehtäväpalkin hae-valikosta > Etuuslinkit > Viivästyskorkolaskuri.

Viivästyskorkojen lisäksi Kela korvaa 40 euron vakiokorvauksen perintäkuluista, johon palveluntuottajalla on oikeus suoraan Kelan maksuviivästyksen perusteella. Vakiokorvauksen maksaminen ei edellytä, että velkoja olisi lähettänyt Kelalle maksumuistutuksen tai ryhtynyt muihin toimenpiteisiin saatavan perimiseksi.

Jos palveluntuottajan perintäkulut ovat suuremmat kuin vakiokorvauksena maksettava 40 euroa, korvataan palveluntuottajalle vaatimuksesta perinnästä aiheutuneet kohtuulliset kulut siltä osin kuin ne ylittävät vakiokorvauksen määrän.

Viivästysseuraamusten maksamisesta tai niiden epäämisestä ei anneta palveluntuottajalle päätöstä, sillä kyse ei ole Kelan kuntoutuslain mukaisista kustannuksista. Palveluntuottajalle annetaan asiasta ilmoituskirje (KQI01 tai KQI02). Katso lisää teknisistä ohjeista viivästysseuraamusten maksamiseen.

Sovellettavat lainkohdat

[Laki kaupallisten sopimusten maksuehdoista](#)

[Korkolaki 4a §](#)

[Laki saatavien perinnästä 10 ja 10e §](#)

1.9.3 Laskutusaika

Kuntoutujan on haettava korvausta kuntoutuksesta aiheutuneista kustannuksista 6 kuukauden kuluessa maksun suorittamisesta.

Palveluntuottajan on laskutettava kuntoutuksesta aiheutuneet kustannukset 2 kuukauden kuluessa palvelun antamisesta.

Korvaus tai osa siitä voidaan maksaa edellä mainittujen määräaikojen ylittymisestä huolimatta, jos maksun epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. Palveluntuottajien kohdalla kohtuusharkinnassa tulee ottaa huomioon lyhyt määräaika. Käytännössä palveluntuottaja voi menettää oikeuden korvaukseen lähinnä silloin, kun laskujen lähettäminen on myöhästynyt toistuvasti määräaika koskevasta huomautuksesta huolimatta ja myöhästynyt lasku on lähetetty huomattavasti määräajan jälkeen.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 41 §).

1.9.4 Maksunsaajat

Oikeus saada korvausta kuntoutuksesta aiheutuvista kustannuksista kuuluu lähtökohtaisesti asiakkaalle. Kun kyseessä on alle 18-vuotias eli alaikäinen, voidaan korvaus maksaa myös huoltajan tilille. Täysi-ikäisen osalta korvaus voidaan maksaa ainoastaan kuntoutujalle itselleen kuntoutuslaissa olevan siirtokiellon vuoksi.

KKRL 52 §

Asiakkaan lisäksi kuntoutusetuus voidaan tietyissä tilanteissa maksaa myös muulle maksunsaajalle.

Muita maksunsaajia voivat olla:

- edunvalvoja
- kunnan sosiaalihuollon toimielin toimeentulotukilain perusteella ennakkona myönnetyn toimeentulotuen korvaukseksi (TOTUL 23 §)
- kunta/kuntayhtymä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaisten kustannusten korvaukseksi (AML 7 § ja AML 14 §)
- kuntoutuspalveluntuottaja ostopalvelu- tai valtakirjasopimuksen tai Kelan hyväksynnän perusteella
- palvelunantaja, esimerkiksi apuvälineen käytön opetuskustannusten laskuttaja
- muu laskuttaja, esimerkiksi apuvälinekustannusten laskuttaja tai suoraan Kelaa laskuttava oppilaitos
- ulosottoviranomainen palveluntuottajan työkorvausten osalta.

Kuntoutuskorvauksen laskuttajana voi toimia myös kuntoutuspalvelun tuottajan ilmoittama muu laskuttaja, esimerkiksi lääkäriasema. Maksunsaaja on näissä tapauksissa kuitenkin aina kuntoutuspalvelun tuottaja.

1.9.4.1 Maksaminen kunnalle/kuntayhtymälle

Kunta voi periä ja nostaa henkilölle maksettavan kuntoutusetuuden samalta ajalta, jolta se on maksanut hänelle toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan (TotuL 1412/1997 23 §). Kunnalla on oikeus saada kuntoutusetuus siitä päivästä alkaen, josta etuus olisi voitu maksaa hakijalle itselleen edellyttäen, että kunta on maksanut toimeentulotukea samalta ajalta. Oikeus ulottuu siihen päivään asti, johon kunta on maksanut toimeentulotukea kuntoutuspäätöksen antamishetkellä.

Kuntoutuspäätöksen antamisen jälkeen myönnetty tai maksuunpantu toimeentulotuki ei ole odotettavissa olevaa etuutta vastaan maksettua toimeentulotukea, eikä tällainen toimeentulotuki oikeuta kuntaa kuntoutusetuutena maksettavan korvauksen saamiseen. Koska Kela ei saamansa maksuvaatimuksen perusteella kuitenkaan tiedä, kuinka pitkältä ajalta toimeentulotukea on kuntoutuspäätöksen antamishetkellä ehditty maksaa, Kela maksaa kuntoutusetuuden maksuvaatimuksen loppuun asti, ellei vaatimusta sitä ennen poisteta. Kunnan tehtävänä on huolehtia, että maksuvaatimus poistetaan siitä päivästä alkaen, josta kuntoutusetuuden maksamiselle ei ole enää edellytyksiä.

Jos kunnan järjestämässä perhe- tai laitoshoidossa, esimerkiksi päihdekuntoutuksessa, oleva kuntoutuja saa kuntoutusetuutta, kunta voi periä ja nostaa samalta ajalta maksettavan etuuden suoraan Kelalta käytettäväksi hoidosta, ylläpidosta tai huollosta määrätyn maksun korvaamiseen (AML 734/1992 7 §).

Myös lastensuojelulain nojalla järjestämänsä perhehoidon, laitoshuollon (lastenkoti tms. lastensuojelulaitos) tai asumispalvelun aiheuttamista kustannuksista kunta voi periä kohtuullisen korvauksen samalta ajalta maksettavasta kuntoutusetuudesta (AML 734/1992 7 §).

Kunnan tulee ilmoittaa maksuvaatimuksesta Kelalle kirjallisesti vähintään 2 viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Ilmoituksessa on mainittava ajat, joilta toimeentulotukea on maksettu.

Kuntoutujalle annetaan kirjallinen ilmoitus kuntoutusetuutena maksettavan korvauksen suorittamisesta kunnalle.

1.9.4.2 Maksaminen ulosottoviranomaiselle

Palveluntuottajalle maksettava työkorvaus on ulosmittauskelpoinen, joten se voidaan maksaa suoraan ulosottoviranomaiselle.

Kuntoutujalle suoritettavia korvauksia kuntoutuskustannuksista tai myönnettyä elinkeinotukea ei saa ulosmitata.

1.9.5 Maksuosoite

Korvaus maksetaan korvauksen saajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille. Jos tilille maksaminen ei ole mahdollista, esim. jos korvauksen saaja ei pyydettyäessä anna tilinumeroa tai jos hän esittää Kelalle erityisen syyn, korvaus maksetaan maksuosoituksena Osuuspankin (OP) kautta. Tällöin edellytetään, että korvauksen saajalla on voimassa oleva postiosoite Suomeen.

Tilinumeromuutokset tehdään korvauksen saajan ilmoituksen perusteella. Asiakas voi ilmoittaa tilinumeromuutoksen lomakkeella Y 121, verkkoasioinnissa tai tietyissä tilanteissa suullisesti. Tilinumeromuutoksia ei oteta vastaan sähköpostitse.

Jos täysi-ikäinen asiakas ilmoittaa tilinumerotiedon yhteydessä, että tilinumero on jonkin toisen henkilön esim. isän tai äidin, pyydetään häneltä oma tilinumerotieto. Siihen voi käyttää kirjepohjaa KUL 28 Pyyntö uudesta tilinumerosta tai viestipohjaa Tarvitsemme asiakkaan oman tilinumeron.

Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuusasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vastaan tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustetietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.

1.9.6 Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet

Tuloverolain mukaan henkilö voi olla Suomessa joko yleisesti verovelvollinen tai rajoitetusti verovelvollinen.

Yleisesti verovelvollinen on henkilö, joka verotuksellisesti asuu Suomessa. Hän on velvollinen suorittamaan Suomessa veroa sekä Suomesta että ulkomailta saamastaan tulosta. Kela toimittaa ennakonpidätyksen yleisesti verovelvolliselle maksamastaan etuudesta tai eläkkeestä, jos niitä ei ole säädetty verovapaiksi (TVL 1535/1992 92 §). Ennakonpidätys tehdään myös työkorvauksesta, jos sen saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollinen on henkilö, joka ei vakinaisesti asu Suomessa. Hän on velvollinen maksamaan Suomessa veroa vain Suomesta saamastaan tulosta. Tällaisen henkilön verotuksessa sovelletaan pääasiallisesti rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia.

Lue lisää Ennakonpidätys > Lähdevero

Ulkomailla asuvan henkilön Suomesta maksettavasta eläketulosta ei peritä lähdeveroa, vaan siitä toimitetaan ennakonpidätys.

1.9.6.1 Ennakonpidätyksen perusteet

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä säädetään, millä perusteilla ennakonpidätys toimitetaan Kelan maksamista etuuksista ja veronalaisista työkorvauksista.

Ennakonpidätys- ja lisäprosentti

Ennakonpidätys toimitetaan palkkaa varten määrätyn prosentin mukaan siltä osin, kun maksettava määrä ei ylitä Verohallinnon määrittelemää henkilökohtaista tulorajaa. Tulorajan ylittävältä osalta pidätys toimitetaan lisäprosentin mukaan.

Määräprosentti

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä on määritelty tilanteita, joissa ennakonpidätys määräytyy eläkkeissä, muissa etuuksissa ja työkorvauksissa kaavamaisesti määräprosentin perusteella.

Taulukkoprosentti

Sairausvakuutuslain mukaisissa päivärahoissa ja kuntoutusrahasa pidätys voidaan toimittaa [Verohallinnon päätöksessä olevan prosenttilaulukon mukaan](#). (VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavasta ja määrästä 6 § 3 mom.)

Muutosverokortti

Maksunsaaja voi hakea Verohallinnolta muutosta ennakonpidätykseen. Jos Verohallinto antaa maksunsaajalle sosiaalietuutta tai eläkettä taikka opintorahaa varten myönnetyn muutosverokortin, se saadaan pääsääntöisesti suorasiirtona (pl. opintoraha) Kelaan, jolloin tiedot kirjautuvat ohjelmallisesti. Jos Verohallinto tai asiakas toimittaa muutosverokortin suoraan toimistoon, rekisteröi muutosverokortin tiedot HEMU-tapahtumalla.

Verohallinto merkitsee muutosverokorttiin tiedon siitä, mihin tarkoitukseen sitä voidaan käyttää. Sosiaalietuuksien ennakonpidätyksessä voidaan käyttää vain sosiaalietuutta varten annettua muutosverokorttia. Kuitenkin opintorahassa ja eläkkeissä voidaan käyttää vain näitä varten annettua muutosverokorttia.

Muutosverokortissa on pidätysprosentti, jota käytetään verokortissa olevaan euromääräiseen tulokertymään asti, jonka jälkeen käytetään korttiin merkittyä lisäprosenttia. Tulokertymää laskettaessa huomioidaan voimassaoloaikana maksetut etuudet tai työkorvaukset. Jos muutosverokorttia käytetään vuodenvaihteen yli, tulokertymän seuranta aloitetaan alusta.

Eläkettä varten annetussa muutosverokortissa ei ole tulokertymää.

Muutosverokortissa voi myös olla merkittynä vain yksi pidätysprosentti.

Rajoitettusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin.

Maksunsaajan oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

1.9.6.2 Lähdevero

Verohallinnon antamaa lähdeverokorttia käytetään maksettaessa päivärahaetuuksia, kuntoutusrahaa, lastenhoidon tukea ja opintorahaa. Lähdeverokorttia käytetään myös maksettaessa kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksia, ellei saaja kuulu ennakkoperintärekestäriin.

Sosiaalietuuksien lähdevero on pääsääntöisesti 35 prosenttia. Jos Kela maksaa etuutta vajaalta kuukaudelta, etuudesta vähennetään maksun yhteydessä ohjelmallisesti

17 euroa/päivä (kalenteripäivä). Jos Kela maksaa etuutta kokonaiselta kuukaudelta, etuudesta vähennetään ohjelmallisesti 510 euroa/kuukausi. Erotuksesta peritään lähdevero. (Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 672/1978 6 §)

Kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksista peritään vero lähdeverokorttiin merkityn prosentin mukaisesti. Lähdeverovähennyistä ei tehdä ohjelmallisesti. Pidätyksestä saat tehdä lähdeverovähennyksen, mikäli siitä on merkintä verokortissa. Maksa korvauksen saajalle ennakonpidätyksen korjaus tai ohjaa korvauksen saaja tarvittaessa kääntymään Verohallinnon puoleen verotuksen oikaisemiseksi.

Lähdeveron alaisista etuuksista ei peritä sairaanhoitomaksua, vaikka kortissa olisi merkintä sen perimisestä.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

1.9.6.3 Työkorvausten saajien verotus

Työkorvausten maksamisen yhteydessä tutkitaan ohjelmallisesti, onko työkorvauksensaaja merkitty ennakoperintärekisteriin, toimitetaan tarvittaessa ennakonpidätys tai peritään lähdevero. Työkorvauksista toimitetaan ennakonpidätys tai peritään lähdevero vain, jos saajaa ei ole merkitty ennakoperintärekisteriin. (EPL 1118/1996 25 §)

Työkorvauksen maksajana Kela on velvollinen tarkistamaan aina ennen suorituksen maksamista, onko työkorvauksen saaja ennakoperintärekisterissä vai ei. Voit luottaa APKY/ Työkorvauksen saajan verotusperusteet -toiminnolla näkyvään suorasiirtona saatuun ennakoperintärekisterissäolotietoon. Tiedon voit tarkistaa myös www.ytj.fi.

Jos Verohallinto tai työkorvauksen saaja on kirjallisesti ilmoittanut Kelalle ennakoperintärekisteristä poistamisesta, rekisteröi tieto ennakoperintärekisterissäolotiedon päätymisestä APRE/Työkorvausten saajien verotusperusteet -toiminnolla.

1.9.6.4 Tietojen saanti ja käyttöönnotto

Etuuksien ennakonpidätyksen toimittamisessa käytetään hyväksi Kelaan suorasiirtona saatuja ennakonpidätysperusteita. Maksunsaaja voi toimittaa Kelaan myös verokortin tai ilmoittaa muun pidätysperusteen.

Lue lisää kohdasta [Oma pyyntö](#) (Tiedot maksusaajalta > Oma pyyntö)

Työkorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä, jos saaja on merkitty ennakoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeensaajan myöntöpäätöksen jälkeen maksujenhallintaryhmä lähettää Verohallintoon ennakonpidätysprosentin pyyntökirjeen. Verohallinto antaa sen perusteella eläkettä varten kirjoitetun henkilökohtaisen pidätysprosentin.

1.9.6.4.1 Suorasiirtotiedot

Kela saa suoraan Verohallinnolta vuosittain tiedot Suomessa verovelvollisten etuudensaajien ennakonpidätysperusteista. Muutosverokortit saadaan Kelaan suoraan Verohallinnolta joka arkipäivä.

Kela tarkistaa vuosittain Verohallinnolta tiedon työkorvauksen saajien (päivähoidon-/kuntoutuspalveluntuottajat) ennakkoperintärekisterissäolosta maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuussa. Tarkistus tehdään suorasiirtopyyntönä ohjelmallisesti.

Eläkettä varten määrätyt henkilökohtaiset ennakonpidätysprosentit saadaan Kelan pyynnöstä yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisille eläkkeensaajille, joiden eläke on maksussa marraskuussa tai joille eläke on myönnetty etukäteen. Pyyntö lähetetään ohjelmallisesti yleensä marraskuussa ja siinä ilmoitetaan arvio seuraavana vuonna maksettavasta eläkkeestä. Verohallinnolta saadut uudet ennakonpidätysprosentit seuraavaa vuotta varten tallennetaan järjestelmään ohjelmallisesti.

Verohallinnolta suoraan saadut ennakonpidätysprosentit otetaan vuosittain käyttöön erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Siihen asti käytetään edellisen vuoden joulukuussa voimassa olleita ennakonpidätysperusteita.

1.9.6.4.2 Tiedot maksunsaajalta

Verokortti

Jos maksunsaaja tai Verohallinto toimittaa sosiaalietuutta, opintorahaa, eläkettä tai työkorvausta varten muutosverokortin, ennakonpidätys lasketaan muutosverokortin mukaisesti. Tarkistettua ennakonpidätystä sovelletaan yleensä seuraavan maksuerän alusta lukien.

Takautuvaan aikaan kohdistuvan muutoksen voi kuitenkin ottaa huomioon, jos muutosverokortin voimassaoloaika ulottuu maksettujen erien ajalle. Lue lisää [Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus](#)

Palkkaa varten annettuja muutosverokortteja ei käytetä etuuksien eikä eläkkeiden ennakonpidätyksessä.

Rajoitetusti verovelvollinen etuudensaaja voi pyytää Verohallinnolta muutosverokortin. Verohallinto toimittaa verokortin postitse Kelaan.

Oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

Lähdevero

Lähdeverotusta varten etuuden tai työkorvauksen saaja toimittaa lähdeverokortin. Lähdeverokortin pitää olla Kela varten kirjoitettu. Rajoitetusti verovelvollinen

voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

Eläkkeistä ei peritä lähdeveroa, vaan rajoitetusti verovelvolliselle eläkkeensaajalle määrätään ennakonpidätys.

1.9.6.4.3 Ennakonpidätyksen tallennus

Ennakonpidätystietojärjestelmään tallennetaan kaikki etuudensaajien ja Verohallinnon toimittamat ennakonpidätysperusteet. Rekisteröi tiedot valitsemalla HEMU-aloitusvalikolta Ennakonpidätystiedot.

Rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätysperusteet tallennetaan kansainvälisten asioiden keskuksessa, työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa tai maksujenhallintaryhmässä.

Verokorteissa olevia tuloarvoja seurataan ohjelmallisesti. Kertymätiedot päivitetään ohjelmallisesti maksujen eräajoissa ja palautusten kirjaamisen yhteydessä. Mikäli kertymätietojen korjaamisessa ilmenee ongelmia, ota yhteyttä maksujenhallintaryhmään.

1.9.6.4.4 Kelan selvitettävä

Selvitä uusien kuntoutuspalveluntuottajien ja päivähoidontuottajien ennakkoperintärekisteriin kuulumisen. Ennakkoperintärekisterissä olon voi selvittää Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä osoitteesta www.ytj.fi tai Verohallinnon palvelunumerosta 029 497 006.

Jos yrittäjä on merkitty ennakkoperintärekisteriin, YTJ-tietopalvelussa kohdassa Rekisteröinnit näkyy tieto Ennakkoperintärekisteri ja tila Rekisterissä sekä alkupäivä. Näytä rekisterihistoria -toiminnolla saat tiedon mahdollisesta ennakkoperintärekisteriässäolon loppupäivästä. Ennakkoperintärekisteriin kuulumisen jatkuminen selvitetään ohjelmallisesti suoraan Verohallinnolta. Lue lisää Ennakonpidätys > Työkorvausten saajien verotus.

Rekisteröi tieto työkorvauksen saajan ennakkoperintärekisterissäolosta toiminnolla APRE/Työkorvausten saajien verotusperusteet. Tietojen tallennus edellyttää, että työkorvauksen saajan perustiedot on tallennettu.

Kela tarkistaa ennakkoperintärekisterissä olon neljä kertaa vuodessa. Verotusperusteisiin pitää rekisteröidä voimassaolon seuraavaksi tarkistuspäiväksi seuraavan tarkistuskuukauden viimeinen päivä (31.3., 30.6., 30.9. tai 31.12.).

Esimerkki

Jos rekisteröit työkorvauksen saajan verotusperusteet heinäkuussa, vie seuraavaksi tarkistuspäiväksi 30.9.

1.9.6.5 Toimittaminen

Ennakonpidätys toimitetaan ennakkoperintäasetuksen (1124/1996) ja Verohallinnon päätöksen ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä mukaisesti.

Ensisijaisia pidätysperusteita ovat

- muutosverokortti
- lähdeverokortti tai
- oma ilmoitus muuta perustetta suuremmasta pidätysprosentista.

1.9.6.5.1 Kuntoutusetuudet

Kuntoutuspalveluntuottajat ovat pääsääntöisesti ennakkoperintärekisterissä, jolloin heille maksetusta työkorvauksesta ei tehdä ennakonpidätystä. Sen sijaan jokaisen työkorvauksen maksun yhteydessä tutkitaan ohjelmallisesti, kuuluuko maksunsaaja ennakkoperintärekisteriin.

Lue lisää: Työkorvausten saajien verotus

Korvauksesta vähennetään mahdollisen arvonlisäveron osuus ennen ennakonpidätyksen toimittamista.

Jos palveluntuottaja vaatii muun kuluosuuden huomioon ottamista, ohjataan hänet Verohallintoon hakemaan muutosverokorttia.

Ennakonpidätys työkorvauksesta toimitetaan

- perus- ja lisäprosentin mukaan tai
- työkorvausta varten annetun muutosverokortin mukaan.

Jos edellä mainittuja ennakonpidätysperusteita ei ole Kelan tiedossa, ennakonpidätys tehdään 60 %:n suuruisena.

Yhteisölle ja yhtymälle maksettavasta korvauksesta tehdään ennakonpidätys 13 %:n suuruisena, ellei yhteisöä tai yhtymää ole merkitty ennakkoperintärekisteriin.

1.9.6.6 Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus

Muutosverokortti

Voit korjata ennakonpidätyksen, jos Kelaan on tullut muutosverokortti, joka on voimassa takautuvasti. Liikaa pidätettyä ennakonpidätystä voidaan korjata vain maksuvuoden aikana. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään saman vuoden joulukuun lopussa.

Esimerkki

Kelaan on tullut muutosverokortti 4.5. ja muutosverokortissa on voimassaoloajan alkamispäivä 1.1. Ennakonpidätys voidaan korjata 1.1. alkaen.

Lähdevero

Jos etuudesta on peritty liikaa lähdeveroa, voit korjata liikapidätyksen vain saman maksuvuoden aikana.

Palveluntuottaja ennakonpidätysrekisteriin

Korjaa ennakonpidätys aina silloin, kun työkorvauksensaaja ilmoittaa kesken vuotta tiedon ennakkoperintärekisteriin kuulumisesta.

Kelan virhe

Jos Kela on toimittanut ennakonpidätyksen virheellisesti liian suurena, voit korjata virheen ilman muutosverokorttia. Kelan virhe on kyseessä esimerkiksi silloin, kun Verohallinnon antama ennakonpidätysprosentti on tallennettu väärin liian suurena.

Korjauksen voit tehdä verovuoden aikana. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään saman vuoden joulukuun lopussa. Verovuosi on kalenterivuosi, jolta vero määrätään.

Ennakonpidätyksen korjaaminen

Voit korjata ja maksaa liikaa perityn ennakonpidätyksen HERE-aloitusvalikon Ennakonpidätyksen korjaus -toiminnolla. Maksujenhallintaryhmä tekee RAKE-eläkkeiden ennakonpidätyksen korjaukset ja palautukset saatuaan niistä tiedon ohjelmallisesti.

1.9.6.7 Takaisin maksetut etuudet

Alla kuvattu menettelytapa eläkkeiden ja etuuksien osalta koskee vielä verovuotta 2020. Eläkkeet ja etuudet ilmoitetaan tulorekisteriin verovuodesta 2021 alkaen.

Veronalaista etuutta voidaan periä takaisin nettomääräisenä niin kauan kuin Kela voi ilmoittaa Verohallinnolle veronalaisen etuuden ja ennakonpidätyksen määrien muutokset vuosi-ilmoituksen korjauksena. Maksettua etuutta voidaan periä takaisin ja kuitata nettomääräisenä etuuden maksuvuotta seuraavan vuoden huhtikuun loppuun saakka. Tämän jälkeen perintä ja kuittaus tehdään bruttomääräisenä.

Jos etuudensaaja maksaa takaisin etuutta sellaiselta vuodelta, jonka verotus on jo vahvistettu, Kela ilmoittaa palautetun etuuden määrän Verohallinnolle takaisinmaksuvuotta seuraavan vuoden tammikuussa. Etuudensaajalle lähetetään tosite, johon on etuuksittain eritelty Verohallinnolle ilmoitetut tiedot. Verohallinto ottaa palautetun etuuden määrän huomioon takaisinmaksuvuoden verotuksessa.

(TVL 1535/1992 112 a § 1 ja 2 mom.)

Kela ilmoittaa myös työpaikkakassojen perimien etuuksien korjaustiedot Verohallinnolle.

Lastenhoidon tuen työkorvauksia ei peritä takaisin työkorvauksen saajalta, vaan lastenhoidon tuen hakijalta. Perhe ja hoidon tuottaja hoitavat yksityisen hoidon tuen veronikaisasiat suoraan Verohallinnon kanssa.

Lastenhoidon tuen hoidon tuottajille maksettujen työkorvausten takaisinperintä- ja kuittautiedoista ei ilmoiteta muutostietoja Verohallinnolle.

Kuntoutuksen työkorvausten palautukset on ilmoitettu tulorekisteriin verovuodesta 2019 alken.

1.9.6.8 Regressisuoritukset

Eri laitosten väliset ja (Kelan) saman maksajan eri veronalaisten etuuksien väliset regressisuoritukset käsitellään ja maksetaan verottomina bruttomäärinä. Jos kuitenkin regressinä perittävä etuus tai sen osa on verotonta, on maksettava etuus verottomalta osin veronalaista esim. kun kuntoutusrahasta peritään opintotuen asumislisää. (TVL 1535/1992 112 a § 3 mom.)

Lue lisää regressiperinnästä ao. etuuden ohjeesta Regressiperintä-kohdasta.

Asiakkaan veronalaista tuloa on aina hänelle itselleen maksettu etuus.

1.9.6.9 Vuosi-ilmoitukset

Maksujenhallintaryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista. Työkorvaukset on ilmoitettu tulorekisteriin 1.1.2019 alkaen, joten verovuodesta 2019 lähtien niistä ei enää ole annettu erillistä vuosi-ilmoitusta Verohallintoon. 1.1.2021 alkaen eläkkeet ja etuudet ilmoitetaan tulorekisteriin, joten verovuodesta 2021 lähtien niistä ei enää anneta erillistä vuosi-ilmoitusta Verohallintoon. Verohallinto saa tarvitsemansa tiedot tulorekisteristä. Kela kuitenkin ilmoittaa edelleen asiakkaalle maksamiensa veronalaisten etuuksien määrät ja ennakonpidätykset.

Verovuoden 2020 osalta toimitaan vielä alla kuvatulla tavalla:

Maksujenhallintaryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista. Työkorvaukset ilmoitetaan tulorekisteriin.

Maksujenhallintaryhmä toimittaa Verohallinnolle etuuksien vuosi-ilmoitukset maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaille etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Työkorvausten saajille lähetetään tosite Kelan maksamista etuuksista ja niistä toimitetusta ennakonpidätyksestä. Muut etuudensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Maksujenhallintaryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltynä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien tositteet ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Tietojen korjaaminen

Vuosi-ilmoitustietoja voidaan korjata ennen verotuksen päättymistä, jos etuuden tai ennakonpidätyksen määrä muuttuu esimerkiksi takaisinperinnän vuoksi. Edellisen vuoden nettopalautukset on tehtävä huhtikuun loppuun mennessä.

Maksujenhallintaryhmä voi korjata virheellisiä tietoja syyskuun loppuun saakka. Maksujenhallintaryhmä lähettää korjatuista tiedoista aina ilmoituksen myös etuudensaajalle.

1.9.6.10 Kuukausivalvonta

Kirjanpito- ja maksuliikenneryhmä tekee kuukausittain (viimeistään 10. päivä) Verohallinnolle valvontailmoituksen ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista. Ilmoitus sisältää ilmoituskuukautta edeltävän kuukauden tiedot. Ennakonpidätys ja lähdevero maksetaan kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivänä.

1.10 Ilmoitusvelvollisuus

Kuntoutujan tulee ilmoittaa Kelaan kaikista muutoksista, joilla on tai voi olla vaikutusta hänelle myönnettyyn kuntoutusetuuteen.

1.10.1 Olosuhteiden muutos

Kuntoutujan on viipymättä ilmoitettava Kelalle, jos kuntoutus keskeytyy, kuntoutuksen aloittaminen siirtyy tai kuntoutuksen ajankohta muuttuu tai terapeutti vaihtuu siten, että se vaikuttaa oikeuteen saada etuutta, pienentää etuuden määrää tai aiheuttaa terapeutin vaihtuessa päätöksen muuttamisen. Etuuskäsittelijä tutkii ilmoituksen vaikutuksen myönnettyyn kuntoutukseen, tekee ratkaisuun tarvittavat muutokset ja ilmoittaa niistä palveluntuottajille.

Kuntoutuja ja palveluntuottaja eivät voi yleensä keskenään sopia kuntoutuksen ajankohtaan tehtävistä muutoksista. Jos esimerkiksi kuntoutuja ei voi aloittaa terapiaa, hänen tulee ilmoittaa esteestä Kelaan.

Jos Kela saa tietoonsa sellaisen kuntoutujan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka voi vaikuttaa tälle myönnettyyn tai maksettavaan etuuteen, etuuskäsittelijä pyytää kuntoutujalta selvityksen olosuhteiden muutoksesta. Etuuskäsittelijä tekee selvityksen perusteella tarvittavat toimenpiteet, esimerkiksi lakkauttaa kuntoutuspäätöksen.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 43 §)

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 43 § 4 mom.)

1.11 Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

1.12 Tarkistaminen

Kuntoutuspäätöstä tarkistetaan, jos kuntoutuksen myöntämisperusteissa tapahtuu sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada kuntoutusetuutta tai joka aiheuttaa tarvetta arvioida uudelleen kuntoutustoimenpiteen laatua ja/tai laajuutta.

Tarkistuspäätöksen antaminen perustuu asiakkaan hakemukseen tai muuhun tarkistuksen aiheuttaneeseen selvitykseen.

Tarkistuspäätöksellä voidaan muuttaa esimerkiksi myönnettyä aikaa tai käyntikertojen tai vuorokausien määrää. Sillä voidaan myös myöntää uusi toimenpide tai toimenpiteen jatkojakso. Tarkistuspäätöksellä voidaan myös aikaistaa haettua aikaa. Sillä ei voida kuitenkaan lyhentää kuntoutusaikaa, vaan tällaisessa tapauksessa käsittelijän on lakkautettava toimenpide.

Tarkistusratkaisulla ei voida muuttaa ratkaisun laatua hylkäävästä myönteiseksi tai myönteisestä hylkääväksi. Tällaisessa tilanteessa asiasta tehdään uusi ratkaisu.

1.13 Keskeyttäminen

Jos muuttuneiden olosuhteiden vuoksi on perusteltu syy olettaa, että kuntoutusetuus olisi lakkautettava, se voidaan osittain tai kokonaan keskeyttää, kunnes asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu. Keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava kuntoutujalle ja etuutta koskeva päätös on annettava viivytyksettä. Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 49 §)

Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun Kela saa tietää kuntoutujaa kohdanneesta jälkiseikasta, jonka vaikutuksesta etuuden myöntämisen edellytys poistuu.

Lue myös asiakkaan kuulemisesta.

1.14 Lakkauttaminen

Kuntoutuspäätös lakkautetaan, jos kuntoutus keskeytyy tai kuntoutuksen myöntämisen edellytykset eivät enää täyty. Kuntoutuspäätös lakkautetaan myös silloin, jos kuntoutusaikaa on tarvetta lyhentää ratkaisun jälkeen.

Lakkautuspäätös tehdään tosiasiallista keskeytymispäivää tai myöntämisedellytysten päättymispäivää seuraavasta päivästä alkaen, riippumatta kuntoutuspäätöksen lakkauttamiseen johtavan tiedon saapumispäivästä. Näin palveluntuottajalle voidaan maksaa korvaus myös päivästä, jona kuntoutus on keskeytynyt.

Edellä mainitusta poiketen lakkauttamispäätöstä ei anneta, jos kuntoutuspäätös lakkautetaan kuntoutujan kuoleman vuoksi.

Kuntoutuksen keskeytyminen

Ennen lakkautuspäätöksen tekemistä tarkistetaan, ettei kuntoutuksesta ole maksettu korvausta ilmoitetun keskeytymisajankohdan jälkeen. Kuntoutuspäätöksen voi lakkauttaa vasta viimeisen toteutuneen kuntoutuspäivän tai käyntikerran jälkeen.

Kuntoutuja voi pyytää kuntoutuspäätöksen lakkauttamista suullisesti tai kirjallisesti. Jos tieto kuntoutuksen keskeytymisestä tulee muualta kuin kuntoutujalta itseltään, on kuntoutujaa kuultava.

Kuntoutuksen myöntämisedellytysten päätyminen

Kuntoutuksen myöntämisen edellytykset voivat päättyä esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakas ei enää ole vakuutettuna Suomessa.

Kuntoutusoikeuden päättymisen jälkeen on kuntoutuksesta voinut syntyä kustannuksia. Näissä tilanteissa etuuskäsittelijä selvittää maksamisen edellytykset ja mahdollisten liikamaksujen käsittelyn. Tieto maksamisen edellytyksistä kirjataan kustannusten maksamista varten OIWA:an. Ennen päätöksen lakkauttamista kuntoutujaa on kuultava.

Huomioitavaa kuntoutuspsykoterapiassa

Jos/kun kuntoutuja siirtyy pysyväälle työkyvyttömyyseläkkeelle kuntoutuspsykoterapiapäätöksen voimassa ollessa, kuntoutuspsykoterapiapäätös pitää lakkauttaa. Työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyvällä henkilöllä ei enää täyty kuntoutuspsykoterapian työelämätaavoite eli työelämään siirtyminen, sinne palaaminen tai siellä jatkaminen.

Kuntoutuspsykoterapia lakkautetaan poikkeuksellisesti siten, että kuntoutujalle ja terapeutille jää aikaa lopettaa terapia hallitusti. Tämä aika voi olla enintään kaksi kuukautta pysyvän työkyvyttömyyseläkkeen alkamisesta. Mikäli pysyvä työkyvyttömyyseläke myönnetään takautuvasti, aika voi olla enintään kaksi kuukautta työkyvyttömyyseläkepäättöksen antamisesta.

Samoin lakkautetaan voimassaoleva kuntoutuspsykoterapiapäätös jos/kun kuntoutuja jää vanhuuseläkkeelle. Kuntoutuspäätös lakkautetaan näissä tapauksissa kahden kuukauden kuluessa vanhuuseläkkeen alkamisesta.

Sovellettava lainkohta (KKRL 566/2005 49 §)

1.15 Liikamaksu

Kuntoutuspsykoterapiassa on harvoin tilanteita, jolloin syntyy takaisinperittävää liikamaksua. Käytännössä takaisinperintätilanne voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun terapeutti laskuttaa toteutumatta jääneitä käyntikertoja.

Regressioikeuden perusteella Kela voi periä takaisin korvaamansa kuntoutuksen silloin, kun kuntoutusvastuu on ensisijaisesti toisella järjestäjätaholla.

1.15.1 Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.15.2 Regressi

Kelalla on oikeus periä takaisin korvaamansa kuntoutus silloin, kun kuntoutusvastuu on ensisijaisesti toisella järjestäjätaholla.

Jos Kela on viivästymistodistuksen perusteella järjestänyt tai korvannut kuntoutusta, vaikka kuntoutujalla on oikeus tarvitsemaansa kuntoutukseen tai korvaukseen kuntoutuksen aiheuttamista kustannuksista

- työtapaturma- ja ammattitautilain,
- liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain,

- sotilasvammalain tai
- sotilastapaturmalain

nojalla, siirtyy kuntoutujan oikeus mainittujen lakien mukaiseen korvaukseen Kelalle sen järjestämää kuntoutusta vastaavalta osalta.

Työtapaturmien ja ammattitautien sekä liikennevahinkojen perusteella annettavasta kuntoutuksesta huolehtivat asianomaiset vakuutusyhtiöt. Sotilasvammoihin ja sotilastapaturmiin perustuvat kuntoutukset kuuluvat puolestaan Valtiokonttorin vastuulle.

Perimisen toteuttaminen

Kun kuntoutusetuus on myönnetty viivästymistodistuksen perusteella, vakuutuslaitos pyytää ennen korvauspäätöksensä antamista Kelasta perimisilmoituksen joko puhelimitse tai kirjeitse. Perimisilmoitus kuntoutusetuudesta tehdään asiakaskirjeellä KQG72 ja KQG73.

Kuntoutusetuuden takautumissuoritusten käsittelyyn ja seurantaan käytetään YHTE-perintäjärjestelmää.

1.16 Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.

1.17 Kuntoutuspalvelujen hankinta

Kela voi järjestää kuntoutuksen joko tuottamalla palvelut itse tai hankkimalla niitä muilta palveluntuottajilta.

Yleiset palvelujen hankinnan periaatteet vahvistetaan Yhteisten palvelujen tulosityksikössä. Kuntoutuspalvelujen tuottajina käytetään pääsääntöisesti yksityisiä palveluntuottajia. Julkiselta tai julkiseen tahoon rinnastettavalta taholta voidaan hankkia kuntoutuspalveluja vain silloin, kun Kelan kuntoutuksen järjestämisvelvollisuutta ei voida täyttää hankkimalla kuntoutuspalveluja yksityisiltä palveluntuottajilta.

Soveltettava lainkohta (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista KKRL 566/2005 53 §)

1.17.1 Terapeuttien hyväksyminen palveluntuottajaksi

Kuntoutuspsykoterapiaa antavien terapeuttien hankinta tehdään vahvistusmenettelyllä, jolloin työ- ja toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen kuntoutusryhmä tutkii terapeuttien pätevyystiedot ja hyväksyy heidät kuntoutuspsykoterapian palveluntuottajiksi. Työ- ja toimeentuloturvaetuuksien osaamiskeskuksen kuntoutusryhmä rekisteröi vahvistuksena terapeuttien tiedot Kuntoutuksen palveluntuottajarekisteriin. Rekisteriin merkitään terapeuttien terapiakoulutus.

Katso [kuntoutuspsykoterapian enimmäiskorvaukset](#)

1.17.1.1 Kuntoutusryhmän vahvistuksen hakeminen

Koulutusselvitystä varten psykoterapeutit toimittavat työ- ja toimintakykyetuuksien osaamiskeskuksen kuntoutusryhmälle (jatkossa kuntoutusryhmä) täytetyn pätevyys selvityslomakkeen ([Ku 118](#)). Lomake on tulostettavissa Kelan internetsivuilta www.kela.fi/kuntoutuspsykoterapia

Pätevyys selvitykseen on liitettävä kopiot psykoterapeuttikoulutustodistuksesta ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston, Valviran antamasta psykoterapeutinimikkeen käyttöpäätöksestä sekä työnohjaajan antama selvitys työnohjauksen jatkumisesta.

Kuntoutusryhmä merkitsee palveluntuottajarekisteriin Kelan vahvistuksena tiedot niistä psykoterapeuteista, joiden antamaa terapiaa tuetaan Kelan kuntoutuksena. Vahvistus tehdään joko yksilö-, ryhmä-, perhe- tai paripsykoterapiaan. Nuorten kuntoutuspsykoterapian osalta vahvistus voidaan tehdä myös musiikkiterapiaan tai kuvataideterapiaan.

1.17.1.2 Psykoterapeutin pätevyysvaatimukset

Kelan kuntoutusta voivat antaa vain tietyt koulutus- ja muut edellytykset täyttävät terapeutit.

1.17.1.2.1 Pätevyyden vahvistaminen ja koulutusvaatimukset

Kuntoutuspsykoterapiaa voi antaa henkilö, joka on suorittanut yliopiston tai yliopiston yhdessä muun koulutusorganisaation kanssa järjestämän psykoterapeuttikoulutuksen ja jolle Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira on antanut oikeuden käyttää psykoterapeutin ammattinimikettä. Ennen 31.12.2011 alkaneen koulutuksen tulee olla Valviran hyväksymä psykoterapeuttikoulutus.

Terapeutilla on oltava työnohjaus järjestettynä siinä vaiheessa, kun hän hakee Kelan kuntoutuspsykoterapian palveluntuottajaksi. Työnohjauksen tulee jatkua niin kauan, kun terapeutti toimii Kelan kuntoutuspsykoterapian toteuttajana.

Koulutusvaatimukset

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen ([564/1994](#)) asetusmuutoksen ([1120/2010](#)) mukaan psykoterapeutina toimiminen edellyttää 31.12.2011 alkaen vähintään 60 opintopisteen laajuisia opintoja ja osaamisen osoitusta näytöllä. Terapeutilla tulee olla vähintään edellä mainitun asetuksen mukainen koulutus siihen terapiaan, jota hän Kelan asiakkaille antaa. Musiikkiterapeuttien koulutusvaatimukset on erikseen selvitetty jäljempänä.

Ulkomailla suoritettujen tai yhteistyössä ulkomaisen yliopiston kanssa suoritettujen psykoterapiakoulutusten osalta tulee koulutus hyväksyttävä Valvirassa ennen Kelan pätevyuden vahvistuksen hakemista.

Toisen terapialajin hyväksyminen ja siirtymäaika

- Ennen asetusmuutosta 31.12.2011 alkaneet kotimaiset koulutukset hyväksytään edelleen Kelassa aiemman käytännön mukaan (vähintään ET-tason tai 60 op. terapiakoulutus).
- Asetusmuutoksen 1.1.2012 jälkeen alkaneet kotimaiset koulutukset hyväksytään Kelassa **siirtymäajalla**.

Siirtymäaika

- Pätevyys toiseen terapialajiin voidaan edelleen Kelassa vahvistaa aiemman käytännön mukaan sellaisen koulutuksen (vähintään ET-tason tai 60 op.) perusteella, joka on alkanut asetusmuutoksen 1.1.2012 jälkeen mutta ennen 31.5.2019.
- Siirtymäajan päätyttyä, 31.5.2019 jälkeen alkaneiden koulutusten osalta on Valvirasta haettava merkintä uuteen koulutukseen liittyen ennen kuin pätevyuden vahvistamista haetaan Kelasta. Näin siitä huolimatta, että kyseessä olisi toisen terapiamuodon koulutus ja terapeutilla olisi jo ennestään Valviran hyväksymä psykoterapeutin ammattinimikkeen käyttöoikeus.

Toisen terapiasuuntauksen merkitseminen

Toisen terapiasuuntauksen lisääminen terapeutin tietoihin edellyttää vähintään 30 op. koulutusta kyseiseen terapiasuuntaukseen. Uudella suuntauksella ei ole vaikutusta terapeutille vahvistettuihin terapialajeihin.

Työnohjausvaatimukset

Työnohjaajan allekirjoittamasta selvityksestä tulee ilmetä; työnohjattavan nimi, käyntitiheys, milloin työnohjaus on alkanut ja miten se jatkuu. Työnohjauksen tarve vaihtelee toteutuen käytännössä yleensä kerran 1–2 kuukauden aikana.

Psykoterapian työnohjaajana voi toimia vähintään erityistason koulutuksen suorittanut psykoterapeutti, jolla on riittävä kokemus terapiatyöstä ja työnohjauksesta. Hyvä olisi, jos työnohjaajalla on lisäksi suoritettuna työnohjauskoulutus, tämä ei kuitenkaan ole ollut edellytys. Yleensä työnohjaajalla on käytännössä saman terapialajin eli yksilö-, ryhmä – tai perheterapian koulutus. Lähtökohtaisesti työnohjaajan teoreettinen viitekehys tulee olla sama kuin työnohjattavalla. Jos viitekehys ei ole sama, tulisi asiasta olla lyhyt perustelu työnohjaajan allekirjoittamassa selvityksessä (esimerkiksi käytännön mahdollisuudet järjestää työnohjausta).

Paripsykoterapia

Paripsykoterapiaa voi antaa terapeutti, jolla on oikeus käyttää psykoterapeutin nimikesuojattua ammattinimikettä ja jolla on

- vähintään erityistason (ET) tai 60 op. paripsykoterapiakoulutus tai
- vähintään erityistason (ET) perheterapiakoulutus ja sen lisäksi täydennys-/lisäkoulutuksena erillinen 1–2 vuoden pariterapiakoulutus (30 op).

Koulutuksen jälkeen terapeutilla tulee olla työnohjaus, kuten edellä on selvitetty.

Kuvataideterapia

Kuvataideterapiaa voi antaa terapeutti, jolla on oikeus käyttää psykoterapeutin nimikesuojattua ammattinimikettä ja jolla on

- vähintään 60 op. laajuiset kuvataideterapiaopinnot

Koulutuksen jälkeen terapeutilla tulee olla työnohjaus, kuten edellä on selvitetty.

Musiikkiterapia

Musiikkiterapeutin koulutukseksi hyväksytään loppuun suoritettu

- Sibelius-Akatemian Helsingin, Kuopion tai Seinäjoen koulutuskeskuksen koulutus
- Jyväskylän yliopiston musiikkiterapian maisterikoulutusohjelma
- Eino Roihan Instituutissa musiikkiterapeutin koulutus
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun sosiaalian yksikön musiikkiterapiakoulutus
- Pirkanmaan va. ammattikorkeakouluun kuuluvassa Tampereen sosiaalian oppilaitoksen sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, kuntoutusalan koulutusohjelma / musiikkiterapian suuntautumisvaihtoehto
- Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemian musiikkiterapiakoulutus.

Osa musiikkiterapeuteista voi saada psykoterapeutin nimikesuojatun ammattinimikkeen käyttöoikeuden, mutta se ei ole koulutusvaatimuksena. Koulutuksen jälkeen terapeutilla tulee olla työnohjausta, kuten edellä on selvitetty.

- Sovellettavat lainkohdat
(Laki terveydenhuollon ammattihenkilöistä 559/1994)
(Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä 564/1994)
([Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun asetuksen muuttamisesta 1120/2010](#))
(Asetus kuntoutuspsykoterapian korvaustasosta 1258/2010)

1.17.1.2.2 Muut edellytykset

Kelan kuntoutuspsykoterapiaa antavan terapeutin tulee olla itse työkykyinen. Jos terapeutti tulee osittain tai kokonaan työkyvyttömäksi ammattiinsa käynnissä olevan terapian aikana, hänen mahdollisuutensa toimia Kelan tuella järjestettävän kuntoutuspsykoterapian antajana harkitaan tapauskohtaisesti erikseen. Tällöin otetaan huomioon tehtävien ratkaisujen merkitys kuntoutuvan asiakkaan kannalta. Silloin kun terapeutti on psykiatrisen sairauden vuoksi työkyvytön hän ei voi toimia Kelan tuella järjestettävän kuntoutuspsykoterapian antajana.